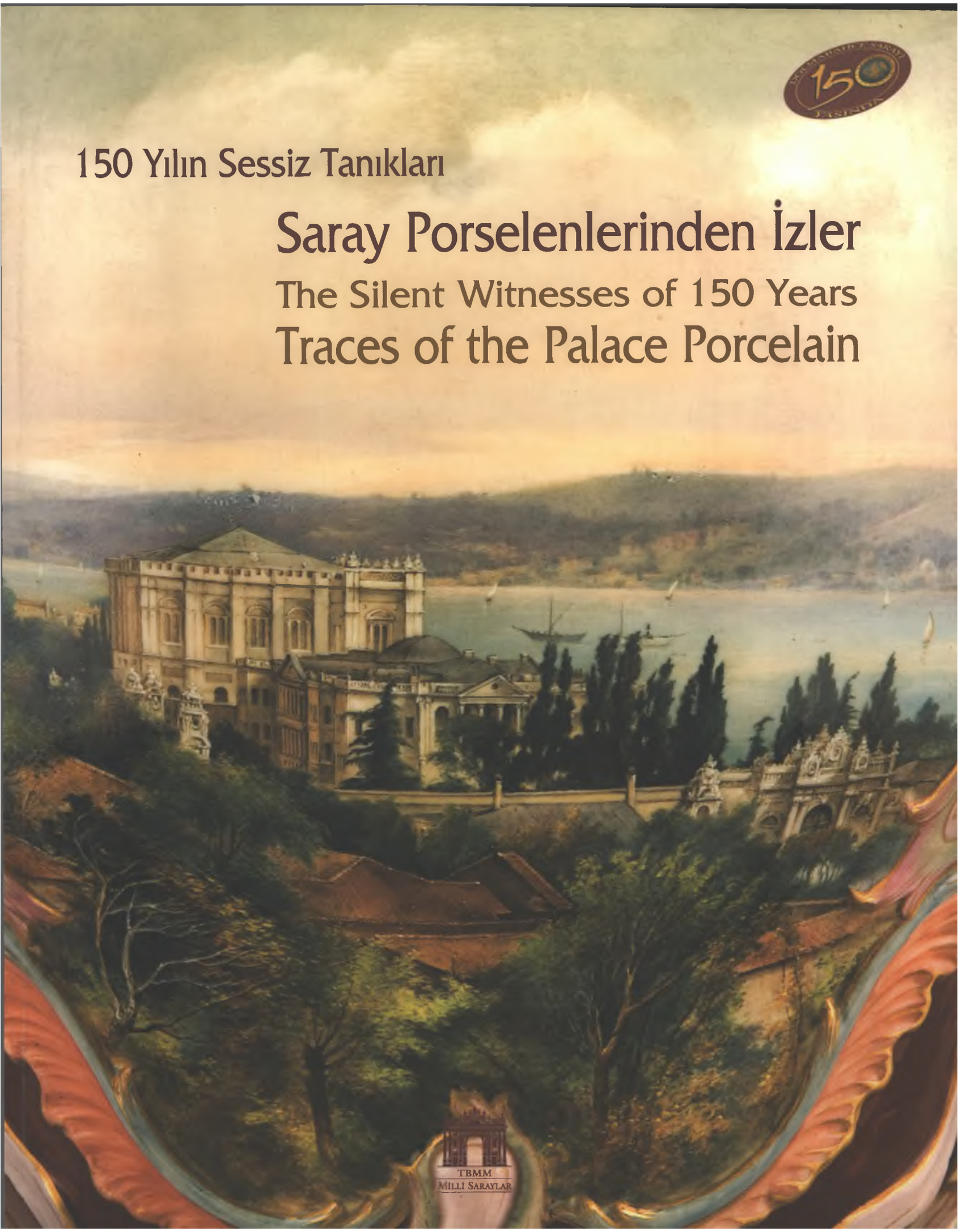
150 Yılın Sessiz Tanıkları

Saray Porselenlerinden İzler

The Silent Witnesses of 150 Years

Traces of the Palace Porcelain

TBMM
Milli Saraylar

Adını küçük beyaz deniz salyangozu
*porcellana*dan alan porselen,
toprakla hayat bulur,
zamanla usta ellerde şekil alır,
incelir, saydam bir pırıltıya dönüşür...

Porcelain that gets its name
from a small white sea
snail, *porcellana*, is born
of clay. In time it is
shaped by skilled hands,
becomes thin and turns into a
translucent brilliance...

150 Yılın Sessiz Tanıkları

Saray Porselenlerinden İzler

The silent witnesses of 150 years
Traces of the Palace Porcelain

Yürütme Komitesi / Executive Committee
Dr. Cemal Öztaş
Prof. Dr. Metin Sözen
Yunus Aydın
Feyzullah Özcan
Hüseyin Yazıcı
Taner Kısa
Erol Savran
Hüsnü Kurt
Dr. Kemal Kahraman
Haydar Kocatepe
Talat Fazlı Sakarya
Yasin Yıldız
Ömer Taşdelen

Proje ve Organizasyon Koordinatörü / Project and Organization Coordinator
Demet Coşansel Karakullukçu

Sergi Düzeni / Exhibition Design
İlona Baytar
Demet Coşansel Karakullukçu

Porselen Restorasyon ve Konservasyonu / Porcelain Restoration and Concervation
Cavit Keçeci

Sergi Mekân Tasarım / Exhibition Veneue Design
Cengiz Tunç

Teşekkür / Acknowledgements
Topkapı Sarayı Müzesi
Prof. Dr. Önder Küçükerman
TRT - Nilgün Suna
Hotel Les Ottomans
Ahu Kerimoğlu Aysal

Melda Açıkkan
Ayhan Ağsu
Gürgün Akbulut
Hamza Akdağ
Mehmet Akgül
Fatih Argönül
Hüseyin Akkaya
Mehmet Akkaya
Turan Anas
Zeki Ata
Ceylan Aydın
Fatih Akyüz
Muammer Aydeniz
Yeşim Balaban
Oğuz Bilgiç
Kenan Bilur
Dilek Cebeci
Yüksel Coşansel
Rüstem Coşkun
Şener Çardak
Akile Çelik
Cem Çelik
Özgül Çetin
Mehmet Ali Çubukçu
Cafer Demir
Gökçe Demiray
Ayça Özer Demirli
Turan Dinçer
Salim Ekiz
Ali İhsan Eldem
Ayşe Erdoğdu
Banu Ertem
Nezih Ertuğ
Çiğdem Fadıllıoğlu
Ayşe Fazlıoğlu
Selman Gemuhluoğlu
Nermin Göçmen
Akif Görentaş
Metin Güllü
Adil Güngör
Şule Gürbüz
Şenol İpek
Hakkı Kaçar
Önder Karagöz
Güller Karahüseyin
Semra Karakaşlı
Alp Karakulllukçu
Rasim Karakullukçu
Üzeyir Karataş
Ünal Karıncalı
Osman Kavalcı
Halid Kaya
Gülsen Kaya
Sevim Kaya
Cem Kesal
Demet Kesal
Aytekin Kılavuz
Hayrettin Köseoğlu
Halit Kırtepe
Nur Küçük
Şehnaz Küçükkılınç
Filiz Mısırlı
Nuran Eda Narin
Namık Oral
Selçuk Oral
Nil Önder
Erkan Özcan
Eren Fahri Ötünç
Ayşe Berrin Özbek
Sitare Özbiçer
Muttalip Özel
Nurten Öztürk
Banu Paşalıoğlu
Güner Sabaz
Hülya Saylan
Beste Segah Serdar
İftihar Serttaş
Candan Sezgin
Tolga Sönmez
Turgut Sönmez
Kaya Sözal
Özlem Sunar
Burcu Şalk
Ömer Faruk Şerifoğlu
Sururi Şimşek
Suzan Taşdelen
Uğur Taşdelen
Engin Tavukçu
Tahsin Toğral
Zeki Tokgöz
Mesut Toygar
Ömür Tufan
Muhittin Uluca
Muammer Varol
Haydar Yaman
Erol Yeşilyurt
Melis Ece Yıldırım
Şahin Yıldırım
Tahir Yıldırım
Turan Yıldırım
Suat Yıldız
F. Yaşar Yılmaz
Yusuf Yılmaz
Şule Yum
Kültür-Tanıtım Büro
Ulaştırma Şefliği
Marangoz Atölyesi
Döşeme Atölyesi

150 Yılın Sessiz Tanıkları

Saray Porselenlerinden İzler

The silent witnesses of 150 years

Traces of the Palace Porcelain

TBMM
Milli Saraylar

TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı
Yayın No. 41

Yayına Hazırlayan / Edited by
İlona Baytar

Metinler / Text
Demet Coşansel Karakullukçu

Çeviriler / Translation
Merete Çakmak

Düzelti / Proofreading
Aydan Gürün

Arşiv / Archive
Milli Saraylar Hazine-i Hassa Arşivi
T. Cengiz Göncü

Tasarım ve Uygulama / Design and Graphics
Esin Öncü
İbrahim Çakır

Fotoğraf / Photo
Suat Alkan
Fikret Yıldız
Milli Saraylar Fotoğraf ve Dia Arşivi
Topkapı Sarayı Müzesi Dia Arşivi

Baskı / Print
A4 OFSET
Oto Sanayi Sitesi, Yeşilce Mah.
Donanma Sok. No.16
Kağıthane / İstanbul
Tel: 0212 281 64 48
e-mail: info@a4ofset.com

TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı tarafından Dolmabahçe Sarayı'nın 150. yılı dolayısıyla açılan "Saray Porselenlerinden İzler" sergisi Dolmabahçe Sarayı Sanat Galerisi'nde 07 Mayıs-12 Haziran 2007 tarihleri arasında düzenlenmiştir.

The "Traces of Palace Porcelain" exhibition, arranged by the Directorate of National Palaces under the Secretariat General of the Turkish Grand National Assembly in honor of the 150th anniversary of the Dolmabahçe Palace, will take place in the Dolmabahçe Palace Art Gallery from May 7 to June 12, 2007.

İçindekiler / Contents

Topraktan Porselene; Porselen Sanatının Tarihsel Gelişimi 11
From Clay To Porcelain; The Historical Development Of The Art Of Porcelain
The Turkish Art of Carpet-Weaving

19. Yüzyılda Osmanlı Sarayı'nda Mutfak Gelenekleri ve Sofra Düzeni 25
19th Century Kitchen Traditions And Eating Habits At The Ottoman Palace

Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu 37
The National Palaces' Porcelain Collection

Katalogda Yer Alan Porselenlerin Avrupa'daki Üretim Merkezleri 41
The Factories Behind The Catalogue Pieces

Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûnu 61
Imperial Yıldız Tile Factory

Katalog 73
Catalogue

Osmanlı İmparatorluğu için yeniliklerin yaşandığı 19. yüzyılın başı, ekonomik ve toplumsal reformların yaşandığı bir dönemdir. Değişim çabaları ile yönetimde ortaya çıkan yeniliklere paralel olarak mimari anlamda gelişmeler yaşanmış, Dolmabahçe Sarayı mimarisi, dekorasyonu ve kullanım eşyaları ile Osmanlı modernleşmesinin en önemli sembolü olmuştur.

19. yüzyılın yönetim yapısı olan Dolmabahçe Sarayı bir bakıma geleneksel ve modern yaşantının köprü görevini üstlenmiş; saray yaşantısında olduğu gibi saray mimarisinde de Batılı formlar, Osmanlı geleneksel öğeleriyle yoğrularak yeni ve eklektik bir yoruma ulaşılmıştır.

İçinde büyük bir medeniyet perspektifi, derin bir devlet geleneği ve parlak bir kültürel geçmişin yaşandığı Dolmabahçe Sarayı, hâlihazırda Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlı müze-saray olarak, içinde barındırdığı tüm değerleriyle, gelecek kuşaklara aktarılmak bilinciyle korunmaktadır.

Dolmabahçe Sarayı'nın 150. yılını kutlama etkinlikleri çerçevesinde hazırlanan ve Milli Saraylar porselen koleksiyonundan derlenen "150 Yılın Sessiz Tanıkları, Saray Porselenlerinden İzler" sergisi döneminin siyasi, ekonomik ve kültürel yapısı ile ince sanat zevkini yansıtmaktadır. Sergi 19. yüzyılın prestij ürünü porselenlerin daha önce sergilenmemiş pek çok örnekleriyle birlikte gün ışığına çıkarıyor.

Yılların sessizliğinin, porselen tınısıyla dile geldiği bu serginin hayırlı olmasını diliyor, başta Dr. Cemal Öztaş olmak üzere emeği geçen tüm arkadaşlarımı kutluyorum.

For the Ottoman Empire the beginning of the 19th century was a period of changes, of economical and social reforms. Parallel to the reform efforts in government, architecture developed too, so due to its architecture, interior decoration and furnishings Dolmabahçe Palace became the most important symbol of the modernisation taking place in the Ottoman society.

Dolmabahçe Palace was the government building of the 19th century and it formed a bridge between the traditional and the modern way of life; Western forms in palace life as in the architecture moulded with traditional Ottoman elements, resulted in a new and eclectic interpretation.

Dolmabahçe Palace has the great perspective of civilisation, a government tradition with deep roots and a brilliant past culture and all the wealth inside this museum-palace which presently is attached to the Turkish Grand National Assembly, the General Secretariat's Department of National Palaces, is being carefully preserved for coming generations.

The porcelain exhibition entitled "The silent witnesses of 150 years, Traces of the Palace Porcelain" held on the occasion of Dolmabahçe Palace's 150th anniversary celebrations, reflects the political, economical and cultural trends of the period as well as showing the taste in fine art of the time. The exhibition displays many examples of the 19th century's prestigious porcelain.

In the hope that the silence of the years is articulated by the timbre of the porcelain, I wish the best for this exhibition while congratulating Dr. Cemal Öztaş and all my colleagues who have been involved.

Bülent ARINÇ
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
President of the Grand National Assembly of Turkey

Giriş

Bir saray sanatı olarak Çin'de ortaya çıkan porselenin Osmanlı Sarayları'ndaki yeri, bugün sahip olduğumuz zengin porselen koleksiyonlarından anlaşılmaktadır. 18. yüzyılın başlarında Avrupa'da porselen üretimine geçilmesiyle porselen sanatı yeni bir boyut kazanmış, sayıları giderek artan porselen merkezlerinden Osmanlı Sultanları'nın beğenisine hitab eden porselenler, hediye, sipariş ve satın alma yoluyla saraylarda yer almaya başlamıştır. 18. yüzyılda başlayan bu ticari ve kültürel hareket, 19. yüzyılda da devam etmiş, son dönem Osmanlı Sarayları'nın dekorasyonu, Avrupa'nın ünlü fabrikalarından getirtilmiş porselenlerle yeni bir anlam kazanmıştır.

Bu yüzyıllarda, sanayi devrimiyle birlikte hızla gelişen Avrupa, Osmanlı İmparatorluğu'na porselen sanayisinin de içinde bulunduğu yeni teknolojilerin getirilmesinde etkili olmuştur. 1890'lı yılların başında, batıda gelişen teknoloji kullanılarak, Anadolu çini ve seramik geleneği yeniden canlandırılmaya çalışılmış ve Sultan II. Abdülhamid döneminde, "Yıldız Çini Fabrikası" kurulmuştur.

TBMM Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu'nundan seçilen eserlerin yer alacağı "150 Yılın Sessiz Tanıkları, Saray Porselenlerinden İzler" adını taşıyan sergiyle, porselenlerin sadece mekânları süsleyen objeler olmadığı döneminin siyasi, ekonomik ve kültürel yapısını ortaya koyan, sanat zevkini yansıtan eserler olduğu vurgulanacaktır.

Yıldız ve Avrupa porselenlerinin seçkin örneklerine yer verilen sergiyle 18. yüzyıl başlarından 20. yüzyıl başlarına kadar porselen tarihimizin geçirdiği evrelere, bu yüzyıllardaki batı etkilerinin sofra kültüründeki yansımalarına ve diplomatik ilişkilerin porselen aracılığıyla bıraktığı izlere ulaşılacaktır.

Introduction

Porcelain was a palace art form developed in China; the rich collection of porcelain we are in possession of today helps us understand the position of porcelain at the Ottoman Palace. When porcelain began to be produced in Europe in the beginning of the 18th century, the art of porcelain took on a new dimension. Porcelain that appealed to the Ottoman Sultans' taste started to appear in the palaces in ever increasing numbers whether received as gifts, commissioned or bought. This commercial and cultural development started in the 18th century and continued in the 19th century. The porcelain imported from the famous factories in Europe presented a whole new concept of ornamentation to the Ottoman Palaces in the last period of the empire.

The industrial revolution that brought about the fast developments in Europe during these centuries also affected the Ottoman Empire as the new technology was introduced through the porcelain industry. In the beginning of the 1890s, revival of the Anatolian tile and ceramics tradition was attempted with the implementation of the developing western technology and this led to the founding of Yıldız Tile Factory during the reign of Sultan Abdülhamid II.

The exhibition entitled "The silent witnesses of 150 years, Traces of the Palace Porcelain" featuring items selected from the Turkish National Assembly's National Palaces Porcelain Collection, emphasises that porcelain is not just objects for interior decoration, but that these works of art also convey the political, economical and cultural structure of the time as well as reflecting the prevailing taste in art.

The exhibition will display rare examples of Yıldız and European porcelain from the beginning of the 18th century to the early 20th century illustrating western influence on the dinner tables and the traces of porcelain in the diplomatic relations during these years.

Topraktan Porselene; Porselen Sanatının Tarihsel Gelişimi

From Clay To Porcelain; The Historical Development Of The Art Of Porcelain

İnsanlık tarihinin karanlıkta kalmış sayfalarının aydınlatılmasında önemli bir maddi kültür buluntusu olan seramik, binlerce yıllık bir sürecin ürünüdür.

Kil, killi toprak, çömlekçi toprağı ve topraktan yapılmış kap anlamına gelen seramik (keramik), kökenini Yunanca boynuz anlamındaki "keremos" kelimesinden alır. Arkeolojik buluntularda ele geçen, boynuz şeklinde yapılmış objeler de bu tanımlamayı doğrular.[1]

Tarih öncesi dönemlerde çömlek yapımından çok önceleri insanoğlu taş, kemik, deri, ahşap gibi doğal malzemelere işlevsel biçimler vermiş; ancak bunlarla ilgili uygulama kullanılan malzemenin biçim ve boyutuyla sınırlı kalmış, ürünün kendisi niteliksel bir değ-

Ceramic plays an important role in illuminating the unknown areas of the history of man. The process of producing it from the raw material clay an important material cultural discovery has lasted thousands of years.

Clay, clayey soil, pottery soil and earthenware which all is the meaning of the word ceramic, comes from the Greek "keramos". It also means horn, and there are archaeological finds of horn shaped objects which also are given this name.[1]

In prehistoric times before the event of pottery, utensils were made out of natural materials like stone, bone, skin and wood. But the shape and uses of these were limited by the shape and characteristics of the materials, the materials themselves did not change. There are many theories as to how clay became pottery. Clay has plastic qualities, it can be made into any shape which does not change when fired and it looses its plasticity when fired at the right temperature after which it achieves a completely different texture and colour. It is the ideal material for utensils.Though it is known that vessels of clay were fired in the Neolithic Era, it has also been established that man used clay to make animal and human figures for the first time 30.000-22.000 years ago.[2]

Many cultures have lived in Anatolia and in the Middle East, and the oldest examples of ceramic are pottery from 7000-6000 B.C. found in Anatolia in archaeological excavations at Hacılar, Çatalhöyük and Beyce Sultan, Demircihöyük. The process that turns clay into porcelain is based on pottery; according to the last research the potter's wheel was first used in Anatolia in Troy in Early Bronze age.

Porcelain is named after a small, white sea snail "porcellana" meaning "seashell" or

Yıldız Çini Fabrikası kitabından Çin'de geleneksel yollarla porselen yapımı, Önder Küçükerman.
Traditional porcelain production in China, *From the book of Yıldız Çini Fabrikası*, Önder Küçükerman.

şime uğramamıştır. Plastik özellikler taşıyan kil ise istenilen şekle girmiş, pişirildiğinde verilen şekli korumuş, gereken sıcaklıkta tutulduğunda plastikliğini kaybederek bambaşka bir doku ve renge bürünmüş, kullanım eşyaları için ana malzeme olmuştur. Kilden kapkacak yapma bulgusuna nasıl gelindiği konusunda, çeşitli savlar öne sürülmüştür. Kilden yapılmış kapların ateşte pişirilmesine Neolitik Çağda başlandığı bilinse de kilin, ilk olarak 30.000-22.000 yıl önceki dönemin insanları tarafından, hayvan ve insan hey-

"mother of pearl" which is found in certain regions of Africa and Asia. The delicate works of art are also called porcelain because being shining white and semi transparent they look like seashells. The Portuguese "porcellanna" derives from the Latin "porcella" meaning oyster.

Porcelain is made from a fusion of two basic materials: "kaolin" (a type of white clay) and "petuntse" (ground China stone), and it was first produced in China by the Tang Dynasty (A.D. 618-907), which is how it became known by the term China. This term was first used by the famous Venetian traveller Marco Polo when he in the west was describing the unparalleled earthenware pots he had seen in China. It is generally accepted that it was Marco Polo who brought Chinese porcelain to Europe in 1295.

Based on the materials used in the production, porcelain is divided into three groups: hard-paste, soft-paste and bone china. The hard-paste porcelain is called "genuine" or "true" porcelain and has always been considered the ideal material by craftsmen. This was first obtained when the Chinese mixed kaolin and petuntse. The soft-paste porcelain was developed in Europe when the Europeans were trying to copy the Chinese hard-paste porcelain. Sometimes this porcelain is called "artificial porcelain". The third type of porcelain, "bone china" is made when bone ash is mixed in with the kaolin and petuntse. English porcelain producers discovered this mixture in the 1750s and it is still produced all over the world under the name of "bone china". While bone china is not as durable as genuine hard-paste porcelain it is tougher than the soft-paste porcelain. Adding bone ash to the paste increases the transparency of the porcelain.

kelcikleri yapımında kullanılmış olduğu saptanmıştır.[2]

Çeşitli kültürlerin yaşadığı Anadolu ve Ortadoğu'da, MÖ 7000-6000'de ortaya çıkan seramiğin en eski örneklerini Anadolu'da Hacılar, Çatalhöyük, Beyce Sultan, Demircihöyük gibi arkeolojik kazılarda bulunan kaplar oluşturur. Toprak kaplardan porselene doğru uzanan sürecin kökeni çömlekçilik esasına dayanır. Son araştırmalara göre, Anadolu'da çömlekçi çarkı ilk kez Erken Tunç Çağı'nda, Troia'da kullanılmıştır.

Adını, Afrika ve Asya'nın bazı bölgelerinde bulunan beyaz küçük deniz salyangozu "porcellana"dan alan porselen, "deniz kabuğu" ya da "incinin yaratıcısı" anlamına gelir. Deniz kabuğuna benzeyen, parlak beyaz ve yarı saydam görüntüsünden dolayı bu ince sanat eserleri de porselen adını almıştır. Portekizce bir kelime olan "porcellanna" Latince istiridye anlamına gelen "porcella" sözcüğünden türemiştir.

Temel olarak iki maddenin "kaolin" (bir çeşit beyaz kil) ve "petuntse" (öğütülmüş Çin taşı) karışımından elde edilen porselen, ilk kez Tang Hanedanlığı (M.S. 618-907) döneminde Çin'de üretilmiş ve bundan dolayı "çini" ya da "Çin işi" gibi terimlerle adlandırılmıştır. Batı'da ise bu sözcük, ilk kez ünlü Venedikli gezgin Marco Polo tarafından, Çin'de gördüğü eşsiz çömlekleri tanımlamak için kullanılmıştır. Çin'deki porselenlerin Avrupa'ya 1295' de Marco Polo tarafından götürülmüş olduğu en çok kabul edilen görüştür.

Yapılışlarında kullanılan temel maddedeki farklılıklara göre sert hamurlu, yumuşak hamurlu ve bone china olarak üç gruba ayrılan porselenin, "gerçek" ya da "doğal" porse-

The main difference between ceramic and porcelain comes from the firing. The hard-paste porcelain fires around 1400° C, soft-paste porcelain fires at 1250° C. The temperature of the firing changes according to the type of porcelain.[3] Ceramic was made of clay like porcelain but it was fired less temperature than porcelain. There are certain differences between ceramics and porcelain besides the firing temperature. Porcelain is translucent, ceramic is not. In porcelain the paste and the glazing becomes an indistinguishable whole, whereas glazing easily can crack or fall off damaged ceramic.

If we compare the difference between good glass and crystal to the difference between ceramic and porcelain, in a way porcelain can be described as the crystal of earthenware.[4]

When kaolin was found in Germany in 1708 or 1709, the first hard-paste porcelain was after long experimentation made in 1710 by the German alchemist Johan Friedrich Böttger and physicist Ehrenfried Walther von Tschiernhaus at the latter's Albrechtsburg Castle near Meissen. The Saxon Royal Porcelain Manufactory was established in 1710 and porcelain was produced in Europe for the first time.

The early examples of Meissen porcelain that was influenced by the Far East are rather expensive owing to the production technique and the high quality of the raw materials. The factory made covered bowls, rose water flasks and cups, and in 1731-1740 it produced items like figurines in eastern dress, milk cups and sweet pots aimed at the Ottoman market. Flower motifs dominated the tea and coffee sets in the period 1774-1814. The Meissen porcelain mark is blue crossed swords and the date of the porcelain

len olarak da adlandırılan sert hamurlu olanı, porselen yapımcılarının her zaman kullandıkları ideal malzeme olmuştur. Bu tür, ilk kez Çinliler tarafından kaolin ve petuntse karıştırılarak elde edilmiştir. Yumuşak hamurlu porselen ise, Çin'de üretilen sert hamurlu porseleni taklit etme sürecinde, Avrupa'da geliştirilmiştir. Bu porselene bazen "yapay porselen" de denir. Diğer bir porselen çeşidi olan "bone china" ise kaolin ve petuntse karışımına kemik tozu (yanmış hayvan kemiği) eklenmesiyle üretilen bir malzemedir. İngiliz porselen üreticileri, bu karışımı 1750'lerde keşfetmişler ve halen tüm dünyaya "bone china" adı ile üretmektedirler. Bone china, gerçek sert hamurlu porselen kadar sert ve dayanıklı olmasa da yumuşak hamurlu porselenden daha dayanıklıdır. Hamura kemik tozu katılması porselenin ışık geçirgenliğini artırır. Sert hamurlu porselen yaklaşık olarak 1400° C' de, yumuşak hamurlu porselen ise 1250° C' de pişer.[3] Porselen gibi ana maddesi kil olan; ancak daha düşük ısıda pişirilen seramikle porselen arasında pişirme dereceleri dışında görülen bazı farklılıklar da vardır. Porselen ışığı geçirir, seramik geçirmez. Porselende sır ve hamur birbirinden ayrılmaz bir yapı gösterir, seramikte ise sır, bir darbeyle kolayca çatlayabilir veya kopup düşebilir.

İyi cins bir camla kristal arasındaki farkı, seramikle porselen arasındaki farka uyarlarsak porselen, toprak malzeme pişirme tekniğinin kristali olarak nitelendirilebilir.[4]

1708'de Almanya'da beyaz kilin ortaya çıkmasından sonra ilk sert hamurlu porselen, 1710'da Alman kimyacı Johann Friedrich Böttger ile fizikçi Ehren Fried Walther von Tchirnhaussen'un Meissen yakınlarında, Albreschburg Şatosu'nda yaptıkları uzun de-

Mavi-Beyaz kavanoz, Yuan Dönemi 14 yüzyıl ortalan, Topkapı Sarayı Müzesi Porselen Koleksiyonu
Blue-White pot, Yuan Period mid. 14th century, Topkapı Palace Museum Porcelain Collection.

is indicated by small additions to the swords. The porcelain whose underglaze ground colour mostly is iron red, blue, pink or purple have fish scale and crocodile skin designs.[5]

This was followed by factories in Vienna, Berlin and Nyphenburg (Bavaria). The products from the Vienna factory are usually decorated with gilding and flower motifs. The stamp under the glaze looks like a blue beehive or basket. The zenith of porcelain art was reached by the "Manufacture Royale Porcelaine de France". The factory was established in Vincennes but later it moved to Sèvres near Paris.

Porcelain In The Ottoman Palaces

The industrial revolution that took place in England in the 18th century and later spread to the rest of Europe in the 19th century, also affected the Ottoman Empire socially, economically and culturally.

The prestigious traditional porcelain industry in China had developed over hundreds years as a palace art and in Europe it was supported by the palaces and palace circles. The entry of porcelain into the Ottoman Palaces that were affected by the developments also started with Chinese porcelain. The 13th - 19th century examples of Chinese porcelain in the Topkapı Palace collection of 10.358 exquisite pieces are outstanding. European ambassadors, travellers and historians mention that Chinese porcelain has been in Anatolia since the 14th century, but the Arabian traveller İbn-i Battuta

neyler sonucu bulunmuştur. Avrupa'da ilk kez porselen yapımına, 1710'da Saksonya Kraliyet Porselen Fabrikası'nda başlanmıştır. Erken örnekleri Uzakdoğu etkisinde üretilen Meissen porselenleri, yapılış teknikleri ve ham maddelerinin kaliteli oluşu nedeniyle oldukça pahalı porselenlerdi. Kapaklı kâseler, gülabdanlar, fincanlar üretilen fabrikada 1731-1740 yıllarında, doğu giysili biblolar, süt fincanları, şekerlik hokkaları gibi Osmanlı pazarına yönelik üretimler yapılmıştır. 1774-1814 döneminde yapılan çay-kahve takımları çoğunlukla çiçek motifleri ile dikkati çeker. Meissen porselenlerinin markaları mavi renkte çapraz meçtir (Çapraz kılıç). Meçe ilave edilen küçük değişiklikler, porselenin yapıldığı tarihi belirlemektedir. Zemin rengi olarak çoğunlukla sıraltı demir kırmızısı, mavi, pembe, erguvan renklerinin tercih edildiği porselenlerde genellikle balık pulu ve krokodil desenleri yer alır.[5]

Bu fabrikadan sonra Viyana, Berlin ve Nymphenburg'daki (Bavaria) fabrikalarda üretime geçilmiştir. Viyana fabrikası ürünleri genellikle altın yaldızlı ve çiçek motifleri ile bezenmiştir. Damgası sıraltı mavi renkte, arı kovanı veya sepete benzer. Porselen sanatı en yüksek noktasına, Vincennes'de kurulan ardından da Paris yakınlarındaki Sèvres kasabasına taşınan "Manufacture Royale Porcelaine de France" ile ulaşmıştır.

Saksonya (Meissen) Porselen Fabrikası'na ait etiket.
The label of Saxon (Meissen) Porcelain Factory.

Osmanlı Sarayları'nda Porselen

18. yüzyılda İngiltere'de ilk belirtileri görülen ve 19. yüzyılda tüm Avrupa'yı etkisi altına alan sanayi devrimi ile yaşanan değişimler, bu yüzyıldan itibaren siyasal, ekonomik

(1304-1377) refers to use of Chinese porcelain at banquets in the western Anatolian city of Birgi.

The tiles on the walls of the imaret or soup kitchen built by Sultan Murad II in Edirne 1435-1436 were decorated with motifs used in Chinese porcelain. Tursun Bey who was an author of that period relates in his history that sherbet was served in Chinese porcelain cups at the circumcision celebrations held for Sultan Mehmed the Conqueror's princes Bayezid and Mustapha in Edirne in 1457. [6]

The European porcelain start from the beginning of the 18th century to appear in increasing numbers at the palaces and this indicates an important development in the history of porcelain. After Europe's first porcelain is produced in Meissen, the Ottomans become interested in European porcelain. The diplomatic relations which began during the reign of Sultan Ahmed III played a big role and the ambassadors serving in Europe introduced this new product of European art and technology to the Ottoman Empire. Besides, at this point western heads of state chose as gifts for the Ottomans valuable or admired pieces of porcelain or they had it made specially.

The Meissen Factory began in 1731 to produce coffee cups, covered dishes, bowls and ewers and the like to suit the tastes of the Ottoman market. Soon after Claudius du Paquier established the Vienna Porcelain Manufactory in 1717, he started a production aimed at the Turkish market. The East Trading Company founded in 1721-1722 ensured a more systematic trade with the Ottomans Empire. Viennese porcelain achieved a stronger position in the Ottoman market in the second half of the 18th century. Like the

ve kültürel açıdan Osmanlı İmparatorluğu'nu da etkilemiştir.

Çin'in geleneksel prestij endüstrisini oluşturan ve yüzyıllar boyunca bir saray sanatı olarak gelişen porselen, Avrupa'da saray ve çevresi tarafından desteklenmiştir. Bu gelişmelerden etkilenen Osmanlı Sarayları'na porselenin girişi de Çin porselenleri ile başlamıştır. Bugün, Topkapı Sarayı'nın 10.358 parçalık görkemli Çin porseleninden oluşan koleksiyonu, 13. ve 19. yüzyılları kapsayan örnekleriyle dikkati çekmektedir. Avrupalı elçiler, gezgin ve tarihçiler Çin porselenlerinin, 14. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya geldiğini belirtirler. Arap gezgin İbn-i Batuta (1304-1377) da batı Anadolu kasabası olan Birgi'deki ziyafetlerde, Çin porselenlerinin kullanıldığından söz etmektedir.

1435-1436 yıllarında Sultan II. Murad'ın Edirne'de inşa ettirdiği imaretin duvarlarında-

porcelain exported by Meissen the Viennese porcelain was also designed to suit the Ottoman culture and taste. And like Meissen, Vienna Porcelain Manufactory made items that were important in the Ottoman social life like coffee and tea cups, sherbet pitchers, aşure jugs with spouts, dessert cups, bowl and ewer sets, incense and rosewater flasks, water pipes, covered dishes and oval trays which were produced according to Ottoman tastes and generally were decorated with floral motifs. The helicoids used in Ottoman art and the fish scale seen in the İznik tiles were also used in the products from the Vienna Porcelain Manufactory.[7]

Like in the previous century France, Germany and England were the countries to have the closest political, cultural and economic relations with the Ottoman Empire in the 19th century. Most of the palace porcelain from the latter period is bought from these countries.

ki çiniler, Çin porselenlerinden motifler taşımaktadır. Fatih döneminin önemli olaylarını kaydeden Mısırlı Tursun Bey, Fatih Sultan Mehmed'in şehzadeleri Bayezid ve Mustafa için Edirne'de yapılan sünnet düğününde, Çin porseleninden kaplarla şerbet sunulduğunu belirtmiştir.[6]

18. yüzyılın başlarından itibaren saraylarda görülen ve geçen yıllarla birlikte sayıları giderek artan Avrupa porselenleriyle porselen tarihi açısından önemli bir adım atılmıştır. Avrupa'da ilk porselenin 1710 yılında, Meissen'da üretilmesinin ardından Osmanlılar, Avrupa porselenlerine ilgi duymaya başlamışlardır. Bu ilgide, Sultan III. Ahmet döneminde başlayan diplomatik ilişkilerin payı büyüktür. Avrupa'ya gönderilen elçilerin, Avrupa sanat ve teknolojisinin bu yeni ürününü, Osmanlı İmparatorluğu'na tanıtmaları da bir diğer etken olmuştur. Ayrıca bu dönemde batılı devlet adamları, değerli ve beğenilen porselen türlerini ya da tamamıyla Osmanlılar için yapılmış porselenleri, hediye olarak göndermeyi tercih etmişlerdir.

1717' de Claudius du Paquier tarafından kurulan Viyana Porselen Fabrikası'nda, kuruluşundan kısa bir süre sonra, Osmanlı pazarına yönelik üretim yapılmaya başlanmıştır. 1721-1722' de kurulan Doğu Ticaret Şirketi, Osmanlı ile aralarındaki ticaretin daha düzenli olmasını sağlamış, 18. yüzyılın ikinci yarısında Viyana porselenleri, Osmanlı pazarında önemli bir konuma gelmiştir. Meissen Fabrikası'nda 1731 yılından itibaren, "Türk kabı" adı verilen kahve fincanı, kapaklı sahan, leğen-ibrik gibi Osmanlı beğenisine hitabeden porselenlerin üretimine başlanmıştır. Meissen gibi Viyana porselenlerinin ihraç

Documents from the time of Sultan Abdülmecid's reign show that the Sultan ordered porcelain from French catalogues. The increased trade with England at this period meant that porcelain was also bought from there. The palace expenditures reveal that covered dishes were bought from an English shop in İstanbul named Baker.

As a result of the strong influence between France and the Ottoman Empire, Sèvres porcelain constituted the bulk of porcelain import from Europe. Besides, a lot of French porcelain started to appear as gifts in the Ottoman Palaces. It is known that the sixty piece French Sèvres porcelain dinner service with the Louis Philippe stamp in the Topkapı Palace collection was presented as a gift to Sultan Abdülmecid by Napoleon III.

Apart from the Sèvres factory, some of the porcelain produced in Limoge, in Paris and by Jacob Petit was also aimed at the Ottoman market. Workshops like the Baschet Brothers, Breveté Brianchon, and Rousseau produced interesting plates with Sultan Abdülmecid's cipher and the Turkish flag.

During his trip to France in 1867, Sultan Abdülaziz (1861-1876) bought many pieces of Sèvres porcelain at the International Exhibition in Paris. At this period it had become fashionable to commission tableware and decorative objects from Europe. Especially the Sultans and their women were influenced by the Paris fashion and had luxury consumer goods brought to the palace from local and foreign merchants in Galata and Beyoğlu. There is a lot of mostly French porcelain in the palace collection that has been bought from the French shop "H. Decugis". [8]

Towards the middle of the 19th century, following the growing relations with Russia,

Aşure testisi, Fransız, Jacop Petit, 1834-47, Topkapı Sarayı Müzesi Porselen Koleksiyonu.
Aşure jug, French, Jacop Petit, 1834-47, Topkapı Palace Museum Porcelain Collection.

edilen ürünleri, Osmanlı kültürünün zevk ve beğenilerine uygun olarak tasarlanmış, Osmanlı sosyal yaşantısında önemli bir yere sahip kahve ve çay fincanları, şerbetlikler, gaga ağızlı aşurelikler, tatlı hokkaları, leğen-ibrik takımları, buhurdan ve gülabdanlar, nargileler, kapaklı sahanlar, oval tepsiler üretilmiş ve genellikle çiçek motifleriyle bezenmiştir. Osmanlı eserlerinde görülen "helozonik çizgiler", İznik seramiklerinde görülen "balık pulu" deseni Viyana Porselen Fabrikası ürünlerinde de kullanılmıştır.[7]

19. yüzyılda, geçen yüzyılda olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu ile siyasi, kültürel ve ekonomik ilişki içinde bulunan ülkelerin başında Fransa, Almanya ve İngiltere gelmektedir. Son dönem saray porselenlerinin çoğunu, bu ülkelerden satın alınan porselenler oluşturur.

Sultan Abdülmecid dönemindeki bazı belgelerden padişahın, katoloğlardan Fransa'ya porselen eşya siparişi verdiği bilinmektedir. Yine bu dönemde İngiltere ile ticaretin artması sonucu, porselen eşyalar satın alınmıştır. İstanbul'da bulunan "Baker" adlı bir İngiliz mağazasından kapaklı sahanlar alındığı saray harcamalarından tespit edilmiştir.

Louis Philippe damgalı Sèvres Porseleni tabaklar, Topkapı Sarayı Müzesi Porselen Koleksiyonu.
Sèvres Porcelain dishes bearing Louis Philippe stamp, Topkapı Palace Museum Porcelain Collection.

Fransa ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki yoğun etkileşim sonucunda, Avrupa'dan ithalatları yapılan porselenlerin çoğunu, Sèvres ürünü porselenler oluşturur. Topkapı Sarayı porselen koleksiyonunda yer alan Fransız Sèvres porseleni, Louis Philippe damgalı altmış parçalık yemek takımının, III. Napolyon tarafından Sultan Abdülmecid'e hediye olarak gönderildiği bilinmektedir. Ayrıca, birçok Fransız porseleni de hediye olarak Osmanlı Sarayları'nda görülmeye başlar.

Sèvres Porselen Fabrikası dışında Limoge, ve Paris'te üretilen porselenlerin bazıları da Osmanlı pazarına yöneliktir. Paris'te bulunan Baschet-Frere, Brevete Brianchon, Rousseau gibi imalathaneler, Sultan Abdülmecid tuğralı, Türk bayraklı ilgi çekici porselen tabaklar üretmişlerdir.

Sultan Abdülaziz (1861-1876), 1867'de Paris'e yaptığı seyahat sırasında, Uluslararası Paris Sergisi'nden birçok Sèvres porseleni satın almıştır. Bu dönemde, Avrupa'dan özel sipariş sofra takımları ve dekoratif eserler getirtmek dönemin modası haline gelmiş; sul-

Kapaklı sahanlar,
19. yüzyıl, Paris,
Topkapı Sarayı Müzesi
Porselen Koleksiyonu.
Covered dishes, 19th century,
Paris, Topkapı Palace Museum
Porcelain Collection

St. Petersburg imalatı yemek takımından parçalar, 1834, Topkapı Sarayı Müzesi Porselen Koleksiyonu.
Pieces from a dinner service produced in St. Petersburg,1834, Topkapı Palace Museum Porcelain Collection.

tanlar ve saray hanımları Paris modasının da etkisiyle lüks tüketim mallarını Galata ve Beyoğlu'na yerleşmiş yerli ve yabancı tüccarlardan satın alarak saraya getirtmişlerdir. Saray koleksiyonunda, H. Decugis adlı Fransız mağazasından alınan, çoğunluğunu Fransız porselenlerinin oluşturduğu pek çok porselen bulunmaktadır.[8]

19. yüzyılın ortalarına doğru, Rusya ile gelişen ilişkiler doğrultusunda, Osmanlı Sarayları'nda Rus porselenlerinin seçkin örnekleri görülmeye başlanmıştır. Çar I. Nicolai (1825-1855) tarafından Sultan II. Mahmud'a hediye olarak kendi damgasını taşıyan yemek takımı ve vazolar gönderilmiştir. Bu takım, bugün Topkapı Sarayı porselen koleksiyonunda bulunmaktadır. Milli Saraylar Porselen Koleksiyonunda yer alan St. Petersburg yapımı vazolar, Rus elçisi tarafından Sultan II. Mahmud'a sunulmuştur.

Sultan II. Abdülhamid dönemine ait Dolmabahçe Sarayı'nda bulunan üzerinde Alman İmparatoru II. Wilheim'in portresinin yer aldığı vazo, büyük bir olasılıkla kendisinin Osmanlı İmparatorluğuna, diplomatik ziyaretinde getirdiği hediyeler arasındadır. Üzerinde İsveç Kralı II. Oscar'ın portresinin bulunduğu porselen duvar tabağı da hediye olarak gelmiştir.

Olağanüstü teknik ve özenle üretilen bu porselenler, tarih boyunca değerli eşya olma özelliğini korumuş, mekânları ve sofraları süslemiştir.

choice examples of Russian porcelain starts to appear at the Ottoman Palaces. Czar Nicholas I (1825-1855) sent a dinner service and vases bearing his own mark as a gift to Sultan Mahmud II. This dinner service is in the Topkapı Palace porcelain collection. The vases in the National Palace's Porcelain Collection were presented to Sultan Mahmud II by the Russian ambassador.

During the reign of Sultan Abdülhamid II, the vase in Dolmabahçe Palace with a portrait of the German Emperor William II is most probably a gift from a diplomatic visit to the Ottoman Empire. The wall plate with the portrait of the Swedish King Oscar II is also a gift that has been sent to the Ottoman Empire.

Extraordinary techniques and skills have been employed in the production of these items of porcelain; all through history they have maintained their legendary value and have ornamented rooms and tables.

MSHHA. (Milli Saraylar Hazine-i Hassa Arşivi), E1, 1368, lef 139.
MSHHA. (Archieve of National Palaces), E1, 1368, lef 139.

H. Decugis

Beyoğlu cadde-i kebirinde numero 471
Perşembe Pazarında Ömer Sokağında 13 ve 8 numero

Kristofel gümüş takımlarının ve Bakara billuriyesinin büyük deposu
Limonj porseleninden sofra takımları ve tunçdan mamul enva avize ve lambalar ve eşya-yı nefise –i saire mağazası

19. Yüzyılda Osmanlı Sarayı'nda Mutfak Gelenekleri ve Sofra Düzeni

19th Century Kitchen Traditions and Eating Habits at the Ottoman Palace

Saray mutfakları üzerine yapılan araştırmalar, saray yaşamının gizli kalmış yönlerini ortaya çıkardıkları için her zaman ilgi çekmiştir. Osmanlı saray mutfağının özellik ve uygulamalarının yüzyıllar boyu devam ettiği görülse de döneme göre farklılıklar gösterdiği de bir gerçektir. Osmanlı'daki mutfak kültürünü anlayabilmemiz için çeşitli dönemlere ayrılan mutfak teşkilatını da ayrıntılarıyla incelememiz gerekmektedir.

Klasik Dönem Mutfak Teşkilatı

Klasik dönem saray mutfaklarına "Kuşane/Kuşhane Matbahı" adı verilmiş, Zülüflü Baltacılar'dan yetenekli ve güvenilir olanlar burada görevlendirilmiştir. Padişaha ait olan

The palace kitchens have always attracted interest because study of these reveals aspects about palace life that so far has remained secret. When you consider the special features and practices of the Ottoman palace kitchen, most of the traditions were upheld for hundreds of years, but it is also true that some traditions and customs changed. If we are to understand the culture of the Ottoman kitchen we have to look in closer detail at these kitchen arrangements that changed over the years.

The Kitchen Arrangements in the Classical Period

In the classical period the palace kitchens were called Kuşhane/Kuşhane Matbahı and this was where talented and reliable members from the palace halberdiers were assigned. The kitchen that belonged to the sultan also enlisted people from the Halvah kitchen and the "lower kitchen". The title of the senior halberdier was Kuşçu başı (head of the sultan's kitchen) and the deputy was second kuşçu; the most senior assistant was called ocakbaşı. The food cooked for the sultan was made for him alone, and it was cooked in a special small saucepan, a kuşhane, named after the sultan's kitchen. The head cook was the serçin.[9]

The "Kiler Koğuşu" or pantry ward in the Enderun or privy apartments of the Topkapı Palace's kitchen was established by Mehmet the Conqueror. The head of the ward, the Serkilar-i Hassa or chief steward served the meal that had been prepared for the sultan. The main duties of the servant boys at the pantry ward was to prepare and keep the food that had been made for the sultan and the mother of the reigning sultan, the small

Şefik, *Yıldız Sarayı Şale Kasr-ı Hümayunu Yemek Salonu*, 1890, tuval üzerine yağlı boya, MSGSÜ İRHM Koleksiyonu.
Şefik, *Yıldız Palace Şale Kasr-ı Hümayunu Dinner Hall*, 1890, oil on canvas, MSGSÜ İRHM Collection.

Topkapı Sarayı Kubbealtı'nda sadrazam tarafından Avrupalı elçilere verilen yemek, Clungyn, M.D'Ohsonn, *Tableau General de l'Empire Othomon*.
The banquet given at Topkapı Palace Kubbealtı for European Ambassador by Grand Vizier, Clungyn, M.D'Ohsonn, *Tableau General de l'Empire Othomon*.

bu mutfak, "Helvahane ve aşağı mutfaktan" görevlilerle desteklenmiştir. Burada görev yapan iki baltacıdan birine "Kuşçubaşı" diğerine "İkinci kuşçu" adı verilmiş, en kıdemli yardımcı görevli de "Ocakbaşı" unvanını almıştır. Burada padişah için özel olarak pişirilen yemekler, mutfakla aynı adı taşıyan ve "kuşhane" adı verilen özel tencerelerde pişirilirdi. Serçini ise (Başpişirici) baş aşçı demekti.[9]

Topkapı Sarayı'nın mutfak teşkilatı içinde ayrı bir öneme sahip Enderun odalarından "Kiler Koğuşu" ise Fatih Sultan Mehmed tarafından kurulmuştur. Görevi padişahlar için hazırlanan yemekleri servis yapmak olan koğuşun amiri, Kilercibaşı (Serkilar-ı Hassa)'dır. Kiler koğuşu içoğlanlarının başta gelen görevleri: padişah ve valide sultanların, küçük şehzadeler, kadınefendiler ve gözdelerin yiyeceklerini hazırlamak, saklamak, ayrıca sarayın mumlarını yaktırmaktı. Kiler koğuşunun en kıdemlisi terfi ederse "Hasodaya", diğerleri "Hazine odası'na", çıkartılmaları halinde ise Kapıkulu süvari bölüklerine verilirlerdi.[10]

princes, sultan's wives and the favourites, and also to make the candles for the palace. The most senior in the pantry ward would be promoted to the royal ward, and the others to the chamber of accounts of the Sultan's Treasury. If they were dismissed they went to the Kapıkule cavalry.[10]

As to the dining practices: the Ottoman sultans usually ate alone. This is noted in Mehmed the Conqueror's law book of state organisation. Mehmed the Conqueror stated that the Ottoman sultans before him dined with the men of state, that he had abolished this tradition and that he would eat alone. He added though, that sometimes his family could join him for dinner.[11]

The 19th Century Palace Kitchen and Eating Habits

In the 19th century the western influences which affected some of the kitchen and eating practices of the classical period gave rise to some changes. The Hasmufağı, or the privy kitchen in the Topkapı Palace, was now called the Zat-i Şahane, His Majesty's kitchen; and the Divan-i Hümâyûn or Imperial Chancery of State kitchen was called Mabeyn kitchen, meaning the kitchen belonging to the palace's state apartments. Sultan Abdülmecid who built the Dolmabahçe Palace, abolished the pantry ward, and instead he built an apartment for the superintendent of the treasury. An inscription found in the Topkapı Palace states that Sultan Abdülmecid had turned the pantry ward over to the superintendent of the treasury.

The palace kitchen took the name Matbah-ı Amire in the 19th century and the head of

Sofra düzenine bakıldığında Osmanlı padişahları genellikle yalnız yemek yerlerdi. Bu durum, Fatih Sultan Mehmed'in Teşkilat Kanunnamesi'nde belirtilmiştir. Fatih Sultan Mehmed, kendisinden önce Osmanlı padişahlarının devlet adamlarıyla beraber yemek yiyebildiğini, kendisinin bu geleneği kaldırdığını belirterek, yemeklerini yalnız yiyeceğini ilan etmiştir. Ancak bazen sofrasına ailesinin katılabileceğini de eklemiştir.[11]

19. Yüzyıl Saray Mutfağı ve Sofra Düzeni

Klasik dönemin kendine özgü geleneksel yapısı, 19. yüzyılda batı etkilerinin mutfak gelenekleri ve sofra düzenine yansıması ile bazı değişimlere neden olmuştur. Enderun yani Topkapı Sarayı'nın Hasmutfağı; Zat-ı Şahane mutfağı, Divan-ı Hümâyûn mutfağı ise Mabeyin mutfağı adlarını almıştır. Dolmabahçe Sarayı'nı yaptırtan Sultan Abdülmecid, Kiler koğuşunu kaldırmış, koğuş binasının yerine Hazine Kethüdalığı dairesini yaptırmıştır. Bugün Topkapı Sarayı'nda bulunan bir kitabede, kiler koğuşunun Sultan Abdülmecid tarafından Hazine Kethüdalığı'na çevrildiği yazılıdır.[12]

Matbah-ı Amire adını alan 19. yüzyıl saray mutfağının başında, Matbah-ı Amire Emini bulunurdu. Dolmabahçe Sarayı yapılar grubu içinde yer alan Matbah-ı Amire; padişaha ait yemeklerin hazırlandığı Matbah-ı Has (kuşhane mutfakları) ile Harem-i Hümâyûn mutfağı, Saray-ı Cedid (Topkapı Sarayı) mutfağı, Feriye mutfağı, Veliahd mutfağı, Efendiler (Şehzadeler) mutfağı, Tedbil-i Hümâyûn ve Efendiler kayıkçıları mutfağı gibi alt birimlere ayrılmıştı. Bu çeşitli birimlerde aynı mutfak teşkilatı kuralları uygulanmaktaydı.

this kitchen was called the Matbah-i Amire Emini, the superintendent of the palace kitchen. The palace kitchen was located in the palace complex and attached to it was a whole range of kitchens: the Matbah-ı Has the Sultan's privy kitchen and the Harem-i Hümâyûn the Imperial Harem's kitchen, the Saray-ı Cedid kitchen (at the Topkapı Palace), the Feriye kitchen (for the group of palaces on the Bosphorus), the Veliahd kitchen (for the heir apparent), the Efendiler (Şehzadeler) kitchen (for the princes), and the Tebdil-i Hümâyûn and Efendiler Kayıkçı kitchen (for the boatmen of the ordinary rowboats used by the Sultan and high officials to avoid observation). These diverse units followed the same rules of kitchen practice. The kitchens attached to the palace kitchen each had a head-steward. He was responsible for all kinds of materials and provisions for the kitchen as well as for keeping the books. There was a head of the Sultan's and the other apartments' kitchens. The management of the pantry at the palace's state apartments was in the care of the appointed head butler of the Pantry. He was responsible to the director of the palace kitchen. The palace's state apartments' confectionary that prepared Nevruziye, boza and jams and syrups was supervised by the director of the sultan's kitchen and the head butler of the pantry.[13]

The inventory in a ledger from the period of Abdühamid II dated 1883 regarding one of the annexes, which was the palace kitchen, and some other areas in connection with it mentions: the stove at the imperial harem, the public stove, the woman's steward's stove, the börek section next to the kitchen, the confectioner's, the tinsmith's; the potters', the head cook's quarters, the cooks' ward, the coffee stove and the assistant func-

Matbah-ı Amire idaresine bağlı mutfakların her birinin "vekilharc"ı bulunurdu. Mutfağın her türlü gereksiniminin belirlenmesi, malzeme istekleri, satın alınması ve düzenli defterlerin tutulması vekilharcın sorumluluğundaydı. Padişah ve diğer dairelerin mutfaklarının bir lideri bulunurdu. Kilerlerin idaresi, Hademe-i Mabeyn-i Hümâyûn içinden atanmış Kiler Nazırı tarafından gerçekleştirilirdi. Kiler Nazırı, Matbah-ı Amire Müdürü'ne karşı sorumluydu. Nevruziye, boza, çeşitli reçel ve şurupların pişirildiği Mabeyn Tatlıhanesi ile ilgili işlerin idaresi, Matbah-ı Amire Müdürü'nün nezaretinde ve Kiler Nazırı'nın sorumluluğundaydı.[13]

II. Abdülhamid dönemine ait 1883 tarihli bir tamir-i keşf-i defterinde, Dolmabahçe Sarayı'nın ek binalarından olan Matbah-ı Amire binası ve teşkilatına dair bazı mekânlar şöyle kaydedilmiştir; Harem-i Hümâyûn ocakları, umuma mahsus ocak, Kethuda Kadın ocağı, Mutfağın yanında börekhane, tatlıhane ve kalayhane; çinihane, aşçıbaşı dairesi, aşçılar koğuşu, kahve ocağı ve yanında mülazımlar koğuşu, vekilharç dairesi, vekilharç dairesi kalem odası. Aynı belgeye göre has fırın ve kuşhane mutfakları (hasmutfak) ile birinci ve ikinci veliahda ait mutfaklar, Dolmabahçe Sarayı'nın karşısındaki servis yapıları topluluğu içinde yer almaktaydı.

Matbah-ı Amire teşkilatı içinde, padişaha özel matbahı has mutfakları bulunurdu. Bu mutfaklardan biri Dolmabahçe Sarayı Mabeyn-i Hümâyûn'da diğeri ise Harem-i Hümâyûn'dadır. Mutfaklar kiler, soğutma mahalleri ve kilerci odaları gibi mekânları da içerirdi. Demirden dökme ocakların kullanıldığı bu mutfaklardan valide sultanlara, sul-

tionaries' ward, the steward's quarters, the steward's office. According to the same document the sultan's privy oven and kitchen and the kitchens belonging to the first and second heirs apparent were situated in the service building complex facing Dolmabahçe Palace.

The Sultan's kitchen comprised the sultan's privy kitchens. One of these is at Dolmabahçe Palace's imperial state apartments and the other at the imperial harem. These kitchens contained the pantry, cool area and the office of the palace pantry. Iron stoves were used, and this was where the food for the mothers of the sultans, the sultans, the princes and the consorts was usually cooked. There was another place with the sultan's kitchen across from the Dolmabahçe Palace in the buildings that nowadays are used by the military. Situated here were also service buildings including the palace's ovens, the Imperial pharmacy, pantry and the like.

According to the reforms instituted by the second constitutional monarchy, the palace kitchen introduced the "table d'hôte" system. A document from the archives describes this practice and features the menu of the Ottoman Palace: soup, chicken, rice, seasonal vegetables, börek, dessert, milk pudding, soğukluk (coldness which is a term used in the traditional Turkish cuisine alluding to cold drinks like sherbet, grape must, ayran (a drink made with yoghurt), fruit juice etc), milk, fish twice a week, and ekşi[14] ("sour" meaning salad pickles etc.) Again from the palace archives we know that food was distributed from six stoves (units, sections) and from one apartment (Kemalettin Efendi apartment). The stoves were: The Prince's and the Primary Imperial Harem stove, the

tanlara, şehzadelere ve kadın efendilere düzenli olarak yemek tahsis edilirdi. Matbah-ı Has mutfaklarının bir diğer merkezi de, Dolmabahçe Sarayı'nın tam karşısında bulunan ve günümüzde askeriye tarafından kullanılan yapılar içinde yer alıyordu. Burada ayrıca sarayın fırınları, Eczahane-i Hümâyûn, kilerler gibi servis yapıları da bulunuyordu.

II. Meşrutiyet idaresinin saray teşkilatında başlattığı yeniden yapılanma programı uyarınca saray mutfağında "tabldot" sistemi uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulamanın anlatıldığı arşiv belgesinde, Osmanlı Sarayı'nın bir menüsü; çorba, tavuk, pilav, mevsim sebzesi, börek, tatlı, muhallebi, soğukluk (geleneksel Türk mutfağında, şerbet, şıra, ayran, meyve suları vb kullanılan bir ifadedir), süt, haftada iki defa balık ve ekşi'den oluşmaktadır.[14] Yine arşiv belgelerinden saray mutfağından altı ocağa (birime) ve bir daireye (Kemalettin Efendi Dairesi) yemek dağıtıldığı bilinmektedir. Bu ocaklar şunlardır: Şehzadegan ve Birinci Harem-i Hümâyûn ocakları, Atik (gedikli kalfa ve ustalar) Harem-i Hümâyûn ocağı, Mabeyn-i Hümâyûn ocağı, Ağavât (Harem ağaları) ocağı, Lokanta ocağı, Tebdil-i Hümâyûn ocağı, Şehzade Kemaleddin Efendi Dairesi.[15]

Bu arada sayıları yüzleri bulan saray ve köşklerde çalışanların Matbah-ı Amire'den yemek yemelerinin bütçeye yük getirdiği, bu nedenle bir başka tasarruf tedbiri olarak müstahdeme yemek yerine, yemek parası uygulamasının yapıldığı Halid Ziya'nın hatıratında belirtilmiştir.[16]

Sarayda yaşayanlar ve saray çalışanları için sabah ve akşam olmak üzere günde iki öğün yemek çıkartılmıştır. Bu durum geleneksel Türk yeme alışkanlıklarıyla bağdaşmaktadır.

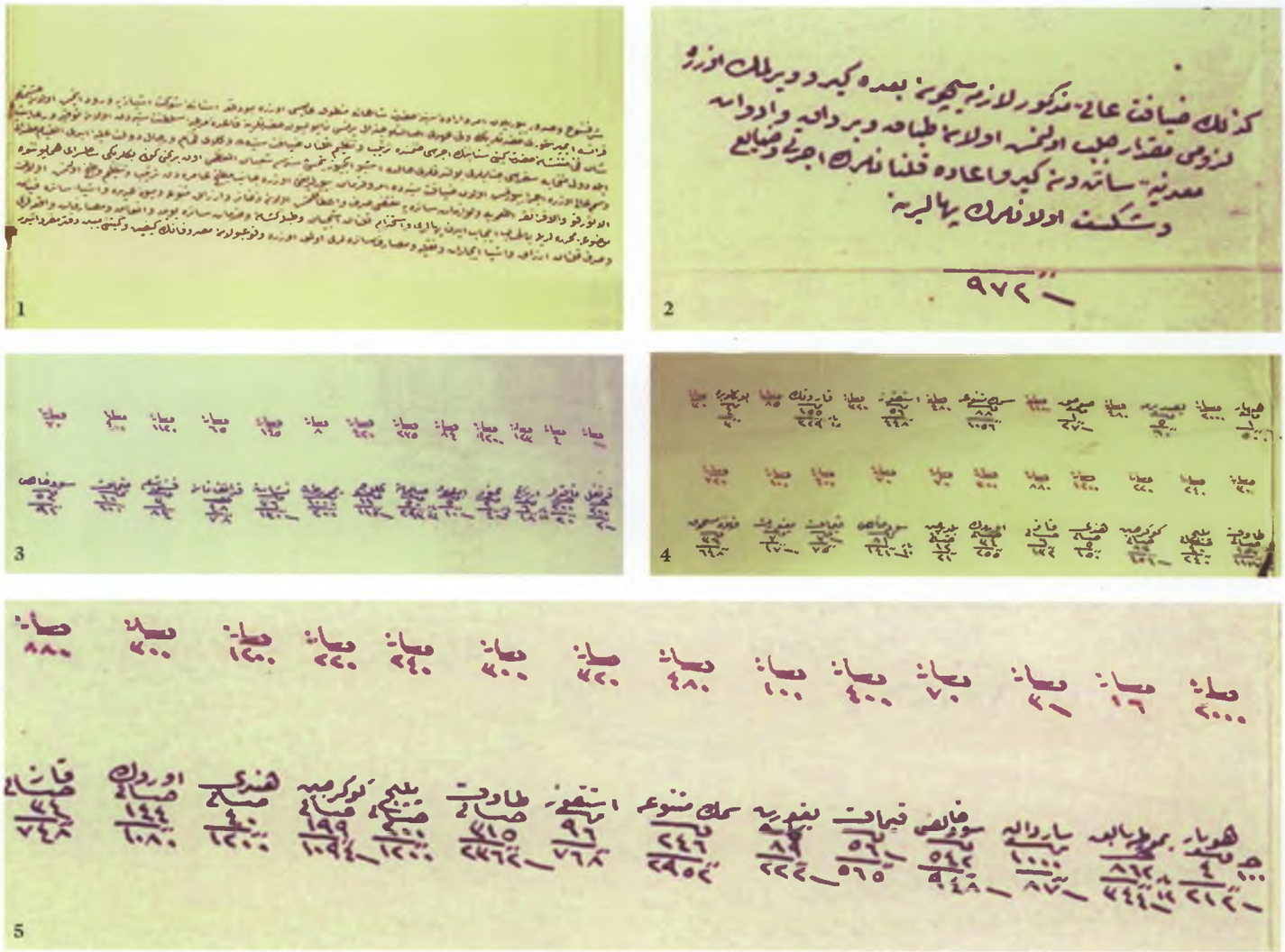
Atik stove (of the emancipated slaves), the stove of the state apartments, the Agavat stove (of the black palace eunuchs), the restaurant stove, the incognito stove and the Şehzade Kemaleddin Efendi apartments.[15]

Halit Ziya notes in his memoirs that feeding hundreds of employees at the palaces and pavilions was a big item on the budget and a way of saving money was to pay a food allowance to temporary employees.[16]

We observe that two meals were served for those residing and working at the palace; one in the morning and one in the evening. This corresponds with the traditional Turkish ways. According to the Turkish eating and drinking tradition two meals were eaten: a mid-morning meal and an evening meal. The time of the first meal varied. Usually it was taken towards noon. There was not a separate meal at noon; they drank sherbet or ayran or ate fruit. The evening meal was taken before sunset.

19th Century Dining Arrangements and Foreign Visitors

In his book *Maruzat* (Information) Cevdet Paşa says that rather than using the traditional large copper or brass trays, dinner in the 19th century was served on tables, and knives, forks and spoons had come into use. Leyla Saz stayed for a long time in Çırağan Palace and she mentions that the traditional Turkish eating habits continued up until the 1860s after which knives, forks and spoons were accepted and became more prevalent at the dinner tables. At the same period, table manners and service began to show some western influence and it is known that from the time of Sultan Mahmud II wes-

MSHHA E1 1368
BOA. HH. d, nr. 13540,
27-za 1270 (22 Ağustos 1854)
MSHHA E1 1368
BOA. HH. d, no. 13540,
27-za 1270 (August 22, 1854)

1. *Ziyaret amacı ile İstanbul'da bulunan Fransa Veliahdı Prens Napolyon'a 11 Şaban 1270/ 9 Mayıs 1854'de Beylerbeyi Sarayı'nda verilen ziyafette alaturka ve alafranga olarak hazırlanacak yemeklerde kullanılacak malzemenin mikdar ve fiyatına dair olan defterin baş tarafı.*
2. *Fransa veliahd prensi onuruna verilen ziyafette kullanılmak üzere kiralanan tabak ve bardak ve madeni eşyaların ücreti 972 kuruş*
3. *Ziyafet sofrasının alaturka mönüsünde kullanılacak malzemeye örnek: karanfil, nohud, güllaç, yumurta, kadayıf, şam fıstığı, kaymak*
4. *Ziyafet sofrasında sunulacak çeşitli balık, havyar, istakoz, pastırma, sucuk gibi malzemelerin miktar ve fiyatları*
5. *Ziyafet sofrasının diğer yiyeceklerine örnekler : Süt, balık yumurtası, sardalya, kaymak, havyar, hindi, piliç, ördek, güvercin*

Türk yeme-içme geleneğinde, kuşluk ve akşam olmak üzere günde iki öğün yemek yenmekteydi. Kuşluk yemeğinin vakti herkese göre farklılık gösterir, genellikle de öğleye doğru yenirdi. Öğle vakti ayrıca yemek yenmez; şerbet, ayran türünden içecekler içilir veya meyve yenirdi. Akşam yemeği ise güneş batmadan önce yenilirdi.

19. Yüzyılda Sofra Düzeni ve Yabancı Konuklar

Cevdet Paşa *Maruzat* adlı eserinde, 19. yüzyılda sinide yemek yeme âdetinin yerini, masalara kurulan sofraların aldığını ve sofralarda çatal, bıçak kullanılmaya başlandığını anlatır. Çırağan Sarayı'nda uzun süre kalmış olan Leyla Saz, 1860'a kadar sarayda geleneksel usulde yani alaturka yemek yeme alışkanlığının devam ettiğinden, 1860'lı yıllardan itibaren çatal, bıçağın saray sofralarında kabul görmüş ve yaygınlaşmış olduğundan söz eder. Bununla birlikte, Sultan II. Mahmud döneminde, sofra adabı ve hizmetlerinde, batı etkilerinin görülmeye başlanmış olduğu ve Sultan II. Mahmud'un, düğünlerde ve yabancı konuklar için verilen yemeklerde, batılı tarzda sofralar kurdurttuğu bilinmektedir. Son dönem Osmanlı saray koleksiyonunda bulunan, Avrupa'dan getirtilmiş Sultan II. Mahmud'un tuğrasını taşıyan yemek takımları, bu durumu desteklemektedir. Ayrıca yine bu dönemde, aşçılık eğitimi almak için Hüseyin adında bir aşçının padişah tarafından Avusturya'ya yollandığı arşiv belgelerinde belirtilmiştir.[17] Sultan Abdülmecid ve Sultan Abdülaziz'in Dolmabahçe Sarayı'nda ve Sultan II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayı'nda yabancı konuklara verdikleri ziyafetlerin de batılı karakter taşıdığı bilinmektedir. Sultan

tern style dinner tables were set at banquets and when foreign guests were entertained. The dinner service in the Ottoman Palace collection displaying Sultan Mahmud II's cipher, which had been brought from Europe, supports this information. Besides, archives from this time tell of a cook named Hüseyin who was sent to Austria by the sultan to receive further training. [17]

We also know that the banquets given by Sultan Abdülmecid and Sultan Abdülaziz at Dolmabahçe Palace and by Abdülhamid at Yıldız Palace were western in style. Sultan Abdülmecid continued the reforms that had started in his father's time. In 1856, when the building of the Dolmabahçe Palace was finished, and in honour of the victory at the Crimean, a banquet of both Turkish and western food was served for the Ottoman generals, high ranking foreign officers and envoys at Dolmabahçe Palace. Archives[18] further reveal that a Turkish style and western style dinner was served at the banquet held at the Beylerbeyi Palace during the reign of Sultan Abdülmecid in 1854 when the "French Imperial heir apparent, his Excellency General Prince Napoleon" came to Istanbul. The western and the traditional Turkish ingredients on the supplies list show that the food served was a combination of the eastern and the western cuisine. The food bought was that of the European dinner tables like lobster and caviar as well as that of the traditional Turkish cuisine like kadayıf, okra and arpa şehriye. The documents also tell us that Sultan Abdülmecid breakfasted with his guests at Küçüksu Summer Palace.[19]

The dinner given Emperor William II and his family by Abdülhamid II (1876-1909) is interesting because of its western character. At this meal which was eaten in the small

Kırım harbi zaferi şerefine Osmanlı Paşaları ve yüksek rütbeli yabancı asker ve sefirler için Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen ziyafet, 1856.
The banquet given at the Dolmabahçe Palace to celebrate the Crimean war victory for Ottoman generals and high ranking foreign officers.

Mabeyn Pavilion, the young prince Burhaneddin Efendi who played the piano very well gave a concert together with the son of the German Emperor.

The kitchen ledger from this period reveals that exceptional preparations were made before the arrival of the foreign guests. Food from the French cuisine had made its entry on the dinner tables together with the traditional Ottoman dishes. Practical kitchen utensils imported from Europe, baking tins for making European desserts, implements for squeezing and mincing the food had become indispensable in the kitchen of this period.

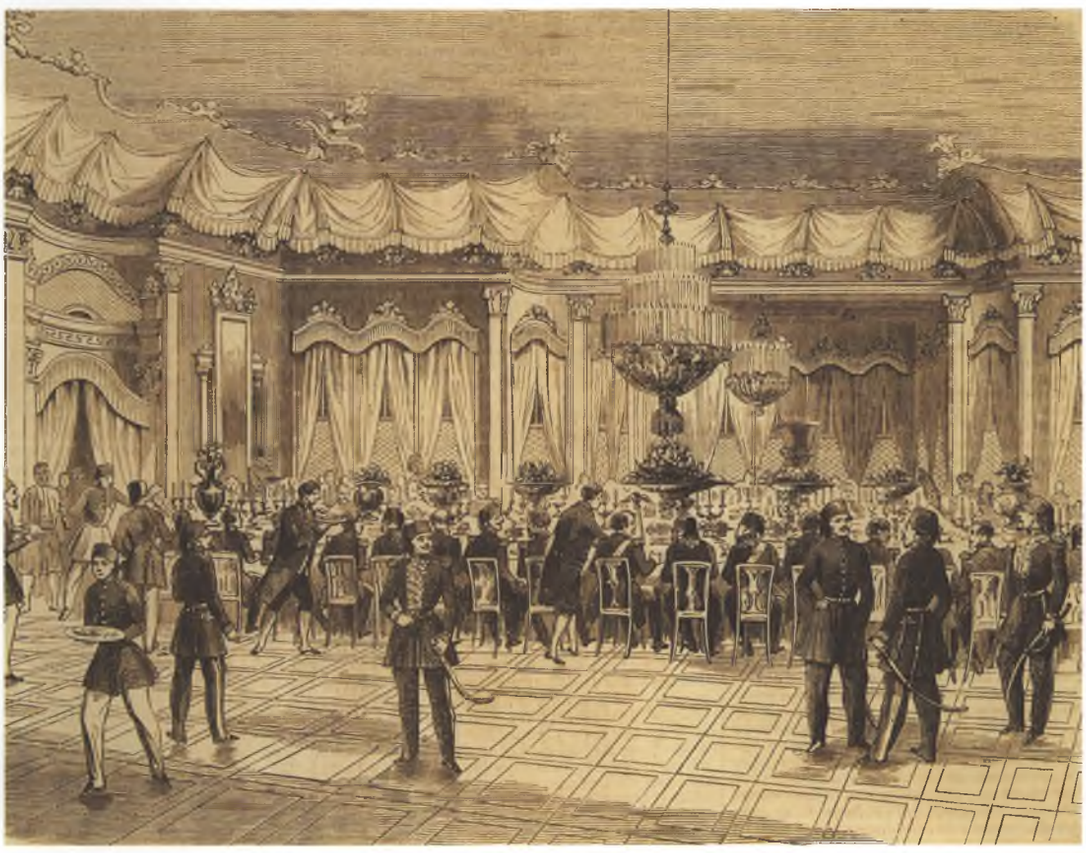
Studies of 19th century dinner arrangements show that whichever way things were done in the west, Ottoman banquets were executed in the same way. At this time the candelabrum, sauce boats and ice cream plates that were part of the dinner sets in the west decorated the tables.

The rather numerous porcelain dinner services in the palace collection imported from famous European factories - each piece a revelation of elegance - shows how much importance was given to the palace dinner tables at the time. At the same time, photos show, and the jardinières in the palace collection indicate, that like in Europe flowers decked the palace tables. The traditional coffee culture continued alongside the western ways. The coffee stoves and the coffee services that today are found at Dolmabahçe Palace and which derive from the Far East, Europe and from the Yıldız factory, is a continuance of this culture. Objects like the rosewater flask and censer from the classical period was also used in this century.

Abdülmecid, babası döneminde başlayan değişim hareketlerini devam ettirmiştir. 1856 yılında, Dolmabahçe Sarayı'nın inşasının bitimi ve Kırım Harbi zaferi şerefine, Osmanlı paşaları ve yüksek rütbeli yabancı asker ve sefirler için Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen ziyafette hem alaturka hem de alafranga yemekler sunulmuştur. Yine Sultan Abdülmecid döneminde, "Fransa İmparatoru Hazretleri'nin Veliahdı General Prens" Napolyon'un İstanbul'a gelmesi nedeniyle 1854'de Beylerbeyi Sarayı'nda, onuruna verilen yemekte, alaturka ve alafranga sofra düzeni kurulduğu arşiv belgelerinde belirtilmiştir.[18] Malzeme listesinin hem batılı hem de geleneksel yiyeceklerden oluşması doğu-batı karışımı bir düzeni ortaya koymaktadır. Alınan yiyecekler arasında ıstakoz, havyar gibi Avrupalıların sofralarında bulundurduğu yiyeceklerin yanında, kadayıf, bamya, arpa şehriye gibi geleneksel yiyeceklerin de yer alması bu durumun bir göstergesidir. Sultan Abdülmecid'in Küçüksu Kasrı'nda konuklarıyla batılı anlayışa uygun kahvaltı yaptığı da arşiv belgelerinde anlatılmaktadır.[19]

II. Abdülhamid döneminde (1876-1909), Yıldız Sarayı'nda Alman İmparatoru Kaiser II. Wilheim ve ailesi için verilen yemek, batılı karakter taşıması açısından dikkat çekicidir. Küçük Mabeyn Köşkü'ndeki bu yemekte, çok iyi piyano çalabilen Şehzade Burhaneddin Efendi ile II. Wilheim'in oğlunun birlikte bir konser verdikleri bilinmektedir.

Bu dönemin mutfak defterlerinden, yabancı konuklar gelmeden önce hazırlıklar yapıldığı anlaşılmaktadır. Fransız mutfağının yemekleri, Osmanlı geleneksel yemekleriyle birlikte sofralardaki yerini almıştır. Avrupa'dan getirtilmiş pratik mutfak aletleri; Avrupa tat-

Fransa İmparatoru Veliahd Prens Napolyon onuruna Beylerbeyi Sarayı'nda verilen ziyafet, 1854.
The banquet given at the Beylerbeyi Palace for honour of the French Imperial heir Prince Napoleon,1854.

lıları yapmak için tatlı kalıpları, yiyeceklerin ezilme ve kırılmalarına yarayan objeler bu dönem mutfağının vazgeçilmezleri olmuştur.

19. yüzyıl sofra düzeni incelendiğinde, batı sofralarında nasıl bir düzen varsa Osmanlı saraylarındaki ziyafet sofralarında da aynı uygulanmaların yapıldığını görüyoruz. Bu dönemde, batıda kullanılan yemek takımlarının parçalarını oluşturan şamdanlar, sosluk, dondurmalık gibi çeşitli servis takımları sofraları süslemiştir.

Saray koleksiyonunda görülen sayıları oldukça fazla Avrupa'nın ünlü fabrikalarından getirtilen ve her biri ayrı bir zarafet ürünü olan porselen yemek takımları, o dönemde saray sofralarına ne kadar önem verildiğini gösterir. Aynı zamanda, saray sofralarının Avrupa sofraları gibi çiçeklerle süslendiği, o devri yansıtan fotoğraflardan ve saray koleksiyonunda bulunan çiçekliklerden anlaşılmaktadır.

Batı etkilerinin yanı sıra geleneksel kahve kültürü de devam etmiştir. Bugün Dolmabahçe Sarayı'nda bulunan kahve ocakları ile Uzakdoğu, Avrupa, Yıldız yapımı her biri ayrı bir estetiği yansıtan yüzlerce fincan takımı bu kültürün göstergesidir. Klasik dönemin gülabdan, buhurdan gibi geleneksel objeleri bu yüzyılda da kullanılmıştır.

19. yüzyıla ait arşiv belgelerinde, son dönem ziyafetlerinde kullanılıp geri verilmek üzere piyasadan Avrupa yapımı sofra takımları alındığı, bir başka belgede ise Sofracıbaşı Marko'nun Paris'e gidip geldiği, aşçıların ve şekerlemecilerin de Fransa'dan getirtildiği belirtilmiştir. Bu dönemde, konuklar için piyasadan kiralanan sofra takımlarının, konuklar gittikten sonra çatlak ve kırıkları için tazminat ödenerek geri verildiği bilinmektedir. Ayrıca, sultanların özel takımları da bulunmaktaydı. Sultan Abdülhamid'in yüz yirmi kişilik, Sultan Abdülaziz'in kırk kişilik gümüş üzerine altın kaplama sofra takımları ziyafetlerden son-

Hademe-i Hümâyûn
Special Servant

Documents from 19th century archives show that during the last period European dinner sets for banquets were borrowed. Another document tells of Sofracıbaşı or "table-setter" Marko who travelled back and forth from Paris, and that the cooks and confectioners were brought in from France. At this time European dinner sets for guests could be rented, and in case of breakage, damages were paid when the sets were returned. The sultans also had their own private sets. Sultan Abdülhamid had a dinner service for 120, and Sultan Abdülaziz had a gold plated silver service for 40, which after use was counted up and sent to the mint for care. The waiting at table was done by officials who had been trained in the western style. The waiters that served at dinner during the reign of Sultan Mehmed Reşad were lauded in contemporary documents, and it is also reported that their uniforms had been made by Lori. The uniforms were made from gilded silver thread and were

ra sayılarak bakımı yapılması için Darphane'ye teslim edilirdi. Bu yüzyılda yemek servisleri, batılı tarzda eğitim görmüş Hademe-i Hümâyûn tarafından yapılmaktaydı. Sultan Mehmed Reşad döneminde Dolmabahçe'de bu kişilerin verdikleri yemek servisleri, övgüyle anlatılırken bu dönem arşiv belgelerinden, sofra hizmeti yapacak hademeler için terzi Lori'ye elbise yaptırıldığı da aktarılmıştır. Parlak, sırma işlemeli elbiseler "ziyafet takımı" elbiseleri olarak bilinir. Elbiseler, bugün Topkapı Sarayı'nda bulunmaktadır.[20]

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde 1914 ve 1918 yılları arasına ait mutfak defterlerinde Fransız usulünde Türkçe ve Fransızca olarak ziyafet mönüleri hazırlandığı belirtilmiş, ziyafete katılanların listesi masada oturma düzenleriyle birlikte verilmiştir. Yine bu belgelerde bazı ziyafetlerde müzik de olduğu ve orkestranın çaldığı parçaların Türkçe ve Fransızca yazıldığı belirtilmiştir.[21]

Halife Abdülmecid döneminde, Avrupa'da özellikle İngiltere'de görülen çay servisleri, Osmanlı mutfak kültüründe de yaygınlaşmaya başlamıştır. Saray koleksiyonunda sayıları azımsanamayacak kadar fazla çay takımı bulunmaktadır. Halife Abdülmecid tarafından, çay ziyafetleri için bisküvi, pasta, çikolata, havyar, sipariş edildiği arşiv belgelerinde belirtilmiştir.[22] 19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu için modernle geleneğin iç içe yaşandığı bir dönem olmuş, siyasal ve toplumsal yaşamda görülen değişimler mutfak kültürüne de yansımıştır. Batı ile olan etkileşimin sonucu olarak, 19. yüzyılın sofra gelenekleri ve düzeni için; hem doğulu hem de batılı karakter taşıdığını belirtebiliriz. Son dönem saraylarında görülen masalar ve sayıları on binleri bulan yemek takımları, ziyafetlerde ve özel günlerde masalarda yemek yendiğini kanıtlarken koleksiyonda bulunan sinilerden de günlük hayatta geleneksel sofra düzeninden vazgeçilemediği anlaşılmaktadır.

known as "banquet suits". Today these uniforms are kept in Topkapı Palace.[20]

The kitchen ledgers from the Ottoman Archive covering 1914-1918 which are kept at the prime ministers office and in which the banquet menus were recorded, show that menus were prepared in the French way. On these documents the seating of the guests participating in the banquet is noted, and the food served was written in Turkish and French menus. We also learn from these documents that music was played at some banquets; the titles of the music were written in Turkish and French. [21]

During the period of Caliph Abdülmecid European tea services, especially the English services began to gain prevalence in the Ottoman culture. The sheer numbers of tea services in the palace collection cannot be underestimated. The biscuit, cake, chocolate and caviar ordered by Caliph Abdülmecid for lavish teas are documented in archives. [22]

The 19th century became a period when tradition and modernity lived side by side, and the political and social changes were also reflected in the culture of the kitchen. As a result of the western influence on the 19th century dining traditions and arrangements, we can say that both eastern and western characteristics were present. While the tables from the last period at the palaces and the dinner services, which reach tens of thousands, show that for banquets and on special days food was eaten at tables, the large copper or brass trays in the collection indicate that in daily life the traditional way of eating had not been abandoned.

Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu
The National Palaces' Porcelain Collection

Saraylar, anıtsal mimarileriyle geçmişle gelecek arasında bağ kurmamızı sağlayan, döneminin siyasi, ekonomik ve kültürel ortamını günümüze yansıtan tarihsel sürecin en önemli göstergeleridir.

18. yüzyılda, Avrupa'da ortaya çıkan sanayi devrimiyle her alanda görülmeye başlayan değişimler, Osmanlı İmparatorluğu'nu da etkisi altına almıştır. Bu dönemde, batı tarzı örnek alınarak yapılan Osmanlı Sarayları'nın dekorasyonunun da batılı izler taşıması, elbette bu sürecin doğal sonucudur. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönem yapılarını oluşturan saray, kasır ve köşklerdeki zengin koleksiyonlar, döneminin yaşam tarzını, sanat anlayışını günümüze taşımaktadırlar. Bu koleksiyonlardan biri de porselen koleksiyonudur. Yüzyıllar boyunca, bir saray sanatı ve prestij ürünü olan porselenler, değişen zevklerin göstergesi olmuş, mekânları, sofraları süslemiştir. Çoğunluğu 19. yüzyıl sonu

The monumental architecture of the palaces help us link the past with the future; they reflect the historical process and are the most important indicators of the political, economical and cultural state of an era.

The changes brought about by the industrial revolution in the 18th century were felt in every field. The Ottoman Empire was also affected and when decoration in the Ottoman Palaces during this period shows western influence it is considered a natural consequence. The rich collections in the palaces, summer palaces and pavilions from the latter years of the Ottoman Empire, communicate to the present the lifestyle and the concept of art dominant at the time. The porcelain collection is one of these collections. Porcelain has for centuries been an art of the palaces and the object of prestige while mirroring changing tastes and decorating rooms and dinner tables. The porcelain is divided into three groups: Turkish, European and Far Eastern porcelain. Most of it dates back to the end of the 19th century and beginning of the 20th century, and it shines a light on our porcelain history. The majority of the porcelain from this period is European. Porcelain reached a new dimension after the Imperial Yıldız Porcelain Factory was established in the beginning of the 1890s: now porcelain had become indispensable luxury consumer items at the palace and in palace circles.

The porcelain collection where each item is a document in its own right is carefully preserved by the National Palaces today; they have followed a process that changes clay into porcelain and have become very special works of art.

ve 20. yüzyıl başlarına tarihlendirilen Türk, Avrupa ve Uzakdoğu porselenleri olarak üç gruba ayrılan bu eserler, porselen tarihimizin gelişim çizgisine ışık tutarlar. Bu dönemde görülen porselen koleksiyonunun çoğunu, Avrupa porselenleri oluşturur. 1890'lı yılların başında, Yıldız Çini Fabrika-i Hümayunu'nun kurulmasıyla yeni bir boyut kazanan porselen, saray ve çevresinin vazgeçemediği lüks tüketim malzemesi olmuştur.

Bugün, Milli Saraylar'da özenle korunan her biri bir belge niteliği taşıyan porselen koleksiyonu, topraktan porselene doğru uzanan sürecin izlenmesi bakımından çok özel sanat eserleri sıfatını taşımaktadır.

St Petersburg
Marieberg
Kopenhag
Liverpool
Derby
Worcester
Swansea
Bristol
Plymouth
Bow
Chelsea
Amsterdam
Fürstenberg
Berlin
Limbach
Meissen
Rouen
Hochst
Fulda
Chantilly
St Cloud
Sevres
Frankenthal
Würzburg
Mennecy
Ludwigsburg
Nymphenburg
Viyana
Vinovo
Padua
Venedik
Doccia
İstanbul
Yıldız
Capodimonte
Napoli
İznik
Kütahya

Katalogda Yer Alan Porselenlerin Avrupa'daki Üretim Merkezleri
The Factories Behind The Catalogue Pieces

Fransız Porselenleri

Sèvres Porselen Fabrikası

Sèvres Porselen Fabrikası, 1738'de Fransa'da Chateaude Vincennes'te XV. Louis himayesinde kurulmuş ve bu fabrikaya Fransız Kraliyet Ailesi tarafından "Kraliyet Porselen Üreticisi" adı altında yirmi yıl süre ile üretim yapma hakkı verilmiştir. 1753'de fabrikada ortaklığı bulunan XV. Louis özel bir kanun çıkartarak firma dışında porselen imalatını yasaklamış, kralın isminin baş harfi olan "L" fabrikanın resmi damgası olmuştur. Fabrika, XV. Louis'in en sevdiği gözdesi madam Pompadour'un-Paris ile Versailes arasında-Bellevue'deki yeni sarayına yakın yerde inşa edilen binaya taşınmış, Kral XV. Louis de bütün fabrikayı satın almıştır. Madam Pompadour, tam bir porselen tutkunudur. Onun için özenle üretilen renk, biçim ve dekorları özel eserler "Madam Pompadour" modasının

French Porcelain

Sèvres Porcelain Factory

Sèvres Porcelain Factory was founded in Chateau de Vincennes in 1738 under the patronage of King Louis XV. The factory was given a 20 year licence by the French royal family allowing it to produce in their name: "Manufacture Royale du Porcelaine". In 1753 the king issued a special law prohibiting porcelain manufactory by any other company, and the king's initial "L" became the factory's official mark. In the second half of the same year, the king acquired the whole factory when it moved to new premises in Sèvres near King Louis XV's mistress Madame de Pompadour's new palace in Bellevue between Paris and Versailles. Madame de Pompadour loved porcelain. She inspired the "Madame de Pompadour" fashion where the colours, shapes and decoration were designed especially for her. The names for pink, rose Pompadour and royal blue, bleu de roi, became part of the international terminology.

When kaolin was found near Limoge, France succeeded in producing the best porcelain in Europe. However, the French Revolution in 1789 and the subsequent unrest changed everything and with the execution of the last king, Louis XVI, monarchy was abolished on 21 January 1793. During the First Republic the Sèvres Porcelain Factory replaced Louis' mark with "R.F. Sèvres" short for République Française Sèvres. The company had financial problems and cuts had to be made. The state eventually confisca-

Yıldız Çini Fabrikası kitabından Avrupa'daki porselen üretim merkezleri, Önder Küçükerman.
The factories of porcelain production in Europe, from the book of *Yıldız Çini Fabrikası*, Önder Küçükerman.

doğmasına neden olmuştur. Bu dönemde kullanılmaya başlanan Pompadour pembesi ve bleu de roi (kral mavisi) adıyla anılan mavi renk, uluslararası terminolojide yerlerini almışlardır.

Kaolin maddesinin Limoge kenti yakınlarında bulunmasıyla Fransa, Avrupa'nın en iyi porselenlerini üretmeyi başarmıştır. Ancak 1789'da Fransız İhtilalinin gerçekleşmesi ve neden olduğu gerilim, her şeyi değiştirmiş, XVI. Louis'in 21 Ocak 1793'de, krallık dönemi sona ermiştir. I. Cumhuriyet dönemiyle birlikte Sèvres Porselen Fabrikası'nın ürünlerinde Louis'in simgesi yerine, "Fransa Cumhuriyeti Sèvres" anlamına gelen "R.F Sèvres" damgası kullanılmaya başlanmıştır. Şirket maddi yönden sıkıntıya düştüğü için birçok açıdan tasarruf yapma gereği duyulmuş ve bu süreçte devlete ait mal varlıklarına el konulmuş, şirketin yönetimine Alexander Brogniart getirilmiştir. Kraliyet ailesinin boyunduruğundan sıyrılan fabrikada yeni tasarımlarla yeni ürünlerin üretilmesi, olumlu sonuçlar vermiş; sır ve kaolin üzerine deneyler yapılarak ayrı bir yatırım da yapılmıştır. Bu başarılı dönemde, çeşitli ülkelerin katılımlarıyla Sèvres Porselen Fabrikası tarafından, kendi ürünleriyle birlikte diğer ülkelerden gelen porselenlerle ilk porselen sergisi düzenlenmiştir.

1795 yılına rastlayan Napolyon döneminde ise Napolyon'un zevkine uygun "İmparatorluk üslubu" nda büyük parçalar üretilmeye başlanmıştır. Bu arada, klasik tarzda gücü simgeleyen ince işlerle süslü eserler de üretilmiştir. 1804'de Sèvres Porselen Fabrikası, "Manifacture Imperiale de Sèvres" adını almıştır. Bu dönemde, başta İmparatoriçe Josefine olmak üzere devrin önemli kadınları, porselenler üzerine resmedilmiştir. Napolyon

ted the estate and installed Alexander Brogniart. Released from royal servitude the factory started to manufacture new designs and new products and as investments were also made by experimenting with glaze and kaolin it was getting good results. During this successful period the Sèvres Porcelain Factory organised the first exhibition of own products together with porcelain from various other countries.

The factory began to produce large pieces in 1795 in the so-called Empire Style favoured in the Napoleonic period. Meanwhile items in the classicist style with delicate decorations that symbolise power were also produced. The Sèvres Porcelain Factory changed its name to Manufacture Impériale de Sèvres in 1804. At this time portraits of Empress Josephine and other leading ladies of the period were painted on the porcelain. After the revolution in 1848 Napoleon Bonaparte's brother Napoleon III became president of the French Second Republic, and after a period of dictatorship he declared himself emperor. He wanted the porcelain to be marked with a crowned "N", the symbol of Napoleon.

Later the Sèvres Porcelain Factory would gradually grow independent from the emperor and start to produce different objects that were inspired by the trends in the 19th century. Since its establishment the factory had been producing porcelain of a superior quality, with delicate and highly skilful handmade designs and glazing. Over the years the power and quality of Sèvres porcelain increased making it one of the world's finest porcelain factories.

Bonapart'ın kardeşi III. Napolyon, 1848 devrimiyle Fransa cumhurbaşkanı olmuş, ardından da kendisini imparator ilan edip ülkede diktatörlük dönemini başlatmıştır. Porselenlere de Napolyon'u simgeleyen taçlı "N" damgasının vurulmasını istemiştir.

Sèvres Porselen Fabrikası daha sonraki dönemlerde, imparatorluğun etkisinden zaman zaman uzaklaşarak, 19. yüzyılın diğer akım ve isteklerinin etkisiyle farklı ürünler de vermeye başlamıştır. Kuruluşundan itibaren son derece üstün nitelikte, ince işçiliğe sahip el yapımı desenli ve sırlı porselenler üretilen fabrikada yıllar geçtikçe Sèvres porselenlerinin gücü ve kalitesi artmış, dünyanın en iyi porselen fabrikalarından biri olmuştur.

Limoges Porselen Fabrikası

1765'de Limoge yakınlarındaki Saint Yrieix'de sert hamurlu porselen yapımının en önemli hammaddesi olan yüksek nitelikli kaolinin bulunması, Limoges'un bir porselen merkezi olarak gelişmesini sağlamıştır. 1771'de Comted Artois'in himayesi altında Grellet kardeşler ve Arkast Fournerat, Limoges porselenlerinin adının tüm dünyada yayılmasını sağlayan Limoges Porselen Fabrikası'nı kurmuşlardır. Limoges'da üretilen porselen taslakları Sèvres'de dekore edilmiştir. 1784'de Fransa Kralı XVI. Louis'in Limoges'u Sèvres'e bağlayıp Sèvres'deki Kraliyet Fabrikası'nın bir kolu haline getirmesiyle iki fabrika arasında anlaşmazlık olmuş, 1796'da Limoges Fabrikası'nın üretimi durdurulmuş, 1797'de ise yeniden bir canlanma olmuştur.

Baignol ve Alluad fabrikaları 19. yüzyılın başlarında Limoges üretiminin dörtte üçünü

Limoges Porcelain Factory

The discovery of good quality kaolin - the most important ingredient in hard-paste porcelain-in Saint-Yrieix near Limoges in 1765, made Limoges a pottery centre. Patronised by Comte d'Artois, the Grellet brothers and Fournerat established a porcelain factory in Limoges in 1771, which was the root to the spreading of the name of Limoges all over the world. The white wares, the so called "blanks" produced in Limoges were decorated in Sèvres. When King Louis XVI made the factory in Limoges a subsidiary of the Royal Factory in Sèvres in 1784, disagreement between the two factories ensued, and the Limoges factory stopped production in 1796. It was reopened in 1797.

The Baignol and Alluaud factories accounted for three fourth of Limoges' production in the early 19th Century. The founders of the factories worked alongside their workers but despite the good relations and sufficient facilities to increase production, constant wars and a diminishing market prevented expansion of the porcelain industry.

The discovery of kaolin deposits in St. Yrieix, the opportunity to secure enough firewood from the Limousin forest for the furnaces, and the cheaper labour force in the provinces compared with Paris were the reasons why the porcelain factories moved from Paris to the province, like for instance to Limoges. In 1819 there were four porcelain factories in Limoges, in 1824 they increased to nine.

At this period the German, Spanish and Italian markets opened up to the French por-

karşılamaktaydı. Fabrika kurucuları bu işi aileden öğrenmişler ve işçileriyle birlikte çalışmışlardır. İşçilerle iyi ilişkileri ve üretimi artırmaya yönelik yetenekleri olmasına karşın, sürekli savaşlar ve azalan pazar, porselen endüstrisindeki üretimi sınırlamıştır. Yenilenme döneminde yeni umutlar belirmiş ve Limoges, porselen sanayinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

St. Yriex'de kaolin yatakları bulunması, fırınları yakmak için gerekli olan miktarda odunun Limousin ormanlarından sağlanması, üretim maliyetinin ve emeğin taşrada Paris'e oranla daha az olması gibi nedenlerle çeşitli porselen fabrikaları taşraya taşınmış, bazıları da Limoges'e gelmiştir. Limoges'da 1819'da dört olan porselen fabrika sayısı, 1824'de dokuza yükselmiştir.

Bu dönemde Alman, İspanyol ve İtalyan pazarları Fransız porselenlerine açılmıştır. Limoges 1820'lerde iki iflas ve 1826'da geçirdiği ekonomik krize rağmen refah bir düzeye erişmiştir.

Limoges porselenlerinin üretim aşamalarının bazıları şöyledir:

Kaolin taş ocağından çıkarılır ve değirmene taşınır.
Kil güneşte kurutulur ve görülen pürüzler atılır.
Kil hamuru dövülür ve hava kabarcıklarını yok etmek için yoğrulur.
Seramik tornacıları çarkta bıçak kullanarak hamuru şekillendirir.
Kalıpçılar fazlalıkları tekrar atar ve daha sonra her parçayı şekillendirir.
Parçalar büyük fırınlarda düşük derecede pişirilir.

celain. In spite of two bankruptcies in the 1820s and the economical crisis in 1826, Limoges had become affluent.

Some of the steps in the production of Limoges porcelain
Kaolin is extracted from the quarries and transported to the mills
The clay is dried in the sun and visible impurities removed
The clay is ground and kneaded to remove air bubbles
Turners shape the paste on a wheel, using a knife
Moulders again remove impurities and further shape each piece.
The pieces are baked in enormous ovens at a low temperature

Haviland Porcelain Factory
Limoges

"Haviland China" is a story of extraordinary determination, intelligence and devotion. Though many confuse the Haviland porcelain with French porcelain, in fact the Haviland China Factory was established by an American. David Haviland, founder of the factory had been worked as an exporter on English and French porcelain for DG&D Haviland Trading Co.

A piece of china which was brought in by a customer to the Haviland porcelain shop

Haviland Porselen Fabrikası
Limoges

"Haviland China" olağanüstü azim, zekâ ve sadakat dolu bir ustalık hikâyesidir. Pek çok kişi Haviland porseleni ile Fransız porselenini karıştırmasına rağmen, aslında ilk Haviland China Porselen Fabrika'sı Amerika'da açılmıştır. Fabrikanın kurucusu David Haviland, New York temelli DG&D Haviland Trading Co.da İngiliz ve Fransız yemek takımları konusunda ithalatçı olarak çalışmaktaydı.

Bir gün, bir müşterinin eşlemek istediği bir parça porseleni fabrikaya getirmesi ve bunu izleyen olaylar, Haviland China'yı porselen efsanesine dönüştürmüştür. Bu sadece kırık bir çay fincanıdır; fakat porselenin kalitesi Haviland'da porselenin orijiniyle ilgili bir merak uyandırmıştır. Kırık parça dikkat çekecek kadar olağanüstü beyaz renkte, neredeyse yarısaydam, kendisine has yoğunluğuyla ince ve gözeneksizdir. Haviland, bu eski porselenin Fransız olması gerektiğini biliyordu; fakat sadık bir yemek takımı ithalatçısı olarak bu kusursuz porselenin tam olarak Fransa'nın neresinde üretildiğini belirleyinceye dek tatmin olamazdı.

David Haviland, Fransa'yı kateden kapsamlı bir seyahat sonunda eşine az rastlanır çay fincanını üretmiş olan fabrikayı Limoges bölgesinin kuzeyinde Foecy'de bulmuş, Amerikan zevkine uygun özel tasarımlar isteyerek bu fabrikaya birkaç takım ısmarlamıştır; ancak eline geçen ürünler, henüz Haviland China ismi kadar değerli değildir.

Haviland, yılmayarak kendi fabrikasını kurmak için 1841'de ailesiyle Fransa'nın Limo-

in New York City to be matched and the subsequent events are part of the Haviland China legend. It was just a broken teacup, but the quality of the porcelain roused in Haviland a keen interest in the origin of the porcelain. The broken piece was remarkably white and translucent, it had a peculiar density and was very thin and non-porous. Haviland knew that this had to be a piece of old French porcelain, but as a reliable importer of tableware he did not rest until he discovered exactly where in France it had been produced.

After touring all of France he finally found the factory in Foecy in the northern parts of Limoges where the rare teacup had been made. He commissioned a few dinner services from this factory, special designs to suit the American taste, but what he got was not up to standard.

David Haviland did not give up but moved with his family to Limoges in France. Limoges was already an important centre of ceramics, and he chose it because it was one of the few places that had kaolin deposits, the natural material used in porcelain. Although similar material could be found in other places, including in some areas in the United States, it was only the Limoges kaolin that when fired could imitate the non-porous eggshell white quality that Haviland was looking for.

Though it was the norm, David Haviland refused to send his wares to Paris for decoration. He wanted to create tableware that was different from the traditional French and

ges kentine taşınmıştır. Limoges çanak çömlek üretiminde önde gelen bir merkezdir; ancak o dönemde porselen üretmek için gereken doğal kil maddesi kaolinin bulunduğu çok az yerden biri olması bu bölgeyi seçmesine neden olmuştur. Benzer malzemeler, ABD'de bulunabilmesine karşın, sadece Limoges kaolini pişirildiğinde Haviland'ın her zaman aradığı, gözeneksiz yumurta kabuğu beyazlığını imite etme kapasitesine sahiptir.

David Haviland, ürünlerini standart uygulama bu olmasına karşın dekorasyon için Paris'e göndermeyi reddedince, Haviland China birdenbire geleneksel Fransız porselen yemek takımlarından farklılaşmıştır. Amerikan zevkine daha yakın modeller üretme amacıyla fabrikanın içinde bir dekorasyon stüdyosu kurulmuştur. Bu durum porselenin nasıl üretilmesi gerektiği konusunda geleneklere bağlı Fransız hassasiyetini gücendirmiştir. Stüdyo açılışının ilk yıllarında, fabrika dışındaki Fransız sanatçılar tarafından protesto edilmiştir.

Sonunda Haviland China, Fransız toplumu tarafından kabul görmüştür. Ülkedeki sanatsal gelişmelerden izole edilmek yerine erken Haviland China, aynı dönemde Fransa'da gelişen empresyonist hareketten ciddi şekilde etkilenmiştir. 1872'de David'in oğlu Charles, Paris'te Auteuil Studio'yu açmıştır. Burası ünlü Haviland'ın ilk kez üretildiği yerdir. Çömlek üzerine likit kil ile resimleme yeniliği Manet, Monet ve Damousse kardeşler gibi büyük Fransız sanatçılarının dikkatini çekmiştir. Haviland China'nın empresyonistlerin çiçek desenlerinden etkilendiği sıklıkla görülmüştür.

David Haviland'ın 1879'da ölümünden sonra, firma iki oğluna, Théodore Haviland

to produce pieces more in accordance with the American taste so he established a decoration workshop inside his factory. This upset the French the porcelain sector's sense of tradition which told them exactly how porcelain must be produced. The idea was so radical that French artists staged protests outside the gates of the factory in the first years.

At the end Haviland China was accepted by the French society. Rather than being isolated from the artistic developments in the country the early Haviland China was profoundly influenced by the impressionist movement in France at that time. In 1872 David's son Charles opened the Auteuil Studio in Paris. This was where the famous Haviland porcelain was first produced. The new liquid glazing method caught the imagination of great French artists like Manet, Monet and the Damousse brothers. It has often been said that Haviland China's floral designs were influenced by the impressionist movement.

After the death of David Haviland in 1879 the company passes on to his two sons Théodore Haviland and Charles Edward Haviland. Following some disagreements between the brothers, they dissolve the joint ownership and there are now two different Haviland China factories. Théodore Haviland establishes another porcelain company in his own name, and Charles Edward retained the original Haviland et Cie, or Haviland and Co. Charles Haviland marketed his china with the slogan "Buy genuine Haviland"; Théodore Haviland employed artists at his Auteuil Studio to work for his company

ve Charles Edward Haviland'a kalmıştır. Ancak ticari uygulamalar ile ilgili uzlaşma götürmez bir anlaşmazlık, eski porselen fabrikasının tasfiyesine ve iki ayrı Haviland China firmasının kurulmasına neden olmuştur. Théodore Haviland kendi adı altında başka bir porselen üretim fabrikası kurarken, Charles Edward "Haviland Co." anlamına gelen "Haviland et Cie" ile üretime devam etmiştir. Charles Haviland "China" porselenlerini "Gerçek Haviland alın" sloganı ile pazarlarken Théodore Haviland, Auteuil Studio'dan bazı sanatçıları firması "Théodore Haviland Limoges" için çalışmak üzere görevlendirmiştir. Bu dönemde rekabet oldukça can alıcı görünmesine rağmen sonuçta her iki firmanın da ürünleri Haviland China adıyla anılmıştır.

Charles Haviland'ın oğlu Jean, Fransız porseleni rekabetinden kaçarmışçasına 1907'de Bavaria'ya taşınarak Johann Haviland Company'i kurmuştur. Bavaria, Fransa ve Çin dışında gereken kaolinin bulunabildiği diğer bir bölgeydi. Johann Haviland Company'nin, üretimi 1924'de durdurularak oldukça kısa ömürlü olmuş, isminin hakları önce bir İtalyan firma, daha sonraları da Rosenthal Grubu tarafından satın alınmıştır.

1941'de Théodore Haviland'ın oğlu William'ın yönetiminde Théodore Haviland, Limoges, "Haviland&Co." ismine ve geçmişe dönük markalarına dair özel haklar kazanarak iki Haviland China firmasını tekrar bir araya getirmiştir.

Haviland ailesinin yönetimden ayrıldığı 1972'ye kadar, 60.000'in üzerinde Haviland China modeli üretilmiş olduğu tahmin edilmektedir. Ulaşılabilen parçalar sadece tarihi ve sanatsal değerleri nedeniyle değil, zarif güzellikleri ve ebedi kaliteleri nedeniyle kolek-

"Théodore Haviland, Limoges". Although the competition at this time seemed very aggressive, the products of both the firms are called Haviland China.

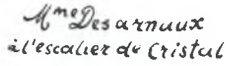
When Charles Haviland's son Jean moved to Bavaria in 1907 where he established the Johann Haviland Company he gave the impression of almost running away from the competition of the French porcelain. Besides France and China, Bavaria was another area where the necessary kaolin could be found. The Johann Haviland Company was very short lived as it stopped production in 1924. The right to the name was first bought by an Italian company and was later bought by the Rosenthal Group.

Théodore Haviland's son William who had become the director for Théodore Haviland, Limoges, won the right to the name Haviland and Co. in 1941, as well as the special rights to produce past makes, and this meant a reuniting of the two Haviland China companies.

It is estimated that while still under the Haviland family's management until 1972, more than 60,000 models of Haviland China had been produced. The pieces are not only sought after because of their historical or artistic value, but their delicate beauty and eternal quality make them collection pieces. Nowadays the Haviland China name is a legacy closely connected with French and American tableware and it will be collected and its value known for many years into the future.

siyon parçası olacak değerdedirler. Bugün Haviland China ismi, Fransız ve Amerikan yemek takımları mirasından ayrılmaz konumdadır ve gelecek uzun yıllar boyunca da koleksiyonu yapılacak eserler arasındadır.

Paris Porselen Fabrikası

Gelişen teknoloji ve çağdaş dekor teknikleri sayesinde, Avrupa'da pek çok porselen işletmesi, Sèvres etkisinde ürettiği sert porselenleriyle pazarda yerini almayı başarmıştır. Paris ve çevresindeki fabrikalarda üretilen porselenler "Porcelaine de Paris" (Paris porseleni) veya "Vieux Paris" (Eski Paris) adlarıyla anılmıştır. Bunlar arasında üretim kapasitesi yüksek olan fabrika, Rue Fontaine-au Roidaki La Courtille porselen fabrikası olmuştur. Bunun dışında üretim yapan küçük çapta işletmeler de kurulmuştur.

1802'de porselen ressamlığı yapan aynı zamanda kristal satan Madame Desarneaus, L' Escalier de Cristal Paris fabrikasını kurmuş; ancak fabrika 1823'den 1839'a kadar el değiştirmiştir. 1874'den itibaren Rue Scribe ve daha sonra da Rue Auber'in yönetimine girmiştir. Paris Rude Lafayette, Fransız Gillet Brianchon Porselen Atölyesi'nde, Osmanlı beğenisine de hitap eden eserlerin üretilmiş olduğu bilinmektedir.

F.M Honoré, Paris'te Baulevard St- Antoine'da 1785'de Ed. Honoré Porselen Fabrikası'nı kurmuştur. 1812'de iki oğlu Edward ve Théodore, Dagoty ile ortak olunca firmanın adı Dagoty et Honore olarak değişmiş; 1820'de işletme ikiye ayrılınca firmanın adı Mture de Madame Duchesse d' Angoulême Dagoty E.Honoré Paris olarak değiştirilmiştir.

Paris Porcelain Factory

Thanks to developing technology and contemporary decoration techniques many business enterprises in Europe started to appear on the market with hard-paste porcelain influenced by the Sèvres products. Porcelains produced in Paris and in its vicinity became known as "Porcelaine de Paris", Paris Porcelains, or "Vieux Paris" Old Paris. A factory among them with a very high production capacity was La Coutille on Rue Fontaine au Roi. But there were also factories producing in smaller scales.

The company, L'Escalier de Cristal Paris, was founded in 1802 by Madame Desarnaud, who had painted porcelain and also sold crystal. It changed hands between 1823 and 1839. From 1874 it was in Rue Scribe and later in Rue Auber. It is known that the French Gillet Brianchon in Rue Lafayette produced artefacts to suit the Ottoman taste.

F. M. Honoré established his factory in Paris in Boulevard St. Antoine in 1785. In 1812 the two sons, Edward and Théodore enters a partnership with Dagoty in Rue Chevreuse after which the company becomes known as Dagoty et Honore. In 1820 the businesses splits up, and the new names are Mture de Madame Duchesse d'Angouleme Dagoty and E. Honoré Paris.

J.P

1790'da Bellevilli'de porselen fabrikası kuran Jacop Petit, daha sonraki yıllarda pek çok fabrikanın kurulmasında da etkili olmuştur. 1795'de, Benjamin Jacop ve Aaron Small Petit tarafından kurulan ve 1830 yılında Jacop Petit tarafından satın alınan bu fabrikada üretilen porselenler, Sèvres porselenlerine benzememekle birlikte fiyat olarak daha ucuz olması nedeniyle Osmanlı piyasasında aranan ürünler olmuşlardır.

Bu fabrikada da Osmanlı beğenisine hitap eden eserler üretildiği bilinmektedir. Bunlar arasında, form olarak genellikle büyük vazolar, çiçekler, kupalar, kâseler, aşure testileri sayılabilir. Yüzeyleri kabartmalı çiçek motifleriyle bezemeli bu porselenlerde, bol miktarda altın yaldız kullanılmıştır. Osmanlı piyasası için ürettiği porselenlerle büyük ün yapan Jacop Petit, porselenlerinin çoğunda damga olarak "J.P" harflerini, bazılarında da bu harflerin yanında Meissen'in çapraz kılıçlarını andıran sembolleri birlikte kullanmıştır.

Alman Porselenleri

Alman/KPM Berlin Kraliyet Fabrikası

Prusya'nın başkenti olan Berlin'de 1751 yılında, KPM (Königliche Porzellan Manufactur) adıyla bir porselen fabrikası kurulmuştur. Berlinli yün imalatçısı, Wilhelm Gaspard Wegely tarafından yönetilen bu imalathane, 1761'den itibaren Gotzkowsky yönetiminde 1757'ye kadar üretimine devam etmiştir. 1763'de Büyük Friedrich tarafından

J. P.

Jacob Petit established his factory in Belleville in 1790, and was the reason for many other factories to be established in subsequent years. The factory founded in 1795 by Benjamin Jacob and Aaron Small was bought by Jacob Petit in 1830, and here he produced wares that were similar to but less expensive than the Sèvres porcelain, which was why it became very popular on the Ottoman market.

It is known that this factory produced china for the Ottoman market. It included large vases, jardinières, cups, bowls and aşure jugs. These pieces were decorated with floral motifs and relief, and gilding was used extensively. Jacob Petit became famous for the porcelains he designed for the Ottoman market and most of his work bore the "J.P." mark, sometimes also a mark similar to the Meissen crossed swords.

German Porcelain

German/KPM Berlin Royal Porcelain Factory

A porcelain factory named KPM (Königliche Porzellan Manufaktur) was established in Prussia's capital Berlin in 1751. This workshop was managed by the Berlin wool manufacturer Wilhelm Kaspar Wegely and from 1761 until 1757 it operated under the leadership of Johann Ernst Gotzkowsky. It became a royal factory after Frederick the Great bought it in 1763. The astonishing progress during this period was a direct result of

satın alındıktan sonra Kraliyet imalathanesi olarak üretime geçen fabrikada, Alman rokokosunun en güzel örnekleri üretilmiştir. Bu dönemdeki şaşırtıcı yükseliş, kralın porselen sanatıyla doğrudan ilgilenmesinin sonucudur. Büyük Frederich'in sarayları ve generalleri için yaptırdığı değişik porselen örnekleri önem kazanmıştır. Kralın ölümünden sonra klasik tarza geçiş olmuş, model ustası Karl Frederich Rose, bu tarzda çok güzel örnekler vermiş, porselenlerdeki sanatsal tarz, Meissen etkisine girmiştir. Berlin porselenlerinin özel tasarımları, madalyonlar içindeki çeşitli sanatsal süslemeleriyle dikkati çekmiştir. 1764'de Kral II. Fredrich, Meissen Porselen Fabrikası'ndan birçok ünlü sanatçıyı bir araya getirtip, yeni yönetimle başarılı sonuçlar elde etmiştir.

1886' da mimar, heykeltıraş Leonart Pash ve ressam Alexandre Kips tarafından Berlin porselenlerinin en seçkin örnekleri üretilmiş, Berlin Fabrikası yeniden ilgi odağı olmuş, rokoko ruhu tekrar canlanmıştır. Fabrika, 1943'de İkinci Dünya Savaşı'nda zarar görmüştür.

Avusturya Porselenleri

Viyana Porselen Fabrikası

Viyana Porselen Fabrikası 1718'de Avusturyalı savaş komiseri Claudius du Paquier tarafından kurulmuş; ancak mali durumun kötüye gitmesi sonucu birkaç yıl sonra üretim durdurulmuştur. 1727'de du Paquier dönemine ait üretim, büyük ölçüde devrin gümüş üretiminin taklidini oluşturur. Formlar, kendine özgü bir tarz oluşturmakla beraber Me-

the king's personal interest in the art of porcelain. Berlin Royal Porcelain Factory produced the best examples of German rococo. At this time the different types of porcelain commissioned by Frederick the Great for his palaces and his generals gained importance. The special designs of the Berlin porcelain, and its various artistic decorations set in medallions, attracted attention. In 1764 King Frederick II brought many famous porcelain artists together from the Meissen Factory, and the Berlin Royal Porcelain Factory started to work under new management achieving good results. After the death of the king, production turned classicist in style and master modeller Karl Friedrich Rose created very beautiful examples in this style that also displayed the Meissen influence.

In 1886 architect and sculptor Leonard Pash and painter Alexander Kips produced the most exquisite examples of Berlin porcelain. The Berlin Factory became a focus of attention again, and the spirit of rococo was revived. The factory was damaged in 1943 during World War II.

Austrian Porcelain

Vienna Porcelain Factory

The Vienna porcelain factory was founded by the Austrian war agent Claudius du Paquier in 1718, but because of the declining economy production stopped a few years later. A large portion of the porcelain produced during du Paquier's period in 1727 was

issen etkileri gösterir. İlk dönem renkleri lacivert, demir kırmızısı, açık lila, bakır yeşili, gök mavisi, krom sarısı ve altın rengindedir ve damgası sıraltı mavi renkte, arı kovanını ya da sepeti andırır.

1730'lu yıllarda Viyana porselenlerinde barok etkiler görülür. Yüzyılın ortalarında Viyana'nın en iyi ressamlarından Jakob Helchis, koyu renk zemin üzerine yaptığı figür ve manzara resimleriyle dikkati çekmiştir. 1744-1784 yılları arasında rokoko tarzı etkisini sürdürmüştür. 1749'da Macaristan'da bulunan daha kaliteli kaolin yataklarından yararlanılmış, kimyacı Johann Gottfried, Johann Sigmund Fisher ve birkaç Meissenlı sanatkâr işe alınmıştır. 18. yüzyılın sonlarına kadar üretilen erken dönem porselenler, Viyana porselenlerinin en kaliteli örneklerini oluşturmuştur. Üretilen porselenler yüzyılın ortalarında plastik bir kimlik kazanmıştır.

Üstün kaliteli sanatsal performanslara rağmen Viyana Fabrikası mali sıkıntı nedeniyle 1784'de satışa çıkarılmış, fabrika yönetimi Linzli işadamı Kourad Sorgenthal'e devredilmiştir. Fabrikada başlayan yeni dönemde yeni elemanlar alınmış, tarz olarak klasizime geçilmiş, rokoko figürlerin yanı sıra antik tarzda yapılan ürünlere de ağırlık verilmiş, yaldızlı çiçek motifleri ise dönemin karakteristiği olmuştur.

1820'de fabrikada önüne geçilmez bir çöküş başlamıştır. 1864'de Caiser'in onayıyla parlamento, fabrikayı tasfiye etme kararı almış; fabrikanın yönetimi, içindeki 600 eserle birlikte Viyana Neustadt'ta bulunan de Cente Fabrikası'na geçmiş, 1900'de Ernst Wahliss'e satılmıştır.

imitations of the silverware of the time. While their shapes had a style of their own, they are also influenced by Meissen. The colours from the first period were dark blue, iron red, light lilac, copper green, sky blue, chrome yellow, and gold and the mark was a beehive or a basket in blue underglaze.

In the 1730s the style of the Vienna porcelain is baroque. In the middle of the century figures and landscapes painted on a dark ground by one of Vienna's best painters Jakob Helchis attract attention. The rococo influence continues between 1744 and 1784. The factory benefited from the superior quality kaolin from the Hungarian deposits that were found in 1749, and it employed chemist Johann Gottfried, Johann Sigmund Fischer and a few Meissen artists. The early period Vienna porcelain that was produced until the end of the 18th century had a high quality and in the middle of the century it attained a plastic identity.

Despite the good quality products, the Vienna factory was put on the market in 1784 for financial reasons, but later the administration was turned over to factory owner Conrad Sörgel von Sorgenthal from Linz. New workers were employed at the start of this new era and besides making the rococo figurines, they also concentrated on the production of classicist objects. also gilt floral motifs characterised this period.

In the 1820s the factory went into decline and with the consent of the emperor the parliament decided to liquidate the factory in 1864. The management transported the

Meissen porselenleri gibi Viyana porselenleri de Avrupa pazarına ürettiği ürünlerin yanı sıra Osmanlılar için ürettiği servis takımları, leğen -ibrik takımları ve vazolarla Osmanlı sarayında ve pazarında ilgi görmüştür.

Ernst Wahliss-Alfred Stellmacher

1863'te Çek Cumhuriyeti'nin Trnovany şehrinde kurulan Ernst Wahliss işletmesi, daha sonra Londra ve Viyana'da kurduğu mağazasında Bohemia porselenleri satmıştır. 1894'te Ernst Wahliss, Alfred Stellmacher tarafından kurulan ve dekoratif porselenler üreten Alfred Stellmacher Kraliyet Porselen Fabrikası'nı satın almıştır. Ernst'ün ölümünün ardından çocukları Hans ve Erich Viyana'daki eski Kraliyet Porselen Fabrikası'ndan 600 kalıp satın alarak Viyana porselenlerinin reprodüksiyonlarını yapmaya başlamışlardır. 1905'de Alexandra Porselen İşi Ernst Wahliss adını alan fabrika, 1910'dan sonra fayans üretimine yönelerek eşsiz desenleri ile ünlenmiştir.

1921'de Porselen Birliği Birleşik Porselen Fabrikası AG. ile birleşen fabrikada kullanılan markalardan biri, içinde Union kelimesi olan bir çelenk ve alfa karakteriyle yazılmış, Turn-Teplitz veya Trnovany'yi temsil eden "T" harfidir. Bazı örnekler üzerinde arı kovanı işareti ile Angelica Kauffmann resimlerinin reprodüksüyonları da kullanılmıştır. Bu örneklerden bazılarında fabrikanın işareti yer almazken bazılarında da motif içinde Kauffmann'ın imzası bulunur. Fakat bu örneklerin taklit olduğu düşünülmektedir ki bu durum örnekler fabrika göz önüne alınarak açıklanmalıdır; çünkü Kauffmann fabrika kurul-

600 moulds in the factory to the Josef de Cente factory in Vienna's Neustadt. In 1900 it was sold to Ernst Wahliss.

Besides producing for the European market the Vienna porcelain, like the Meissen porcelain, produced objects especially for the Ottomans and the tableware, vases, bowl and ewer sets were sought after by both the Ottoman court and the Ottoman market.

Ernst Wahliss-Alfred Stellmacher

The Ernst Wahliss was founded in Turn-Teplitz, Bohemia, Austria - present day Trnovany, the Czech Republic - in 1863. The business enterprise sold Bohemian porcelain in London and Vienna branch. In 1894 Ernst Wahliss bought the Alfred Stellmacher Imperial and Royal Porcelain Factory. After his passing away his sons, Hans and Erich, bought 600 original moulds from the former Royal Porcelain Manufactory in Vienna and went on to make reproductions of the Viennese porcelain. In 1905, they named the company Alexandra Porcelain Works Ernst Wahliss. Manufactory turned mainly to faience after 1910. This factory was known for its unique designs.

The factory was merged with the Porcelain Union United Porcelain Factory A. G. in 1921. The mark used by this factory was a wreath with the word Union and the alpha character "T," for Turn-Teplitz or Trnovany. This factory sometimes marked its porcelain with a beehive. The factory also used reproductions of Angelica Kauffmann pain-

madan çok önce ölmüştür. Gerçek Kraliyet Porselen Fabrikası'nın arı kovanı işaretini ayırt etmek zor olsa da fabrika yüksek kalitede güzel örnekler üretmiştir.

İngiliz Porselenleri

Coalport Porselen Fabrikası

İngiltere'de Coalport ya da Coalbrookdale'de 1796'da John Rose tarafından kurulmuş, 1799' da Caughley Fabrikası tarafından devralınmıştır. 1822-1823' te Nantgarw ve Swansea'dan bazı formlar ve örnekler alınmıştır. Birçok boyanmamış sofra takımı, dekore edilmek üzere Londra'ya gönderilmiştir. 1820-1850 yıllarından itibaren farklı fabrikaların tarzlarından etkilenilip bu fabrikaların örneklerinin imitasyonları üretilmiştir. Firmanın bugünkü ismi Coalport Chine Ltd. Stroke-on-Trent'dir.

Copeland Spode Porselen Fabrikası

1770'lerde Trent'de I. Josiah Spode tarafından kurulmuş ve iyi kalitede porselen üretimi ile dikkati çekmiştir. Fabrikanın kuruluşundan sekiz yıl sonra oğlu II. Josiah (1755-1827) Londra'da Fore Caddesi Cripplegate'de porselen ticareti yapmak üzere bir mağaza açmıştır. Burada özellikle babasının basılı tabaklar üzerindeki, desenleri transfer etmedeki başarısından sonra işleri iyice açılmış, 1784'de mavi beyaz manzara resimleriyle dekore edilmiş Çin porselenlerinin kopyaları en önemli ürünlerini oluşturmuştur. Çin'deki Canton'dan porselen getirmek giderek zorlaştığından, piyasa yedek Spode porselenle-

tings on its pieces. Some pieces are not properly marked by the factory and on some pieces the Kauffmann signature appears in the motif; these pieces are considered fakes. The porcelain has to be identified according to the factory; not everyone knows that Kauffmann died a long time before the factory was founded. The true Royal Porcelain Manufactory beehive mark is hard to distinguish. Nonetheless, this factory produced beautiful high quality pieces.

English Porcelain

Coalport Porcelain Factory

John Rose founded the Coalport porcelain factory in Coalbrookdale in 1796. It was taken over by the Caughley factory in 1799. In 1822-1823 it used some moulds and patterns from Nantgarw and Swansea. A lot of their tableware was sent to London for decoration. In the 1820-1850s the factory was influenced by the styles of different factories and imitations were made. The name of the Stoke-on-Trent factory today is Coalport China Co. Ltd.

Copeland Spode Porcelain Factory

Founded by Josiah Spode in Trent in 1770 the factory produced good quality porcelain. Eight years after the factory was established his son, Josiah II, opened a shop offe-

riyle dolmuştur. Bu mavi baskılı kaplar, günümüzde halâ üretilmektedir. Şirket aynı zamanda, Çin'de daha önce üretilmiş olan ve elde edilmesi giderek zorlaşan kraliyet armalı veya nişanlı pek çok porselen de üretmiştir.

1784'de Londra'ya giderek II. Josiah'la çalışmaya başlayan William Copeland 1805'de şirkete ortak olmuş, 1812'de ise şirketi tek başına yönetmeye başlamıştır. Daha sonra oğlu William Taylor Copeland (1835-36 yıllarında Londra Belediye Başkanı), şirkete 1824'de ortak olup 1833'de fabrikanın ve Londra'daki işletmenin tek sahibi olmuştur.

I. ve II. Josiah Spode, 1799'da birçok deneyden geçirilerek üretilen, içinde kemik külü bulunan ince bir porselen türü "bone china"nın formülünü tamamlayıp, mükemmel hale getirmişlerdir. Bu formül günümüzde tüm dünyaca "fine bone china" olarak bilinen standart İngiliz porseleninin formülüdür. Firma, 1996'ya kadar Copeland ailesinde kalmıştır. Spode markası ise 19. ve 20. yüzyıl boyunca Copeland ismiyle beraber kullanılmış ve çoğunlukla "Copeland late Spode" olarak isimlendirilmiştir. Copeland ismi 1970'de şirketin kurucusunun anısına Spode olarak değiştirilmiştir.

ring porcelain for sale in London's Fore Street in Cripplegate. He did good business especially with his father's transfer printed bone china. The most important products of the factory are the porcelain decorated with the imitation Chinese blue and white landscape transfer prints. When the import of the Chinese Canton porcelain was getting more difficult, the Spode porcelain filled the gap. These blue transfer printed cups are still produced today. The company also made a lot of porcelain with the royal armorial device or coat of arms that used to be produced in China but which were getting harder to come by.

William Copeland who went to London in 1784 to work with Josiah Spode II became a partner in 1805, and from 1812 he managed the company single-handed. Later his son William Taylor Copeland (London Mayor 1835-36) was made partner of the company and in 1833 he became the owner of the factory and the business enterprise in London.

The elder and the younger Josiah Spode experimented a lot in 1799 to find the perfect formula for the thin bone china porcelain where bone ash is added. What today is known as "fine bone china" entails the known English standard porcelain formula. The company remained in the hands of the Copeland family until 1996.

The Spode make was used together with the Copeland name throughout the 19th and 20th century, and is often described as "Copeland late Spode". Copeland changed its name to Spode in 1970 in remembrance of its founder.

Rus Porselenleri

Rusya'da I. Petro dönemine kadar tüm seramik ve porselenler, Çince'deki "tsy" sözcüğünden gelen "tseninoj" adı ile anılmıştır. Ruslar porseleni 16. yüzyıldan itibaren kullanmışlar, porselene altından daha fazla önem vermişlerdir. Bu dönemde, ince Çin ya da Japon vazoları, tüm ince ve zarif porselenlerin tanımı olmuştur. Porselen düşkünlüğü ile bilinen Rus Çariçesi II. Katerina, 774 parçadan oluşan Fransız Sèvres porselenlerini sipariş etmiştir.

Çar Büyük Petro, 1700'lü yılların başında Avrupa'yı her ziyaretinde sır gibi saklanan porselen hamurunun yapımını keşfetmek istemişse de sadece birkaç Hollandalı sanatçıyı Rusya'ya getirtip çalıştırmıştır. 1700' lü yılların ortalarına gelindiğinde porselen tutkunu bir koleksiyoner olan Çariçe Elizabeth Petrovna (St. Petersburg şehrinin kurucusu Büyük Petro'nun kızı, 1741-1761) tarafından Meissen sanatkârlarından Christoph Conrad Hunger burada görevlendirilmiş; ancak çeşitli nedenlerden dolayı başarılı olamamıştır.

Bu dönemde, porselen üretimini başlatmak için Çin ve Avrupa'dan teknoloji alımına yönelik girişimler yapılmışsa da bu girişimler başarısız olmuştur. Kraliyet, porselenin sırrını bulması için Rus bilim adamı Dimitri Ivanovicy Vinogradov'u görevlendirmiş, porselenin sırrını elde edince, 1747'de Kraliçe Elizabeth'in desteği ile St. Petersburg' da İmparatorluk Porselen Fabrikası kurulmuş ve ilk damga olarak da "W 1754" işareti kullanılmaya başlanmıştır. Bu porselenler Meissen benzerleridir. Vinogradov'un ölümünden sonra fabrikanın başına Meissen sanatkârlarından, J.G Müller getirilmiştir. Bu dönemde,

Russian Porcelain

Up until Peter the Great all ceramics and porcelain was called "tseninoj" deriving from the Chinese word "tsy". Russians have used porcelain since the 16th century, it was valued above gold. At this time it was Chinese and Japanese vases that defined all thin and delicate porcelain. The Russian Empress Catherine II who was famous for her passion for porcelain, commissioned a set of French Sèvres porcelain, consisting of in all 774 pieces.

Though Czar Peter I during his visits to Europe in the early 1700s tried his best to discover the secret of porcelain production, he only managed to hire a few Dutch artists to work in his country. By the middle of the 1700, Empress Elizabeth Petrovna (1741-1762) (daughter of the founder of St. Petersburg, Peter the Great) who was a keen collector employed Christoph Conrad Hunger, one of the Meissen artists, but he was not successful for various reasons.

Attempts to buy technology from China and Europe produced no results. The emperor charged the Russian scientist Dmitry Ivanovich Vinogradov with the task of discovering the secret of porcelain. When Vinogradov succeeded, the first porcelain factory was established in St. Petersburg in 1747 under the patronage of Empress Elizabeth and the first stamp was used, "W 1754". This porcelain resembles Meissen. After the death of Vinogradov, a Meissen artist, J. G. Müller was made director of the factory. Impor-

fabrika önemli gelişmeler kaydetmiş, Çariçe Elizabeth'in isteğiyle 18. yüzyılın ilk yarısında Rusya önemli bir porselen üreticisi olmuştur.

Kraliyet Porselen Fabrikası, bugünkü Lomonosov Fabrikası'na büyük ilgi duyuyordu. Fabrikada, tam bir porselen tutkunu olan kraliçenin isteği üzerine, Rusları temsil eden heykelciklerin oluşturduğu bir seri üretilmiştir. Alman asıllı Çariçe Katerina'nın (1762-1769) porselen fabrikalarıyla yakından ilgilenmesi, St. Petersburg'daki fabrikanın ünlü Avrupalı porselen sanatçılarına cazip gelmesini sağlamıştır. Bu dönemde II. Katerina'nın portresi pek çok porselenin üzerine resmedilmiştir. Sèvres'in figüratif porselendeki sanatsal çizgisini yönlendiren Etienne-Maurice Falconet, Rus Çariçesi II. Katerina tarafından 1766 yılında St. Petersburg'daki porselen fabrikasına davet edilmiş, böylece Rus porselen sanatına canlılık ve hareket getirilmiş, Rus porselenleri farklı bir görünüm kazanarak XVI. Louis ekolü etkisinde ürünler çıkarılmaya başlanmıştır. Daha sonra yönetime geçen Çar I. Paul (1796-1801) Gatchina'da ikinci bir fabrika kurarak rekabeti artırmıştır. Bu porselenlerde kraliyet monogramı ile beraber, taç işareti de kullanılmaya başlanmıştır. Çar I. Alexander döneminde, yeni fabrikalar açılarak Rus ressamların kraliyet fabrikalarında çalışmalarına olanak sağlanmıştır.

tant developments were achieved in the factory at this time, and in obedience to a wish by Empress Elizabeth Russia became an important porcelain producer during the first half of the 18th century.

Catherine II was a porcelain enthusiast, and she was very interested in the imperial porcelain factory, today's Lomonosov factory. The empress asked the factory to produce figurines to represent Russia. Empress Catherine II (1762-1769) – who was of German descent – and her keen interest in the factory in St. Petersburg, inspired European porcelain artists' interest for the factory. Catherine II's portrait was painted on many pieces of porcelain at this time. Etienne-Maurice Falconet who was the artistic director of the Sèvres figurative porcelain, was by Empress Catherine II invited to the St. Petersburg porcelain factory in 1766. This meant that Russian porcelain changed and gained more vividness and movement, and the factory started to produce objects in the Louis XVI style. When Russian Czar Paul I came to power (1796-1801) he increased competition as he built a second factory in Gatchina. This porcelain carries the imperial monogram together with a crown. During the reign of Czar Alexander I, new factories were opened giving Russian artists an opportunity to get work at the imperial factories.

İsveç Porselenleri

Röstrand Porselen Fabrikası

Lidköping

Etkileyici bir geçmişi olan Rörstrand Porselen Fabrikası, İsveç'in en eski fabrikalarından biridir. Rörstrand'ın geçmişi sadece etkileyici ve hareketli değil, aynı zamanda İsveç tarihinin üç asrını da yansıtmaktadır. Bu sürede endüstri gelişmiş, porselen kültürü insanların yaşamında yer edinmiş, güç olarak renklere, şekle ve tarza olan ilgi artmıştır.

Rörstrand 1726 yılında Stockholm'de fayans üretmek için kurulmuş, 1782'de Mariebergers, Porselen Fabrikası'nı almıştır. 1873'te Rörstrand tarafından Rus pazarından yararlanmak amacıyla Finlandiya'da Arabia Fabrikası kurulmuş, 1881'de Rörstrand Fabrikası'nda feldispat porselen yapılmaya başlanmıştır. 1914'te Göteborg Porselen Fabrikası, Röstrand Fabrikası tarafından satın alınmış, 1926'da Stockholm'deki fabrika kapanınca üretimini Göteborg'a taşımıştır. On yıl sonra tekrar Göteborg'tan Lidköping'e taşınmış ve Lidköping, Rörstrand'ın merkezi olmuştur. 1983'te Arabia tarafından satın alınmış, 1987'de Gustavsbergs Porselen Fabrikası ile birleşerek, 1990 yılında da Finli Hackman Grubu tarafından devralınmıştır.

Rörstrand 1963 ve 1984 yılları arasında Uppsala- Ekeby Grup'un bir parçası olmuş ve 1984'de Finli şirket Wartsila Oy tarafından satın alınmıştır. 1987'de Wartsila Oy Gustavsbergs Porselen Fabrikası'nı da satın almış ve 1990 yılında ise şirket, Finli Hackman Grubu'na geçmiştir.

Sweden Porcelain

Rörstrand Porcelain Factory

Rörstrand has a fascinating history. The journey made by Rörstrand since 1726 is not only fascinating and eventful, but it reflects three centuries of Swedish history, a time during which industry developed, culture began to play a role in people's lives, and the industry came into its own as interest in colours, form and style grew in importance.

The factory was originally established in Stockholm to produce faience. Rörstrand bought the Mariebergers factory in 1782 and it founded the Arabia factory in Finland in 1873 to facilitate trade with Russia; in 1881 Rörstrand began to use feldspar in the production. Rörstrand bought the Gothenburg porcelain factory in 1914 and when the factory in Stockholm closed in 1926 it moved the production to Gothenburg. Later it transferred to Lidköping and when the move was completed in 1936 Lidköping became Rörstrand's headquarters. Rörstrand became part of the Uppsala-Ekeby Group between 1963 and 1984 and was then bought by the Finnish company Wärtsilä Oy in 1984. In 1987 Wärtsilä Oy bought Gustavsbergs Porcelain Factory and the Finnish Hackman Group acquired the company in 1990.

İtalyan Porselenleri

Ginori Porselenleri

16. yüzyılın sonlarında Floransa'da Medici Atölyeleri'nde, yumuşak hamurlu porselen üretilirken, 1720'lere kadar İtalya'da önemli ölçüde porselen üretimi yapılmamıştır. 1720'de Francezco Vezzi Venedik'te bir porselen fabrikası kurmuştur.

Fabrikanın kuruluşundan bir yıl önce Viyana'daki Claudius du Paquier'in işletmesinden haberdar olan Vezzi, Viyana'ya gitmiştir. Burada yaptığı görüşmelerin ardından bu işletmenin asistanlarından biri olan Christoph Conrad Hunger, Venedik'e taşınarak Venzi işletmesinde teknik uzmanlık yapmıştır. Sert hamurlu porselen üreten Vezzi'nin fabrikası yalnızca yedi yıl üretim yapabilmiştir.

Bu dönemden sonra 1735'de Marquis Carlo Ginori, Floransa yakınlarında Doccia'da kendi arazisinde bir porselen fabrikası kurmuştur. Bu fabrikada, Almanya'daki Meissen fabrikalarında kullanılan sert hamurlu porselenlerle ilgili denemeler yapılmış ve 1737'de sert hamurlu porselen üretilmeye başlanmıştır.

Ginori porselenleri, Doccia porselenleri olarak da bilinmektedirler. Bu porselenler Mediciler, Napolyon'un eşi ve Avusturyalı Marie Louise gibi diğer Avrupa asilzadelerinin koleksiyonlarında yer almıştır. Carlo Ginori'nin oğlu Lorenzo Ginori zamanında çeşitli kil türleri ithal edilerek, fabrikada 1740 yılında başarılı üretimler yapılmıştır. Bu yıllarda üretilen porselenler genellikle açık gri renktedir.

Doccia fabrikasında, 1760'larda porselenin gri tonunu kapatan, ışık geçirmeyen (opak)

Italian Porcelain

Ginori Porcelain

Soft-paste porcelain was made in the Medici workshops in Florence at the end of 16th century but production in Italy was very limited until Francesco Vezzi established a porcelain factory in Venice in 1720.

Vezzi had heard about Claudius du Paquier and he went to Vienna one year before he founded the factory. As a result of the meetings one of the assistants at the Vienna factory, Christoph Conrad Hunger, moved to Venice and became technical manager at the Vezzi factory. The Vezzi factory worked with hard-paste porcelain but it only operated for 7 years.

In 1735 Marquis Carlo Ginori opened a porcelain factory near Florence on his own property in Doccia. Experiments with the hard-paste porcelain used in the Meissen Factory in Germany was carried out at this factory, and hard-paste porcelain started to be produced in 1737 in Italy. Ginori's porcelain is known by the name Doccia. This porcelain was collected by the Medicis, Napoleon I's second wife the Austrian Marie Louise, and other European nobilities.

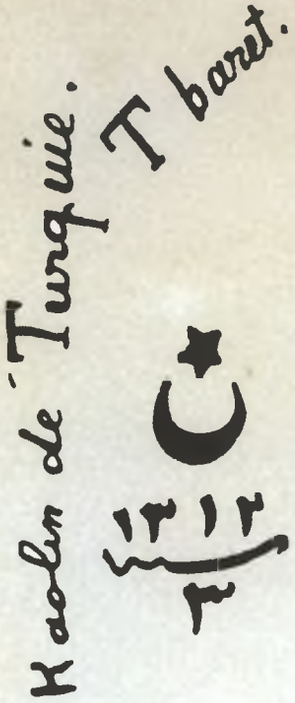
Carlo Ginori's son Lorenzo Ginori imported various clays and succeeded in making good porcelain products in 1740. At this time the porcelain tended to be greyish. The Doccia factory at the 1760s and an opaque milky white surface which masked the grey

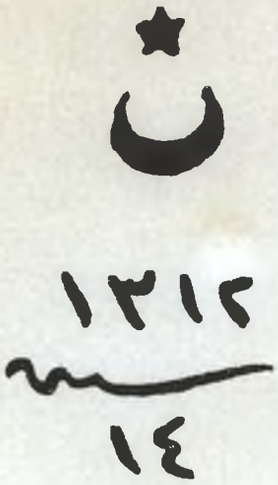
süt beyazı bir yüzey keşfedilmiştir. Böylece "Tuscana'nın açık teni" adı verilen beyaz porselen ortaya çıkmıştır. Aynı yıllarda boyalı süsleme, çoğunlukla "tulipano" olarak bilinen yapay çiçek desenleriyle yapılmıştır. Günümüzde "İtalyan Meyveleri" adı verilen seri, bu dönemde satışa sunulmuştur.

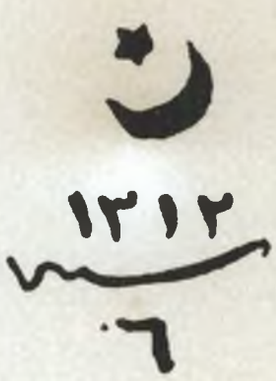
Beş kuşak boyunca aile şirketi olarak devam eden fabrika, 1896'da Richard adında Milanolu bir sanayi kuruluşu ile birleşmiş ve "Richard-Ginori Porselenleri" adını almıştır. Richard-Ginori Fabrikası, göz kamaştırıcı parlaklığa sahip porselenleriyle İtalya'da iyi kalitede üretim yapan en eski porselen fabrikasıdır. Günümüzde, Ginori ve Richard-Ginori Porselenleri koleksiyonerler tarafından en çok aranan porselen eserlerdendir.

tone was discovered. This was the birth of the white Tuscany porcelain. During this period the painted decoration was mostly made with the stylised floral "tulipano" pattern. What today is called "Italian Fruit" was brought out at this time.

The factory carried on as a family company over five generations and it merged with an industrial enterprise named Richard in 1896, taking the name Richard-Ginori porcelain. Producing its glossy, clear porcelain the "Richard-Ginori Factory" is the oldest factory in Italy making good quality porcelain. Nowadays Ginori and Richard-Ginori porcelain are much sought after by collectors.

1312, sene 6

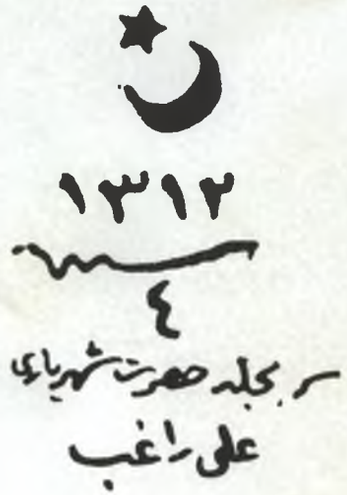

1312, sene 3

1312, sene 3
Türk kaoleni, Tharet

1312, sene 4, verli toprak

1312, sene 4
ser mücellit Hazreti
Şehriyari Ali Ragıp

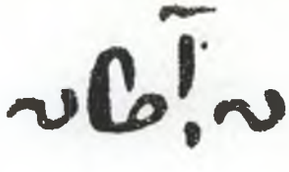
1310, sene 36

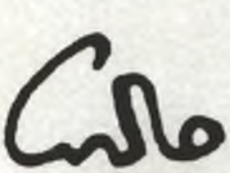
Mehmet

Ömer

K. Agâh

Halit

Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûnu
Imperial Yıldız Tile Factory

18. yüzyılın başlarından itibaren İstanbul'un Galata, Beykoz ve Balat semtlerindeki küçük atölyelerde, porselen üretimine başlanmıştır. Az sayıda ve kaliteleri çok iyi olmayan bu porselenlerin bazılarının arkalarında "Alimzade Ömer Efendi" damgası tespit edilmiştir. Bu ürünleri, kendisinin Mahmutpaşa'daki mağazasında sattığı da bilinmektedir.[23]

Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde, daha kaliteli porselen üretmek amacıyla 1845 yılında, Tophane Müşiri Ahmet Fethi Paşa tarafından Beykoz'da İncirli köyü yakınlarında, Eyüp, Balat ve Beykoz çevresindeki küçük imalathanelerde çalışanlar bir araya getirilerek, küçük bir fabrika yaptırılmıştır. Bu fabrikada "Eser-i İstanbul" damgasını taşıyan Avrupa porselenleri örnek alınarak yapılan, aynı zamanda Osmanlı beğenisine de hitap eden, yüksek kalitede özgün eserler meydana getirilmiştir. İlk defa batı teknolojisi kullanılarak kurulan fabrikanın, gerçek anlamda İstanbul'daki ilk porselen fabrikası olduğu kabul edilmektedir; ancak devletin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntı nedeniyle fabrika 1870' lerde kapatılmıştır.

Porcelain production started at the beginning of the 18th century in small workshops in Istanbul's districts of Galata, Beykoz and Balat. The stamp "Alimzade Ömer Efendi" appears underneath some of this porcelain whose numbers were limited and quality inferior. We know that these items were sold in his shop in Mahmutpaşa.[23]

In 1845, during the reign of Abdülmecid (1839-1861), Tophane's General Ahmet Fethi Pasha gathered the workers of the small workshops in Eyüp, Balat and Beykoz in the village of İncirli in Beykoz and started a small factory with the intention of producing better quality porcelain. Stamped with "Eser-i Istanbul" meaning Istanbul ware, the factory made high quality and unique porcelain that both were inspired by the European porcelain and at the same time addressed the Ottoman taste. It was using western technology for the first time and is considered Istanbul's first porcelain factory in the true sense of the word. The factory closed down because of the unfavourable financial situation of the state in 1870.

The period of Sultan Abdülhamid II (1876-1909) is the time when our porcelain history reaches a peak. In the beginning of the 1890s Sultan Abdülhamid II builds a porcelain factory on the outer grounds of Yıldız Palace. We do not have a definite construction date. There are two views. While some sources report that the construction started in 1890-1891, some others point to 1892 as the year it was both built and production started. The factory was badly damaged during the earthquake in 1894, and it was rebuilt by the Italian architect Raimondo D'Aronco the same year. Sultan Abdülhamid's II interest in art, the fact that his visits to western countries resulted in a desire to import

Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûnu'nun damgalan, Önder Küçükerman.
Seal of Imperial Yıldız Tile Factory, Önder Küçükerman.

Sultan II. Abdülhamid dönemi (1876-1909), porselen tarihimizin zirveye ulaştığı yıllardır. Sultan II. Abdülhamid, 1890'lı yılların başında Yıldız Sarayı'nın dış bahçesine bir porselen fabrikası yaptırmıştır. Fabrikanın yapım yılıyla ilgili kesin bir tarih olmamakla birlikte, bazı kaynaklarda, yapımına 1890-1891'de başlandığı belirtilirken bir diğer görüşe göre de yapım ve üretim yılı olarak 1892 tarihi gösterilmektedir. 1894'deki depremde önemli ölçüde zarar gören fabrika, aynı yıl içinde İtalyan mimar Raimondo D'Aronco'ya adeta yeniden yaptırılmıştır. Sultan II. Abdülhamid'in sanata olan ilgisi, batı ülkelerini görmesi sonucu yeni teknolojilerin ülkeye getirilme isteği, Anadolu'da yüzyıllar boyunca geliştirilmiş olan çini ve seramik sanatının yeniden canlandırılması düşüncesi, bu fabrikanın yapımında etkili olmuştur.

Fransız Büyükelçisi Paul Cambon'un Yıldız Çini Fabrikası'nın kuruluşundaki önemli katkıları gözardı edilemez. Rivayete göre Fransız elçisi, bir toplantıda Sultan II. Abdülhamid'in yanındadır ve masanın üzerinde bulunan bir porselen bardak, elçinin ilgisini çeker. Sultan, porselenin Sèvres yapımı olduğunu belirtince, elçi de Sèvres'deki fabrika gibi bir tane de burada kurulabileceğini söyler. Böylece Yıldız Çini Fabrikası'nın kurulmasıyla, uygulanmak istenen sanayileşme düşüncesine, saray tarafından da öncülük edilmiş olur.

Fabrikanın kuruluşunda gerekli olan ileri teknoloji, her türlü malzeme ve kalıp, Fransa'daki Sèvres ve Limoges fabrikalarından getirilmiştir. Sèvres Porselen Fabrikası'ndan gelen sanatçılar, çini ve imalat mühendislerinin çalıştığı fabrika, 1894'de üretime geçmiş-

Yıldız Çini Fabrikası'nın ilk kurulduğu dönemde Yıldız Sarayı'ndan görünüş, Önder Küçükerman
A view of the Yıldız Palace when the Yıldız Porcelain Factory was first established, Önder Küçükerman

tir. Fabrikanın ilk müdürü, Louis Date isimli bir Fransız'dır. Milli Saraylar Hazine-i Hassa Arşivi'nde, Yıldız Çini Fabrikası'nın müdürü Date ile yapılan bir antlaşma metni bulunmaktadır.[24] Fabrikanın daha sonraki imalat müdürü Pierre Tharet adlı bir mühendistir. Pierre Tharet'in en büyük başarısı, yerli kaolinle (toprak) porselen üretmeyi başlatmasıdır. Bu dönemde, porselenlerin alt kısmına "Türk Toprağı" damgası vurulmuştur.

Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûnu'nda üretilen eserlerin tümünde fabrikanın orijinal amblemi olan ay yıldız damgası bulunmaktadır. Damganın hemen altında, fabrikanın kuruluş yılıyla eserin hangi yılda üretildiği yazılıdır. Bazılarında bir köşede ya da eserin altında sanatçının adı bulunmaktadır.

Yıldız Çini Fabrikası'nda, Halid Naci, Enderuni Abdurrahman, Ömer Adil, Mesrur İzzet, Hoca Ali Rıza ve Ali Ragıp gibi yerli sanatçıların yanında A. Nicot, E. Narcice, Tharet, L'Avergne, F. Zonaro gibi yabancı sanatçılar da çalışmıştır. Fabrikada çalışan sanatçıların en önemlilerinden biri Halid Naci'dir. Bahriye'de öğrenci iken Sanayi-i Nefise Mektebi'nin resim bölümüne devam eden Halid Naci, padişah tarafından yetiştirilmek üzere Sèvres Porselen Fabrikası'na gönderilmiştir. Burada çini ressamlığını öğrenen Naci, Yıldız Çini Fabrikası başressamlığına atanmış, fabrikanın resim ve süsleme işlerini uzun yıllar idare etmiş, birçok esere imzasını atmıştır.

Yıldız Çini Fabrikası'nın ilk kurulduğu dönemden görünümler.
Images from the early days of the Yıldız Tile Factory.

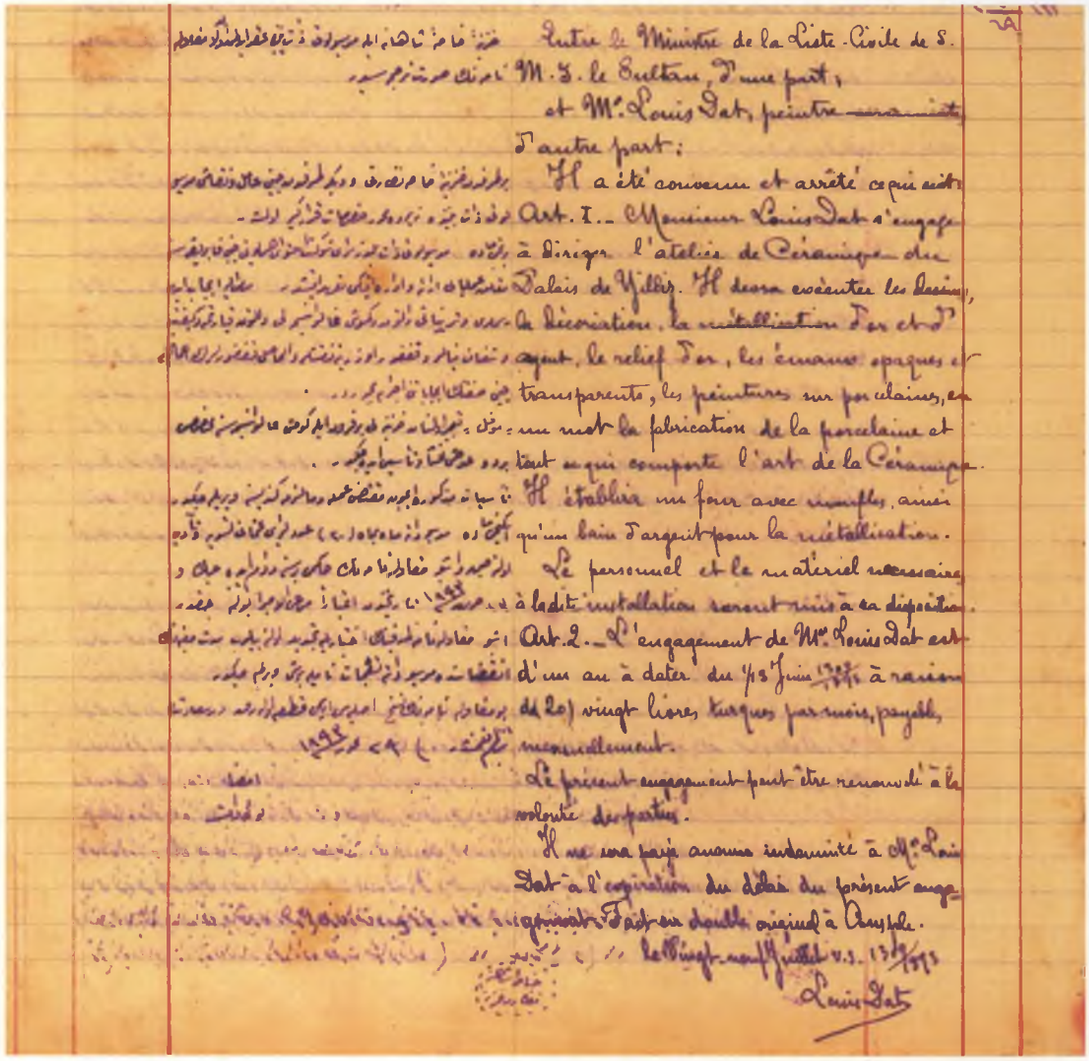

new technology and the idea of reviving the tile and ceramics art that had developed in Anatolia for hundreds of years, inspired the construction of this factory.

The outstanding contributions by the French ambassador Paul Cambon to the establishment of the Yıldız Tile Factory can of course not be ignored. It is rumoured that during a meeting the attention of the French ambassador who was sitting next to Sultan Abdülhamid II, was attracted to a porcelain cup on the table. When the sultan tells him that the porcelain is from Sèvres, the ambassador comments that a factory like the one in Sèvres can be established here too. This is how the Yıldız Tile Factory is founded and the palace pioneers industrialisation.

The advanced technology and every kind of materials and moulds necessary for the establishment of the factory were brought from the Sèvres and Limoges factories in France. The artists, pottery and production engineers came from Sèvres Porcelain Factory and the first director of the factory that started production in 1894 was a Frenchman by the name of Louis Date. Study of the Sultan's Privy Purse archive by the National Palaces uncovered a contract made for the Yıldız Tile Factory's director Date.[24] The next director of production was an engineer named Pierre Tharet. Pierre Tharet's

Entre le Ministre de la Liste Civile de S. M. I. le Sultan, d'une part,
et M. Louis Dat, peintre-ma[illegible]
d'autre part:

Il a été convenu et arrêté ce qui suit:

Art. 1.— Monsieur Louis Dat s'engage à diriger l'atelier de Céramique du Palais de Yildiz. Il devra exécuter les dessins, la décoration, la métallisation d'or et d'argent, le relief d'or, les émaux opaques et transparents, les peintures sur porcelaine, en un mot la fabrication de la porcelaine et tout ce qui concerne l'art de la Céramique. Il établira un four avec ses moufles, ainsi qu'un bain d'argent pour la métallisation. Le personnel et le matériel nécessaires à ladite installation seront mis à sa disposition.

Art. 2.— L'engagement de M. Louis Dat est d'un an à dater du 15 Juin [illegible] à raison de 20) vingt livres turques par mois, payable mensuellement.

Le présent engagement peut être renouvelé à la volonté des parties.

Il ne sera payé aucune indemnité à M. Louis Dat à l'expiration du délai du présent engagement. Fait en double exemplaire à Yildiz.

le 29 Juillet v.s. 13/[illegible]/1893

Louis Dat

MSHHA., Defter No. 4715.
MSHHA., Register No. 4715.

Hazîne-i Hâssa-i şâhâne ile Mösyö Lui Dat beyninde akd edilmiş olan mukâvele-nâmenin sûret-i tercümesidir

Bir tarafdan Hazîne-i Hâssa nezâreti ve dîger tarafdan çini âmil ve nakkâşı Mösyö Lui Dat beyninde zîrde muharrer husûsât karâr-gîr olmuşdur.

Birinci Madde: Mösyö Lui Dat Yıldız sarây-ı şevket-ihtivâ-yı hümâyûnu çini fabrikasına müte'allik ameliyâtı irâ`e ve idâre etmeği ta'ahhüd etmişdir. Mûmâileyh îcâb eden resimleri ve tezyînâtı ve altûn ve gümüş galvanismeli ve altûn kabartma ve keyfiyet ve şeffâf ..... ve fağfûr üzerine nakışlar ve'l-hâsıl fağfûrların i'mâliyle çini sıfatının îcâbâtını icrâya mecbûrdur.

"Mofil" ta'bîr olunan hazîneli bir fırun ile gümüş galvanismesine mahsûs bir de havuz inşâ te`sîs edecekdir.

Te`sîsât-ı mezkûre içün muktazî amele ve malzeme kendisine verilecekdir.

İkinci Madde: Mösyö Dat'a mâh-be-mâh (20) aded lira-yı Osmânî tesviye ve te`diye olunacak ve işbu mukâvele-nâmenin hükmü bir sene devâm edecek ve 13 Hazîrân sene 1893 târîhinden i'tibâren mer'iyü'l-icrâ bulunacakdır. İşbu mukâvele-nâme tarafeynin ihtiyâriyle tecdîd olunabilür. Müddet-i mu'ayyenenin inkıtâsında Mösyö Dat'a taksîmât nâmiyle bir şey verilmiyecekdir.

Bu mukâvele-nâmenin nüsah-ı asliyesi iki kıt'a olarak Der-sa'âdet'de tanzîm kılınmışdır.

Fî 29 Temmûz sene 1893

İmzâ Lui Dat

Bu fabrikada, Halid Naci ile çalışan bir diğer önemli isim, Fransız ressam A. Nicot'dur. Saray koleksiyonunda bulunan eserler incelendiğinde genellikle aynı formda yapılmış eserlerden biri Halid Naci, diğerinin A. Nicot tarafından resmedilmiş olduğu görülür. Bu iki sanatçı arasında birbirini tamamlayan bir çizgide, tatlı bir rekabet sezilmektedir.

Fabrikanın kurulduğu ilk yıllarda üretilen eserler, Fransız porselenlerinin etkisindedir. Özellikle gövde kısımlarında bu etki açıkça görülmektedir. Fransız Sèvres Porselenleri'nde zemin renkleri, genellikle sıraltı koyu mavi, koyu pembe, sarı ve turkuazdır. Altın yaldız bol miktarda kullanılmıştır. Kabartma çiçekler, girlandlar, kuş ve eros resimleri yağlıboya tablo görünümdeki olağanüstü renkli panolar, Fransız porselenlerinin karakteristik özelliğidir. Yıldız Çini Fabrikası'nda bu etkiyle yapılmış bir çok örnek bulabiliriz. Panolarda görülen manzara resimleri, Osmanlı gelenek ve beğenilerine uygun olarak yapılmıştır. Yıldız porselenlerinde de Fransız porselenleri gibi zengin renk çeşidi vardır. Yıldız porselenleri, form ve bezeme açısından pek çok tarzın birlikte kullanıldığı eklektik özellikler taşır. Doğu-batı sentezinin yer aldığı eserlerde, barok, rokoko, neo-klasik, antik öğeler ve Osmanlı motifleri bir arada görülmektedir.

Yıldız Çini Fabrikası'nda üretilen çeşitli boy ve formlardaki eserlerin üzerinde kır ve orman manzaraları, pitoresk etkili doğa manzaraları, İstanbul'un değişik mekânlarından görüntüler, figüratif ve bitkisel süslemeler, mimari tasvirler yer alır. Saray ve çevresi için üretilen bu porselenlerden bazılarının, batı ülkelerine hediye olarak gönderildikleri bilinir. Eserlerin bazılarında Osmanlı arması, sultanın adının baş harfleri ve tuğrası bulunur.

great achievement is that he started to use the local kaolin in the production. At this time the words "Türk Toprağı" meaning Turkish clay was stamped under the porcelain.

The porcelain produced at Yıldız Imperial Tile Factory all bear the factory's original emblem, the star and crescent. The production year and the year the factory was founded appear immediately below the mark. The name of the artist is written in a corner, or underneath. On some items the name of the artist is not given.

Besides outstanding local artists like Halid Naci, Enderuni Abdurrahman, Ömer Adil, Mesrur İzzet, Hoca Ali Rıza and Ali Ragıp foreign artist like A. Nicot, E. Narcice, Tharet, L'Avergne, F. Zonaro also worked at the Yıldız Tile Factory. One of the most prominent artists here was Halid Naci. While he was a student in the navy, he attended the painting department at the Academy of Fine Arts and later the sultan sent him to be educated at the Sèvres Porcelain Factory where he learned porcelain painting. He was subsequently appointed head artist at Yıldız Tile Factory and he directed the factory's painting and decoration works for many years, as well as painting many pieces himself.

The other prominent name in this factory was the French artist A. Nicot. Examination of the palace collection reveals that one particular shape is usually painted by Halid Naci, and the other by A. Nicot. These two artists complete one another and a there is a sense of gentle competition.

The first pieces to be produced in the early years after the establishment of the factory were influenced by French porcelain. This influence is especially conspicuous on the bodies of the pieces. The ground colour of French Sèvres usually has an underglaze of dark

A. Nicot imzalı
Yıldız Porseleni vazo, 1903,
Mill Saraylar Porselen
Koleksiyonu, Env. No. 11/29.
A Yıldız Porcelain vase
signed by A. Nicot, 1903,
National Palaces Porcelain
Collection, Inv. No. 11/29.

Bu eserler, çok özel parçalardır ve belirli sayıda üretilmişlerdir. Yıldız porselenlerinde görülen natüralist üslupta yapılmış, dönemin mimarisini ve çevre düzenlemesini tasvir eden eserler, eşsiz bir belge niteliği taşırlar.

İstanbul'daki yapıları porselen üzerine tasvir eden ressamlar, genellikle Abdullah biraderlerin fotoğraflarından yararlanmış, bazen de pitoresk manzaralar yapmışlardır. Tuval üzerinde yapılmış bazı resimler, porselen üzerinde de yer almıştır. Böylece, Türk resim sanatının çini ressamlığını da etkilediği görülmektedir.[25]

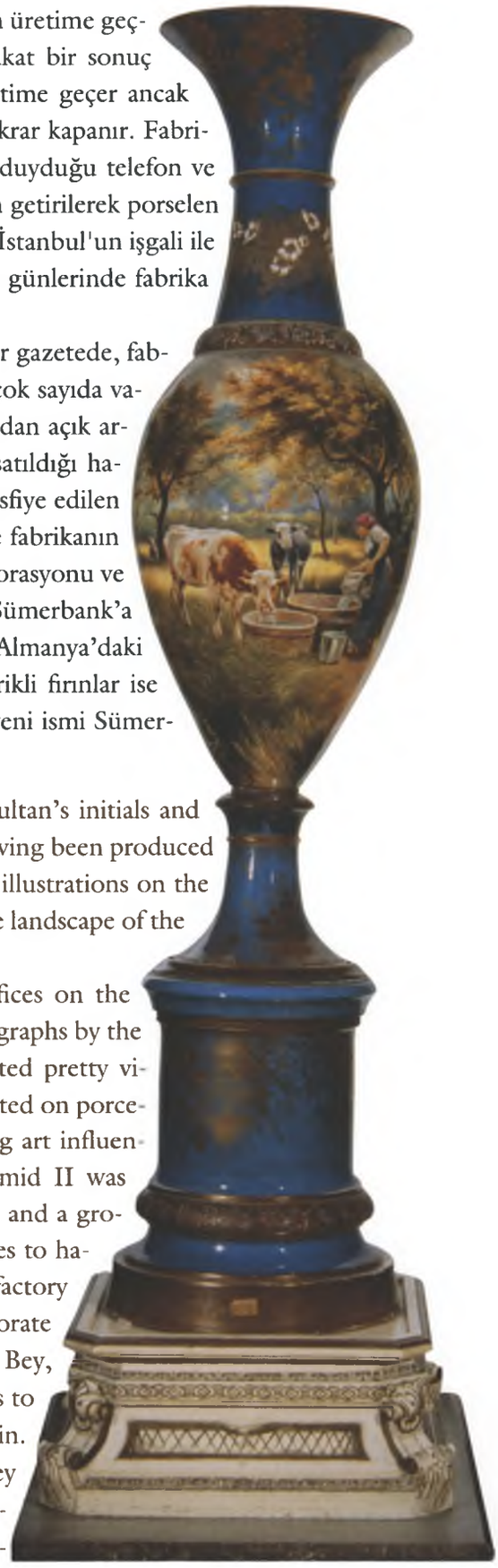
1909 yılında II. Abdülhamid'in tahtan indirilmesiyle üretim durdurulmuştur. Bu arada bir grup sanatçı devlet yetkililerine başvurarak fabrikanın yeniden açılmasını istemişlerdir. Bu dönemde fabrika, Müze-i Hümâyûn Müdürlüğü'ne bağlanır. Müze-i Hümâyûn'un yeni müdürü olan Osman Hamdi Bey, fabrikanın yeniden üretime geçmesi için girişimlerde bulunur. 1910 yılında Osman Hamdi Bey'in ölümüyle Halil Edhem Bey, Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûnu'nu çalıştırma hazırlıklarına başlar. Bu dönemde, Avrupa'dan porselen it-

blue, dark pink, yellow and turquoise. Gilding is used extensively. Flowers, garlands, bird and Eros pictures in relief on extravagantly coloured panels that resemble to oil paintings are characteristic elements in French porcelain. There are many examples from the Yıldız Tile Factory showing this influence. The landscapes on the panels are made according to Ottoman tradition and taste. Like the French porcelain Yıldız porcelain has a wide variety of colours. Gilding is used extensively. The Yıldız porcelain is eclectic combining many different shapes and styles of decoration. The objects display an east-west synthesis, baroque, rococo, neo-classical and antique elements as well as Ottoman motifs.

The various sizes and shapes of the objects produced at Yıldız Tile Factory were decorated with pastoral and woodland scenes, picturesque nature settings, views of different landmarks in İstanbul, figurative and floriate decorations, and architectural depictions. It is known that some of this porcelain that was produced for the palace and palace circles also has been sent to western countries as gifts. Some of the pieces

halinin fazlalığı nedeniyle çinicilik alanında üretime geçmenin daha uygun olacağını düşünür, fakat bir sonuç alamaz. 1911 yılında fabrika yeniden üretime geçer ancak Birinci Dünya Savaşı'nda (1914-1918) tekrar kapanır. Fabrikada, savaş yıllarında ülkenin gereksinim duyduğu telefon ve telgraf izolatörleri için eski ustalar biraraya getirilerek porselen fincanların üretimi yaptırılır. 1920 yılında İstanbul'un işgali ile başlayan Osmanlı İmparatorluğu'nun son günlerinde fabrika yeniden kapanır.

Uzun bir aradan sonra 1945'de çıkan bir gazetede, fabrikadaki kalıplar, yarı pişmiş 3000 tabak, çok sayıda vazo ve fırının İstanbul Defterdarlığı tarafından açık artırma yoluyla, 1350 liraya bir antikacıya satıldığı haberi yer almıştır. Milli Emlak tarafından tasfiye edilen fabrika, 12 yıl boyunca boş kalır. 1957'de fabrikanın yeniden açılması için girişimler başlar, restorasyonu ve yeniden işletilmesi amacıyla 1959'da Sümerbank'a devredilir. Üretim için gerekli makineler, Almanya'daki Dort Keramiche Maschinin Fabrik, elektrikli fırınlar ise Siemens tarafından yaptırılır. Fabrikanın yeni ismi Sümer-

have the Ottoman armorial device, the sultan's initials and his cipher. These pieces are very special having been produced in limited numbers only. The naturalistic illustrations on the Yıldız porcelain of the architecture and the landscape of the time are like unique documentations.

The artists that painted İstanbul's edifices on the porcelain generally made use of the photographs by the Abdullah brothers. Sometimes they painted pretty views. Some paintings on canvas were repeated on porcelain which illustrates that Turkish painting art influenced porcelain painting.[25] When Abdülhamid II was deposed in 1909 production was stopped and a group of artists applied to the state authorities to have the factory reopened. At this time the factory becomes attached to the General Directorate of the Imperial Museum. Osman Hamdi Bey, the Imperial Museum's new director, tries to get production at the factory started again. Following the death of Osman Hamdi Bey in 1910, Halil Edhem Bey makes new attempts to get operations started at the Im-

Halid imzalı Yıldız Porseleni vazo, Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu, Env. No.11/30
A Yıldız Porcelain vase signed by Halid, National Palaces Porcelain Collection, Inv. No. 11/30

Saray ressamı F. Zonaro'nun Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûn'u için yaptığı desen, Zonaro Aile Arşivi.
Court Painter F. Zonaro design for the Imperial Yıldız Tile Factory, Zonaro Family Archieve.

perial Yıldız Tile Factory. He believed that because of the large import of European porcelain, transferring to faience would be more suitable, but nothing comes of it. The factory starts production again in 1911, but closes down during World War I (1914-1918). During the war years the old skilled workers were called back to the factory to produce the telephone and telegraph insulators that were needed by the country. When the last days of the Ottoman Empire approaches starting from the occupation of İstanbul in 1920, the factory closes again.

After a long silence a newspaper carried the news in 1945 that 3000 half fired plates, many vases and the furnace was sold at an auction by İstanbul's Accountant General to an antique dealer for 1350 Lira. The factory was liquidated by the National Real Estate and remained empty for 12 years. In 1957 new initiatives are taken to reopen the factory. The restoration and operation of the factory is handed over to Sümerbank in 1959. The machines needed for production are made at the "Dort Keramische Maschinen-Fabrik", and the electrical furnaces are commissioned from Siemens. The factory's name is changed to Sümerbank Yıldız Porcelain Industrial Establishment. While research

Saray ressamı F. Zonaro'nun Yıldız Çini Fabrika-i Hümâyûn'u için yaptığı desen, Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonu.
Court Painter F. Zonaro design for the Imperial Yıldız Tile Factory, Topkapı Palace Museum Collection.

into our traditional tile art, the İznik Tiles, is done at the Yıldız Factory, work on new designs for contemporary use is also carried out and production is started. In 1961 the factory is renamed as Yıldız Tile and Porcelain Industrial Establishment. In the period before the privatisations 1986, the management at Sümerbank Holding adopts the principle of protecting this historical factory's individuality, and to run it as a museum-factory in the future. At this time factory production is decreased and the emphasis is switched to hand made products. Meanwhile, the old pieces that were scattered when the republic was introduced have been collected and are displayed at a museum in the General Directorate' building.[26]

Sümerbank started production with some old collection pieces, like the 'Ottoman figures' series that became the symbol of the changes introduced in 1985-1994. When Sümerbank Holding was privatised in 1994 it was turned over to the Turkish National Assembly's General Directorate of National Palaces. By focusing on handmade decoration, the traditional motifs are being revived by skilled hands at the factory that continues its production today.

bank Yıldız Porselen Sanayi-i Müessesesi olarak değiştirilir. Yıldız Fabrikası'nda bir yandan geleneksel çini sanatımız olan İznik çinileri üzerinde araştırma yapılırken, diğer yandan günlük yaşam için yeni tasarımlar üzerinde çalışılır ve üretime geçilir. 1961'de fabrika, Yıldız Çini ve Porselen Sanayi Müessesi adını alır. 1986'da özelleştirme öncesi dönemde Sümer Holding yönetimi tarafından bu tarihi fabrikanın özellikleri ve ileride müze fabrika olarak çalıştırılması ilkesi korunur. Bu dönemde, fabrikasyon üretim azaltılarak el üretimine ağırlık verilir. Ayrıca Cumhuriyet döneminde dağınık olarak bulunan eski örnekler, bir araya getirilip müdüriyet binası içinde bir müze oluşturulur.[26]

Sümerbank'ın 1985-1994 yılları arasında başlattığı değişimin simgesi olarak "Osmanlı figürleri" serisiyle bazı eski koleksiyon parçalarının üretimine başlanır. Sümer Holding'in özelleştirilmesiyle fabrika, 1994'de TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na devredilir. Günümüzde halen üretime devam eden fabrikada el dekorlarına ağırlık verilerek geleneksel motiflerimiz, usta eller tarafından canlandırılmaktadır.

Yıldız Porselen vazo, 1899, Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu, Env. No. 11/562.
Yıldız Porcelain vase, 1899, National Palaces Porcelain Collection, Inv. No. 11/562.

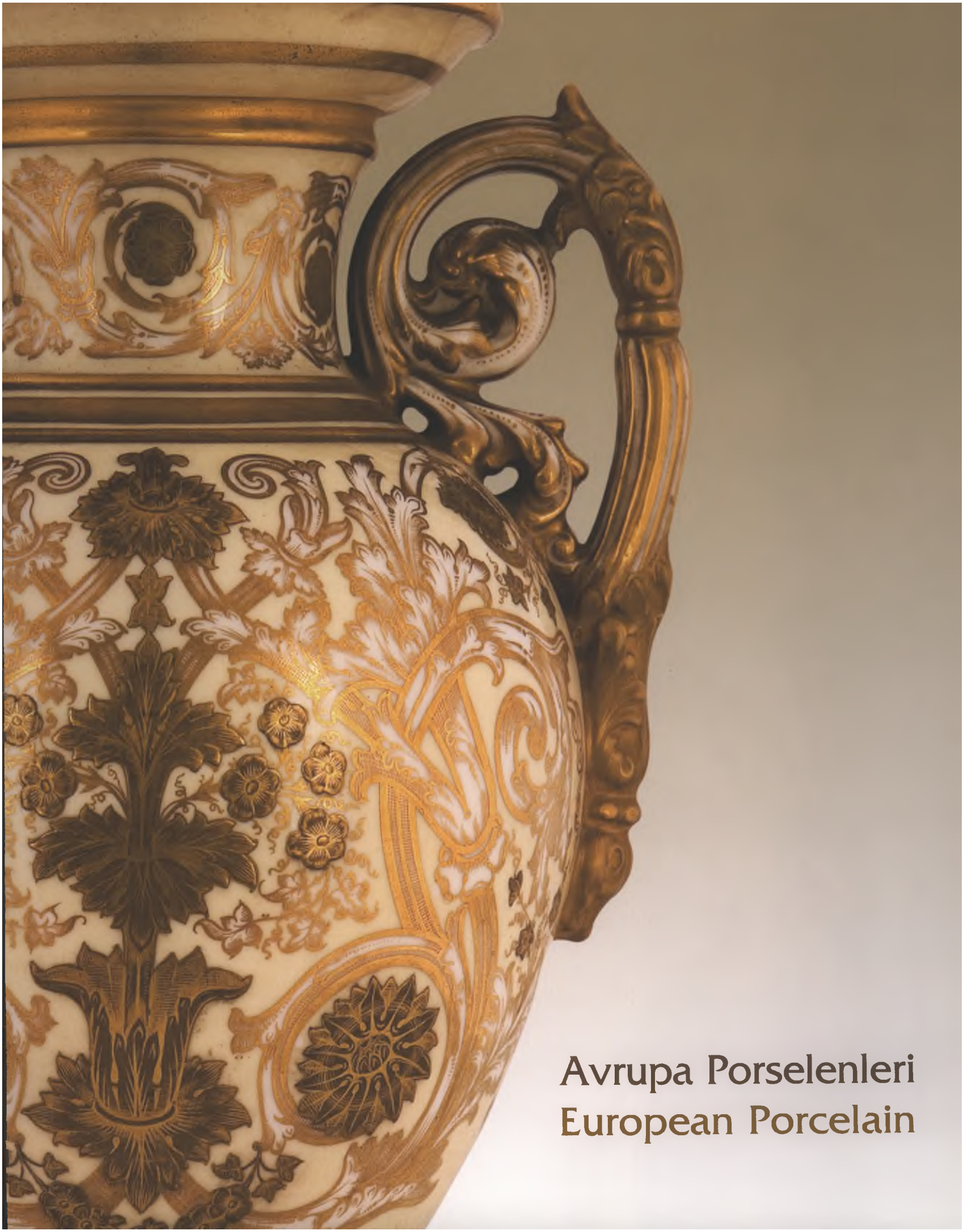

Katalog
Catalogue

Adını beyaz küçük deniz salyangozu "porcellana"dan alan porselen, Çin'de bir saray sanatı olarak ortaya çıkar. Avrupa'daki serüveni ise 18. yüzyılın ilk yarısında Saksonya Kraliyet Fabrikası'nın kuruluşu ile başlar. Bu fabrikadan sonra Viyana, Berlin ve Nymphenburg'da (Bavaria) porselen üretimine geçilir. Porselen sanatı en yüksek noktasına, Vincennes'de kurulan ardından da Sèvres kasabasına taşınan "Manufacture Royale Porcelaine de France" ile ulaşır. Geçen yıllarla birlikte üretim merkezleri giderek artan Avrupa porselenlerine, aynı yüzyıllarda Osmanlılar da ilgi duymaya başlar, Avrupa'da Osmanlı pazarına hitap eden porselenler üretilir. Bu porselenlerin bazıları sipariş yolu ile bazıları ise hediye gelerek saraylardaki yerlerini alırlar.

Çoğunlukla renkli zeminin, yaldız kullanımının ve natüralist betimlerin görüldüğü Avrupa porselenleri, olağanüstü teknik ve özenle üretilen tasarımlarıyla, tarih boyunca, değerli eşya olma özelliğini korumuş, mekânları ve sofraları süslemiştir.

Porcelain that has its name from a small White sea snail "porcellana" emerges in China as a court art. The adventure of porcelain in Europe starts with the establishment of the Saxony Royal Factory in the first half of the 18th century. This is followed by production in Vienna, Berlin and Nymphenburg (Bavaria). The zenith of porcelain production is reached by the "Manufacture Royale Porcelaine de France" that settled in Sèvres. The European porcelain factories that over the years increased in Europe also started to attract the attention of the Ottomans, and so porcelain was produced in Europe that was aimed at the Ottoman market. Some of the porcelain was bought through commissions, and some of them came to the palaces as presents.

The European porcelain which mostly had coloured grounds and naturalist decorations, have because of the extraordinary technique and the care with which they have been produced been highly valued objects all through history, and have adorned rooms and dinner tables.

Avrupa Porselenleri
European Porcelain

Vazo

Fransız
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/15
Yükseklik: 103 cm
En: 60 cm
Ağız Çapı: 21 cm

Barok üslupta yapılmış bronz üzerine altın yaldızlı kaide, üç ayak üzerine oturur. Kulpları yaprak şeklinde oymalıdır. Ağızdan çıkan altın yaldızlı dokuz dal mumlukları oluşturur. Dal araları haşhaş yaprağı, tomurcuk ve çiçeklerle doldurulmuştur. Ağızdaki bilezik, oymalı akantus yaprağı şeklindedir. Kobalt mavisi zeminli gövdesinin üzerinde altın yaldızlı Sultan Abdülmecid'in tuğrası yer alır. Dolmabahçe Sarayı'nı yaptırtan padişahın tuğrasını taşıması bakımından Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu'nda önemli bir yere sahiptir. Üzerinde herhangi bir imza ya da damga bulunmamasına rağmen tarzından Fransız porseleni olduğu anlaşılmaktadır. Büyük olasılıkla Sèvres yapımıdır. Sıraltı, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

French
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/15
Height: 103 cm
Width: 60 cm
Rim Diameter: 21 cm

The vase stands on a brass gilt baroque style plinth with three feet. The handles are engraved with a foliate motif. The brass that springs from the mouth forms a nine branched gilt candle holder. The spaces between the branches are filled with pappy leaves, buds and flowers. The rim is trimmed with a band of gilt acanthus leaves. Sultan Abdülmecid's cipher is on the cobalt blue ground of the body. This is why the vase has an important place in the National Palaces collection. Though it is not stamped or signed its style indicates that it is French porcelain, most probably Sèvres. Made with underglazing and appliqué techniques.

Vazo

Fransız/Sèvres Porselen Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı Depo Müze
Env. No. 11/921
Yükseklik: 54.5 cm
Ağız Çapı: 14.5 cm
Kaide Çapı: 15.5 cm

Yuvarlak formlu, yukarı doğru incelen bir ayak üzerinde durmaktadır. Gövde armudi biçimli, ince ve kısa boyunlu dışarı açılan ağızlıdır. Tüm yüzey lacivert zeminlidir. Ayağın etrafi altın yaldız ile bölmelere ayrılmış, içleri çiçek motifleriyle bordürlenmiştir. Gövdenin üst kısmı altın yaldızlı, mavi, beyaz renklerde aşağı doğru sarkar şekilde dal ve çiçek motifleriyle bezelidir. Boyuna geçiş altın yaldızlı bileziklerle sınırlandırılmış, içlerinde yine altın yaldız kullanılarak bitkisel bezemeli rozetlerle dekorlanmıştır. Rokoko etkiler taşıyan vazonun kulpları figürlüdür. Dip kısmında Sèvres damgası yer alır. Bu damga 1872-1899 tarihleri arasında kullanılmıştır. Sıraltı, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

French Sèvres Porcelain Factory
19th century
Dolmabahçe Palace Depot Museum
Inv. No. 11/921
Height: 54.5 cm
Rim Diameter: 14.5 cm
Plinth Diameter: 15.5 cm

The round vase stands on an upwards tapering foot. The body is pyriform and has a short narrow neck with a flared rim. The entire surface has a dark blue ground. The foot is divided into sections by gilding and bordered with floral motifs. The top of the body is decorated with drooping boughs and flowers in gilt, blue and white. The base of the neck is decorated with gilt bands that have gilt floriate rosettes between them. The figurative handles of the rococo styled vase are gilt. The Sèvres stamp in the bottom was used between 1872-1899. Made with urderglazing and appliqué techniques.

Vazo

S.52.

Fransız/Sèvres
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 13/43
Yükseklik: 56.5 cm
Ağız Çapı: 26 cm

Aslan pençesi biçiminde, bronz üzerine altın yaldızlı dört ayak üzerine oturmaktadır. Aralarında ucu püskül şeklinde tepelikler yer alır. Gövdeye geçiş boğumlu bir sıra inci dizisiyle olup, bronz üzerine altın yaldızlıdır. Aynı motif, altın yaldızlı bir çemberle çevrili vazonun iç kısmında da tekrarlanır. Gövdenin etrafında, bronz üzerine altın yaldızlı defne yaprakları girland şeklindedir. Eklektik özellikler taşıyan geniş gövdeli vazonun tüm yüzeyi sıraltı tekniğinde, kobalt mavisi renginde yapılmıştır. Ağzın iç kısmında "S. 52" yazmaktadır. "S" Sèvres Fabrikası ürünü olduğunu "52" sayısı ise yapılış tarihini belirler. Bu sayı 1848-1852 tarihlerini gösterir.

Vase

French/Sèvres
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/43
Height: 56.5 cm
Rim Diameter: 26 cm

The vase stands on four gilded bronze lion's feet. Between them are palmette motifs with tips in the shape of tassels. Where the body starts is a beaded band in gilded bronze. The same gilded motif is repeated within a band on the inside of the vase. Encircling the body is a garland of bay leaves in gilt bronze. The entire pot-bellied vase which is in the eclectic style is made with underglazing in cobalt blue. "S. 52" is written on the inside of the mouth. "S" indicates that it has been made at the Sèvres factory and the number "52" indicates the time of production, meaning 1848-1852.

F. Zonaro, *Şehzade Abdürrahim Efendi*, 132x81 cm, tuval üzerine yağlıboya, Suna ve İnan Kıraç Vakfı.
F. Zonaro, *Şehzade Abdürrahim Efendi*, 132x81 cm, oil on canvas, Foundation of Suna and İnan Kıraç.

Porselen Figür

Fransız/Sèvres
Kraliyet Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı Depo Müze
Env. No. 11/1319
En: 29 cm
Boy: 41 cm

Fransız Sèvres Kraliyet Fabrikası yapımıdır. Bisküvi porselenden yapılmış, iki köpeği tutan bir erkek figüründen oluşan heykelin kobalt mavisi kaidesinde, "Dore a Sèvres 97" damgası yer alır. Bu damgayı 1872-1899 yılı, III. Cumhuriyet devrine tarihlendirmemiz mümkündür. Bu eser, F. Zonaro'nun yaptığı Şehzade Abdurrahim Efendi'nin resminde arka planda görülmektedir.

Porcelain Figurines

French/ Sèvres Royal Factory
19th century
Dolmabahçe Palace Depot Museum
Inv. No. 11/1319
Width: 29 cm
Length: 41 cm

The figurine that is made at the French Sèvres Factory from biscuit porcelain depicts a man holding two dogs. The cobalt blue plinth carries the stamp "Dore a Sèvres 97". This stamp dates the piece to the Third French Republic 1872-1899. This figure itself can be found in the backgrounds of a painting named Şehzade Abdurrahim Efendi which was painted by F. Zonaro.

Vazo

Paris/Escalier de Cristal
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1176-1177
Yükseklik: 59 cm
Ağız Çapı: 22.5 cm
Kaide Çapı: 14.5 cm

Uzun silindirik ağız kısmı yukarı doğru hafif kıvrık gövdelidir. Turkuaz zeminli vazonun üzerinde çeşitli renklerde, nilüfer ve lale çiçekleri ile balıkçıl kuşu yer almaktadır. Ağız kısmının etrafı altın yaldızlı alta doğru uzanan bir bordürle çevrilidir. Escalier de Cristal Paris damgalıdır. Sıraltı tekniğiyle yapılmıştır.

Vase

Paris/Escalier de Cristal
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1176-1177
Height: 59 cm
Rim Diameter: 22.5 cm
Plinth Diameter: 14.5 cm

The long cylindrical mouth of the vase is lightly scrolled towards the top. Polychrome water lilies, tulips and a heron are depicted on a turquoise ground. The rim is surrounded with a border that reaches down towards the gilt base. Stamped Escalier de Cristal Paris. Made with uderglazing technique.

Vazo

Fransız/Jacop Petit (J.P)
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 47/86
Yükseklik: 85 cm
Ağız Çapı: 27.5 cm
Kaide Çapı: 20.5 cm

Kare formlu bir kaide üzerinde durmaktadır. Oval gövdesinin üzeri pembe, yeşil, eflatun ve sarı renklerde kabartma çiçek ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Aynı motifler kaide kısmında da görülür. Bu çiçeklerin arasında beyaz zemin üzerine rokoko üslubunda altın yaldızlı kıvrık dal ve yaprak motifleri yer alır. Osmanlı Sarayları için özel üretim yapan Fransız Jacop Petit Fabrikası ürünüdür. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

French/ Jacob Petit (J.P.)
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 47/86
Height: 85 cm
Rim Diameter: 27.5 cm
Plinth Diameter: 20.5 cm

The vase has a square plinth. The ovoid body is decorated with pink, green, purple and yellow floral and foliate designs in relief. The same motifs are found on the plinth. Between these floral designs are gilt scrolled branch and foliate motifs in the rococo style on a white ground. Produced by the French Jacob Petit Factory, which made special pieces for the Ottoman Palaces. Made with overglazing and appliqué techniques.

Vazo

Berlin Kraliyet Porselen Fabrikası
KPM (Königlishe Porzellan Manufaktur)
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1232
Yükseklik: 112 cm
Ağız Çapı: 62 cm

Ampir etkiler taşıyan, yukarıya doğru genişleyen silindir formlu, kapaklı vazonun iki tarafında yer alan madalyonların bir yüzünde natüralist üslupta yapılmış Alman imparatoru II. Wilhelm, diğer yüzünde ise Potsdam Sarayı resmedilmiştir. Gövdenin iki yanında kabartma kulp görünümünde imparatorluk simgesi olan kartal figürleri yer alır. Kartalların ayakları arasından çıkan kabartma defne yapraklarından oluşan girlandlar vazonun gövdesini sarmaktadır. Gövdenin alt kısmında girland aralarında inci dizisinin çevirdiği ortada bulunan madalyonlardan birinde altın yaldızlı, stilize R.W harfleri (İmparator II. Wilhelm'in monogramıdır.) diğerinde imparatorluk tacı resmedilmiştir. Kapağın iki yanında melek figürleri, imparatorluk tacı şeklinde yapılmış tepelik kısmını kucaklar. Tutamak kısmı haç formundadır. Bütün yüzeyde altın yaldız oldukça yoğun bir şekilde kullanılmıştır. KPM (Berlin Kraliyet Fabrikası) ürünüdür. Sırüstü, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

Berlin Royal Porcelain Factory
KPM (Königliche Porzellan-Manufaktur)
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1232
Height: 112 cm
Rim Diameter: 62 cm

The vase is made in the empire style, it has a cover and the cylindrical shape flares towards the top. Set in medallions are on one side a naturalistic portrait of the German Emperor Wilhelm II, and on the other side the Potsdam Palace. On both sides of the body are handles in relief in the shape of eagles, the imperial symbols. Laurel garlands spring from between the feet of the eagles and surround the body of the vase. Among the garlands and under the medallions that are framed by beading is the gilded and stylised monogram of Emperor William II, R.W. below one, and the imperial crown below the other. Angels embrace the top of the cover, which is in the shape of the imperial crown. The finial is a cross. Gilding has been used intensively all over the surface of the vase. Made with overglazing, moulded relief and appliqué techniques.

Vazo

Berlin Kraliyet Fabrikası KPM
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1529
Yükseklik: 107 cm
Ağız Çapı: 26 cm
Kaide Çapı: 32 cm

Eklektik etkiler taşıyan vazo Berlin Kraliyet Fabrikası yapımıdır (KPM). Ayak kısmından sonra yukarı doğru genişleyen armudi gövdelidir. Beyaz zemin üzerine koyu mavi renkte natüralist üslupta yapılmış bitkisel motiflerle bezenmiştir. İki yanda kabartma aslan kafaları ve üzerlerinden çıkan kıvrık dallar, kulpları oluşturur. Ayak kısmının üzeri, koyu mavi renkte yaprak motifleri ile bordürlüdür. Bir miğferi andıran kapağın üzeri yaprak motifleri ile bezenmiştir. Kulplarda, ayak ve kapak bordürlerinde, bağlantı yerlerinde yer yer altın yaldız kullanılmıştır. Sıraltı, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır. Bu vazo, asker ailelerine yardım için Sultan Mehmed Reşad tarafından düzenlenen kermeste yer almıştır.[27] Bu eser, F. Zonaro'nun yaptığı Şehzade Abdurrahim Efendi'nin resminde arka planda görülmektedir.

Vase

Berlin Royal Porcelain Factory KPM
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1529
Height: 107 cm
Rim Diameter: 26 cm
Plinth Diameter: 32 cm

The vase which has an eclectic influences produced by Berlin Royal Porcelain Factory (KPM). Above the foot, the pyriform body flares towards the top. It is decorated with dark blue floriate naturalistic motifs on a white ground. The relief lion heads and the scrolled branches above them constitute the handles. The foot is bordered with blue foliated motifs. The top of the cover that resembles a helmet is decorated with foliate motifs. Gilding has been used on the handles, on the borders of the feet and the cover, and where they join. Underglazing, moulded relief and appliqué techniques have been used.

The vase took place at the Aid Bazaar to help families of the victims of war, by Sultan Mehmed Reşad.[27] This vase itself can be found in the backgrounds of a painting named Şehzade Abdurrahim Efendi which was painted by F. Zonaro.

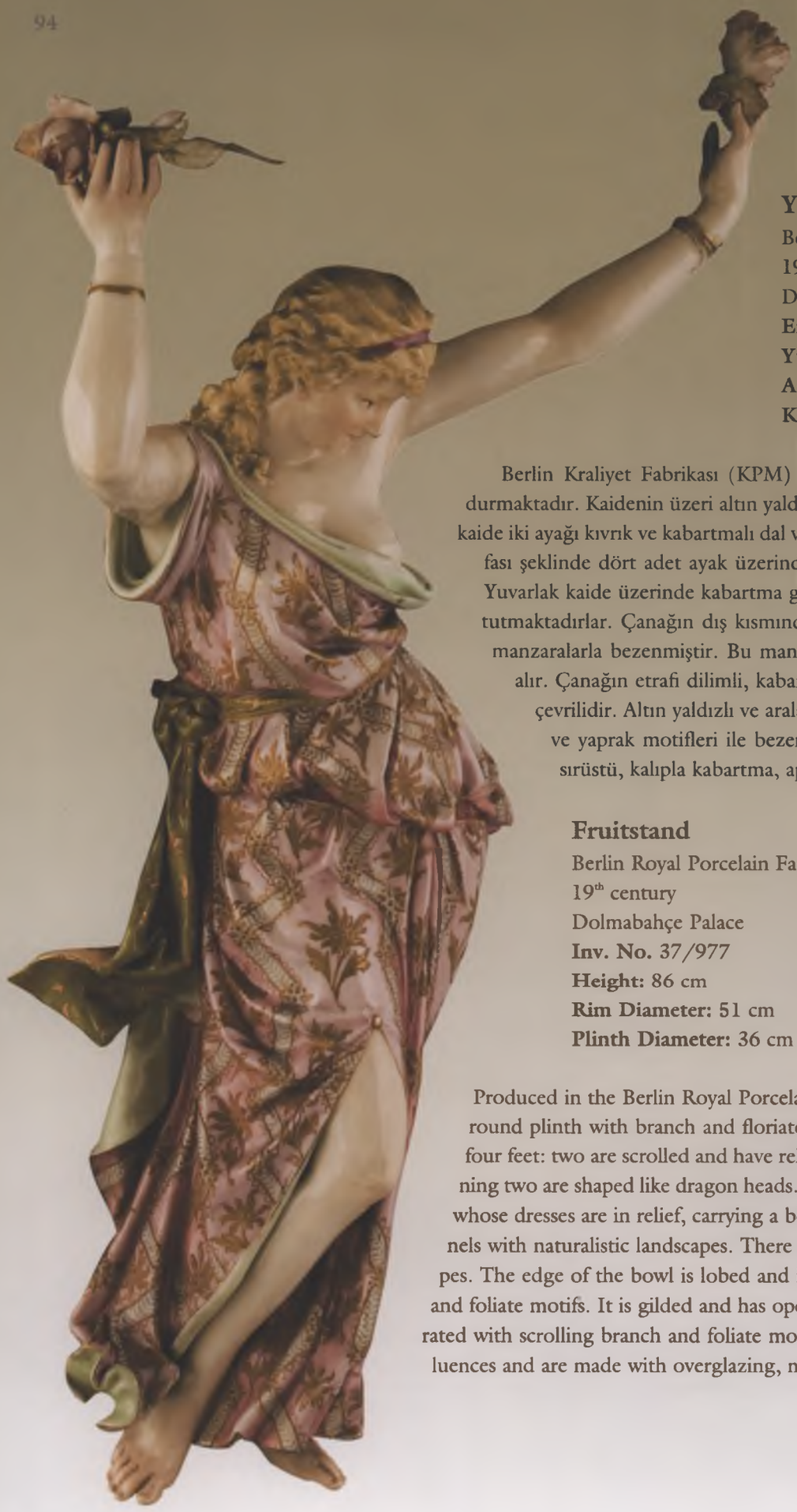

Kermes kataloğundan,
Muhsin Bilge Koleksiyonu.
From Aid Bazaar Album,
Muhsin Bilge Collection.

F. Zonaro, *Şehzade Abdürrahim Efendi*, 132x82 cm, tuval üzerine yağlıboya, Özel Koleksiyon.
F. Zonaro, *Şehzade Abdürrahim Efendi*, 132x82 cm, oil on canvas, Private Collection.

Yemişlik

Berlin Kraliyet Fabrikası KPM
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/977
Yükseklik: 86 cm
Ağız Çapı: 51 cm
Kaide Çapı: 36 cm

Berlin Kraliyet Fabrikası (KPM) yapımıdır. Yuvarlak bir kaide üzerinde durmaktadır. Kaidenin üzeri altın yaldızlı, kabartma dal ve çiçek motiflidir. Bu kaide iki ayağı kıvrık ve kabartmalı dal ve yaprak motifli, diğer iki ayağı ejder kafası şeklinde dört adet ayak üzerinde duran diğer bir kaide ile birleşmiştir. Yuvarlak kaide üzerinde kabartma giysili üç kadın figürü ellerinde bir çanak tutmaktadırlar. Çanağın dış kısmındaki panolar, natüralist üslupta yapılmış manzaralarla bezenmiştir. Bu manzaraların aralarında bitkisel motifler yer alır. Çanağın etrafi dilimli, kabartma kıvrık dal ve yaprak motifleriyle ile çevrilidir. Altın yaldızlı ve araları ajurludur. Çanağın iç kısmı kıvrık dal ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Rokoko etkiler taşıyan yemişlik sırüstü, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Fruitstand

Berlin Royal Porcelain Factory KPM
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/977
Height: 86 cm
Rim Diameter: 51 cm
Plinth Diameter: 36 cm

Produced in the Berlin Royal Porcelain Factory (KPM), the fruit stand has a round plinth with branch and floriate motifs in gilded relief. This plinth has four feet: two are scrolled and have relief branch and foliate motifs, the remaining two are shaped like dragon heads. The other plinth features three women, whose dresses are in relief, carrying a bowl. On the outside of the bowl are panels with naturalistic landscapes. There are floriate motifs between the landscapes. The edge of the bowl is lobed and it is surrounded with scrolling branches and foliate motifs. It is gilded and has openwork. The inside of the bowl is decorated with scrolling branch and foliate motifs. The fruit stand displays rococo influences and are made with overglazing, moulded relief and appliqué techniques.

Vazo

Avusturya/Ernst Wahliss
19. yüzyıl sonu
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 52/548
Yükseklik: 70 cm
Ağız Çapı: 24 cm

Kermes kataloğundan,
Demet Coşansel Koleksiyonu.
From Aid Bazaar Album,
Demet Coşansel Archive.

Köşeleri içe doğru meyilli altın yaldızlı dört köşe bir kaide üzerine oturan silindir gövdeli vazoyu, altın yaldızlı ayağı taşır. Gövdenin alt kısmı turkuaz üzerine beyaz ve altın yaldızlı, dilimli yapraklarla bezenmiştir. Mitolojik iki başın, kulp şeklini aldığı gövdenin bir yüzünde Apollon'un kararı diğer yüzünde ise Grek adak sahnesi yer alır. Vazonun üst bölümü altın yaldızlı bir örgüyle bordürlenmiştir. Kapağın üst kısmı turkuaz zemin üzerine altın yaldız süslemelidir. Kozalak şeklinde tutamağı bulunmaktadır. Genel havası ampir etkiler taşıyan eserin altında Viyana damgası, kapağının iç kısmında da Ernst Wahliss etiketi bulunmaktadır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Bu vazo, asker ailelerine yardım için Sultan II. Abdülhamid ve Sultan Mehmed Reşad tarafından düzenlenen kermeste yer almıştır.[28]

Vase

Austrian/Ernst Wahliss
Last period of the 19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 52/548
Height: 70 cm
Rim Diameter: 24 cm

The vase has a gilt plinth with four concave corners. The gilt foot holds the cylindrical vase. The lower part of the body is decorated with white and gilt lobed leaves on a turquoise ground and on both sides there are also two handles shaped as mythological heads. On one side of the body is a depiction of Apollo's Choice, on the other a Greek sacrificial scene. The top of the vase is bordered with gilded braid and the cover has gilt decoration on turquoise ground. Its finial is in the shape of a pinecone. The general style of the vase is empire. Underneath is a Vienna stamp and inner part of the lid has Ernst Wahliss label. Made with overglazing technique. The vase took place at the Aid Bazaar to help families of the victims of war, by Sultan Abdülhamid II and Sultan Mehmed Reşad.[28]

Vazo

Avusturya/Viyana Kraliyet Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 51/252-253
Yükseklik: 45 cm
Ağız Kaide: 10 cm

Kare bir kaideye oturmaktadır. Yuvarlak formlu kısa ayaklı armudi gövdelidir. Gövde, ayak, boyun ve kapak kısımları kobalt mavisi üzerine altın yaldızlı rokoko etkiler taşıyan, stilize bitki motifleriyle bezenmiştir. Gövdenin üst kısmında kıvrık kulpları bulunan vazoların bir yüzünde kadın ve çocuk tasviri, diğer yüzünde ellerinde müzik aleti, kuş ve çiçek bulunan dört melek resmedilmiştir. Her iki vazo, Viyana Kraliyet Porselen Fabrika'sı ürünü olup C. Förster imzalıdır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

Royal Austrian/Vienna Porcelain Factory
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 51/252-253
Height: 45 cm
Rim Diameter: 10 cm

The vase has a square plinth. The pyriform body sits on a short round foot. The body, foot, neck and cover are decorated with gilded stylised floriate rococo designs on a cobalt blue ground. The vase has scrolled handles on the top and it features a picture of a woman and a child on one side and on the other side birds and flowers and four angels holding musical instruments. Both vases are produced at the Royal Vienna Porcelain Factory and signed C. Förster. It is made with the overglazing technique.

Vazo

İngiliz/Copeland Porselen Fabrikası
19. yüzyıl
Ihlamur Kasrı
Env. No. 66/40-41
Yükseklik: 37 cm
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 12 cm

İngiliz Copeland Porselen Fabrikası yapımıdır. Yuvarlak bir kaideye oturan vazoların gövdeleri de yuvarlak formludur. Rokoko etkiler taşıyan eserlerin, açık sarı zeminli gövdelerinin üzeri altın yaldızlı stilize bitki motifleriyle bezenmiştir. Altın yaldızlı iki kulp, içeri doğru kıvrık kollu ve kabartma motiflidir. Sırüstü, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

English/Copeland Porcelain Factory
19th century
Ihlamur Pavilion
Inv. No. 66/40-41
Height: 37 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 12 cm

Produced at the English Copeland Porcelain Factory, this round vase also has a round plinth. It is rococo in style and is decorated with gilded, stylised floral motifs on a yellow ground. The two gilded handles are inwards scrolled and have motifs in relief. Made with overglazing, moulded relief and appliqué techniques.

Vazo

Rus/St. Petersburg Kraliyet Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/723
Yükseklik: 71 cm
Ağız Çapı: 26.5 cm

Bronzdan kare bir kaide üzerine oturur. Yukarı doğru genişleyen gövdesi, turkuaz zemin üzerine altın yaldızlı stilize bitki motifleri ile bezelidir. İçe doğru kıvrık altın yaldızlı kulpları bulunan vazonun boyun kısmı, düz beyaz porselendendir. Ampir üslupta yapılmış eserin ağız kısmının iç tarafında, 1834 tarihi ve St. Petersburg Kraliyet Fabrikası damgası yer almaktadır. Rus elçisi tarafından II. Mahmud'a sunulmuştur. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

Russian/St. Petersburg Royal Factory
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/723
Height: 71 cm
Rim Diameter: 26.5 cm

The vase has a square bronze plinth. The body that flares towards the top is decorated with gilded stylised floral motifs on a turquoise ground. The neck of the vase that has gilt inward scrolled handles is plain white porcelain. On the inner rim of the Empire style vase appears the St. Petersburg Royal Porcelain Factory mark and the date 1834. It was presented to Mahmud II by the Russian ambassador. Made with overglazing, moulded relief and appliqué techniques.

Duvar Tabağı

İsveç/Röstrand Porselen Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1205
Çap: 39 cm

Kuruluşu 1726'ya dayanan Avrupa'nın en eski fabrikalarından olan İsveç Röstrand Porselen Fabrikası ürünüdür. Yuvarlak formlu tabağın üzerinde, natüralist üslupta yapılmış İsveç Kralı II. Oscar'ın portresi resmedilmiştir. Altın yaldızla konturlanan tabak, sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Wall Plate

Swedish/Rörstrand Porcelain Factory
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1205
Rim: 39 cm

The wall plate was produced by Sweden's Rörstrand Porcelain Factory, which was founded in 1726, one of the oldest porcelain factories in Europe. On the round plate is a naturalistic portrait of the Swedish King Oscar II. The edge of the plate has been contoured by gilding. Made with overglazing, technique.

Çay Takımı

Berlin Kraliyet Fabrikası KPM
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/956

Tabak
Çap: 13 cm **Yükseklik:** 3 cm

Tepsi
Yükseklik: 3 cm **En:** 31.5 cm **Boy:** 30 cm

	Yükseklik	Ağız Çapı
Demlik	17 cm	5.5 cm
Çaydanlık	20.5 cm	5.8 cm
Şekerlik	11 cm	8.5 cm
Sütlük	11.5 cm	4.5 cm
Fincan	7 cm	7 cm

Berlin Kraliyet Fabrikası (KPM) yapımıdır. Rokoko etkiler taşıyan tepsi, fincan, sütlük, demlik, çaydanlık ve şekerlikten oluşan takım, pembe zemin üzerine altın yaldızla işlenmiş motiflerle bezenmiştir. Bu motiflerin arasındaki madalyonlar içinde, Kraliyet Almanyası için önem taşıyan yapılar yer almaktadır. Bu yapılardan bazıları şunlardır; Schloss Berlin (Berlin Sarayı), Opernhaus (Opera Binası), Schlossbrücke (Saray Köprüsü), Fransözisches Dom (Fransız Kilisesi), Bibliothek (Kütüphane), Universiat (Üniversite), Schausspielhaus (Tiyatro binası), Reitterdenkmal II. Friedrich Wilhelm (Atlı Anıt), National Galerie (Ulusal Galeri), Altes Museum (Eski Müze), Kronprinzen Palais (Kronprinzen Sarayı), Zeughaus (Alman Tarihi Müzesi), Brandenburger Tor (Brandenburger Kapısı), Siegessaule Savaş Karşıtı Anıt, Neuve Wache (Özgürlük savaşlarından sonra yapılmış olan ilk yapı) sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Tea Service

Berlin Royal Porcelain Factory KPM
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/956

Saucer
Diameter: 13 cm **Height:** 3 cm

Tray
Height: 3 cm **Width:** 31.5 cm **Lenght:** 30 cm

	Height	Rim Diameter
Teapot	17 cm	5.5 cm
Kettle	20.5 cm	5.8 cm
Sugar Bowl	11 cm	8.5 cm
Creamer	11.5 cm	4.5 cm
Tea Cup	7 cm	7 cm

Produced at the Berlin Royal Porcelain Factory. The service that consists of a tray, cups, teapot, kettle,creamer and sugar bowl is decorated with gilded motifs on a pink ground. Set in medallions, important royal German edifices are depicted between the motifs. Some of these are; Schloss Berlin (Berlin Palace), Opernhaus (the Opera), Schlossbrücke (the Palace Bridge), Französiches Dom (the French Cathedral), Bibliothek (the Library), Universität (the University), Schauspielhaus (the Theatre), Reiterdenkmal Friedrich Wilhelm II (Equestian statue), Nationalgalerie (the National Gallery), Altes Museum (Old Museum), Kronprinzen-Palais (the Crown Prince's Palace), Zeughaus (German Historical Museum), Brandenburger Tor (the Brandenburg Gate), Siegessaule (Victory Column) and Neue Wache (Memorial for the fallen of the War). It is made with overglazing technique.

Çay Takımı

Fransız/ Brevete Brianchon A. Paris
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı Depo Müze
Env. No. 38/625

Tabak
Çap: 13.5 cm **Yükseklik:** 2.2 cm

Tepsi
Yükseklik: 2 cm **En:** 53.5 cm **Boy:** 43 cm

	Yükseklik	Ağız Çapı
Çaydanlık	16.5 cm	5.5 cm
Şekerlik	14 cm	10 cm
Fincan	5 cm	9 cm

Oval formlu porselen tepsi, fincan, çaydanlık, demlik ve şekerlikten oluşan takımın parçalarının ortasında, altın yaldızlı stilize bitki motifleri ile çevrilmiş madalyonların üzerinde, natüralist üslupta yapılmış gül ve çeşitli çiçek motifleri bulunmaktadır. Brevete Brianchon A. Paris damgalıdır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Tea Service

French/Brevete Brianchon A. Paris
19th century
Dolmabahçe Palace Depot Museum
Inv. No. 38/625

Saucer
Diameter: 13.5 cm **Height**: 2.2 cm

Tray
Height: 2 cm **Width:** 53.5 cm **Lenght:** 43 cm

	Height	Rim Diameter
Kettle	16.5 cm	5.5 cm
Sugar Bowl	14 cm	10 cm
Cup	5 cm	9 cm

The service consists of an oval porcelain tray, cups, kettle, teapot and sugar bowl. In the centre of the pieces are naturalistic roses and various floral motifs set in a medallion encircled by gilt stylized floral motifs. They are stamped with Brevete Brianchon A. Paris. Made with overglazing technique.

Çay Takımı

Fransız /Limoges
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı Depo Müze
Env. No. 36/1046

Tabak
Çapı: 14.8 cm **Yükseklik:** 2 cm

Tepsi
Yükseklik: 2.2 cm **En:** 43.8 cm **Boy:** 32.4 cm

	Yükseklik	Ağız Çapı
Demlik	16.3 cm	8 cm
Şekerlik	12.6 cm	8 cm
Sütlük	9 cm	6.4 cm
Fincan	6 cm	7.5 cm

Rokoko özellikler taşıyan tepsi, fincan, demlik, sütlük, şekerlik, servis kaşığı, çay kaşığı ve servis maşasından oluşan çay takımı Limoges porselenidir. Beyaz ve kabartmalı porselenin altın yaldızlı kenarlarında natüralist üslupta yapılmış pembe renkli gül motifleri yer alır. Rokoko tarzı kıvrık kulpları da altın yaldızlıdır. Sırüstü aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Tea Service

French/ Limoges
19th century
Dolmabahçe Palace Depot Museum
Inv. No. 36/1046

Saucer
Diameter: 14.8 cm **Height:** 2 cm

Tray
Height: 2.2 cm **Width:** 43.8 cm **Length:** 32.4 cm

	Height	Rim Diameter
Teapot	16.3 cm	8 cm
Sugar Bowl	12.6 cm	8 cm
Creamer	9 cm	6.4 cm
Tea Cup	6 cm	7.5 cm

The tea service that consists of identical rococo style tray, cup, teapot, creamer, sugar bowl, service spoon, tea spoon and service tongs is Limoges porcelain. The white relief porcelain has gilded edges and naturalistic pink rose motifs. The rococo style scrolled handles are also gilded. Overglazing and appliqué techniques have been used.

Çay Takımı

Fransız/Theodore Haviland Limoges
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı Depo Müze
Env. No. 36/1045

Tabak
Çapı: 14.4 cm **Yükseklik:** 1.9 cm

Tepsi
Yükseklik: 2 cm **En:** 40 cm **Boy:** 31 cm

	Yükseklik	Ağız Çapı
Demlik	13.5 cm	14.4 cm
Şekerlik	10.2 cm	9.8 cm
Sütlük	7 cm	7.5 cm
Fincan	4.7 cm	8.7 cm

Rokoko özellikler taşıyan tepsi, fincan, demlik, servis kaşıkları, şeker maşası ve şekerlikten oluşan çay takımı, Théodore Haviland Limoges porselenidir. Kırmızı kumaşlı özel mahfaza içinde bulunan takım; natüralist üslupta, beyaz zemin üzerine pembe renkte yapılmış gül motifleriyle bezenmiştir. İstanbul'da mağazası bulunan H. Decugis'den alınmıştır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Tea Service

French/Théodore Haviland Limoges
19th century
Dolmabahçe Palace Depot Museum
Inv. No. 36/1045

Saucer
Diameter: 14.4 cm **Height:** 1.9 cm

Tray
Height: 2 cm **Width:** 40 cm **Length:** 31 cm

	Height	Rim Diameter
Teapot	13.5 cm	14.4 cm
Sugar Bowl	10.2 cm	9.8 cm
Creamer	7 cm	7.5 cm
Tea Cup	4.7 cm	8.7 cm

The rococo style tea service that consists of tray, cup, teapot, service spoons, sugar tongs and sugar bowl is Théodore Haviland Limoges porcelain. The special case where the service is stored is lined with red material and decorated with pink roses on a white ground. It was bought from H. Decugis who had a shop in Istanbul. Made with overglazing technique.

Aşure Testisi

Fransız/Ed. Honore Paris
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 47/83
Yükseklik: 65 cm
Ağız Çapı: 8x12 cm
Kaide Çapı: 17 cm

Altın yaldızlı yuvarlak bir ayaktan sonra yukarı doğru genişleyen gövdeli, dar ve kısa boyunlu, gaga ağızlıdır. Tabanı gövdeye bağlayan bölüm altın yaldız konturlu yeşil yapraklarla bezenmiştir. Gövde ile boynu bağlayan kısmında, yine altın yaldızlı yeşil yaprak motifleri resmedilmiştir. Koyu pembe zeminli gövde de yer alan panonun üzerinde, çeşitli renklerde çiçek motiflerinden oluşan bir demet, natüralist üslupta yapılmıştır. Gaga ağızlı kapağın üzerini kabartmalı çiçek motifleri süsler. Gövdenin üst kısmından başlayarak ağızda sona eren yaprak şeklinde bir kulbu bulunmaktadır. Bordürlerinde ve kulbunda rokoko etkiler görülen eserin dip kısmında, Ed. Honore Paris damgası yeralır. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Aşure Jug

French/Ed. Honore Paris
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 47/83
Height: 65 cm
Rim Diameter: 8x12 cm
Plinth Diameter: 17 cm

The body of the jug with the gilt foot flares upwards until it ends in a narrow and short neck with a spout. The part that connects the body to the base is decorated with gilt contoured green foliate design and there is also a gilded foliate motif decoration where the body connects with the neck. Set in a panel on the dark pink ground is a polychromatic naturalistic bouquet made up of various flowers. The cover of the mouth is decorated with floral motifs. It has a leaf shaped handle that starts from the top of the body and ends at the rim. The bottom of the jug that has rococo styled borders and handle is stamped with Ed. Honore Paris. Overglazing and appliqué techniques have been used.

Lavmana Takımı

Avrupa
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı Depo Müze
Env. No. 60/363

	Yükseklik	Ağız Çapı
Leğen	10 cm	33.5 cm

	Yükseklik	En	Boy
Sabunluk	12 cm	8 cm	8.5 cm
Fırçalık	7.5 cm	8.5 cm	21.5 cm
İbrik	22 cm	12 cm	20 cm

Leğen, ibrik, sabunluk, fırçalıktan oluşan takım, düz beyaz zemin üzerine natüralist üslupta, pembe gül motifleriyle bezenmiştir. İbriğin kulbu ejder formundadır. Sabunluğun dip kısmında ise "H. Nicotian Constantinapol" yazmaktadır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Lavabo Set

Europe
19th century
Dolmabahçe Palace Depot Museum
Env. No. 60/363

	Height	Rim Diameter
Bowl	10 cm	33.5 cm

	Height	Width	Length
Soap Dish	12 cm	8 cm	8.5 cm
Brush Dish	7.5 cm	8.5 cm	21.5 cm
Ewer	22 cm	12 cm	20 cm

The set that consists of a bowl, ewer, soap dish and brush dish, is decorated on a plain white ground with pink rose motifs. Ewer holder's is in dragon shape and "H. Nicotian Constantinapol" is written under the soap dish. Made with overglazing technique.

Sefer Tası

Fransız/Haviland Limoges
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 58/5282
Yükseklik: 35.5 cm
En: 17 cm
Boy: 16.5 cm

Kare formlu, köşeleri yuvarlatılmış, kenarları içe doğru kavisli, iki kenarı kulplu sefer tası, altı adet sahandan oluşur. En üstte kapak kısmı bulunur. Birbirine geçmeli sahanların en altındakine konulan sıcak su, üst taraftaki kapların sıcak kalmasını sağlar. Bu form ilk defa Çinliler ve Japonlar tarafından kullanılmıştır. Bütün yüzey beyaz zemin üzerine pembe, yeşil ve mavi renkte çiçeklerle bezenmiştir. Dip kısmında ve kapakta Limoges damgası yer alır. Ayrıca, kapların arkasında A. Chavin Constantinople yazmaktadır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Food-Carrier

French/Haviland Limoges
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 58/5282
Height: 35.5 cm
Width: 17 cm
Length: 16.5 cm

The six quadrangular dishes have rounded corners, inward curved edges and handles on two sides. There is a place for a lid on the top. It consists of several shallow flat-bottomed bowls stacked one above the other so that hot water in the lowest bowl provides heat to keep the warm the contents of the upper bowls. The food-carrier, originally derived from Chinese and Japanese. The white ground is decorated with pink, green and blue flowers. Underneath the dishes and the lid is the Limoges stamp. A. Chavin Constantinople is also cited. Made with overglazing technique.

Çay Fincanı
Fransız/Limoges
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 39/2

Fincan
Yükseklik: 6 cm
Ağız Çapı: 9.5 cm
Kaide Çapı: 4.5 cm

Tabak
Çap: 13.5 cm

Paris Sergisi'nde altın madalya aldığına dair damga.
The seal-the cup received the gold medal from Paris Exhibition

Tea Cup
French/Limoges
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 39/2

Cup
Height: 6 cm
Rim Diameter: 9.5 cm
Plinth Diameter: 4.5 cm

Saucer
Diameter: 13.5 cm

Yuvarlak formlu gövdesi, yuvarlak ve yüksek bir ayağa oturur. Kenarı altın yaldızlı stilize bitkisel motiflerle bordürlüdür. Yan tarafında kıvrık kulbu rokoko tarzında yapılmıştır. Takımın tamamı 12 adettir. Osmanlı sarayları için özel üretim yapan Fransız Limoges Fabrikası ürünüdür. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

The cup has a round body on a round tall foot. The edge is bordered with gilt stylised floral motifs and the scrolled handle is made in the rococo style. The service that consists of 12 pairs is produced specially for the Ottoman palaces by the French Limoges Factory. Made with overglazing technique.

Çay Fincanı

Fransız/Sèvres Porselen Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 35/584

Fincan
Yükseklik: 54.5 cm
Ağız Çapı: 12.5 cm
Kaide Çapı: 7 cm

Tabak
Yükseklik: 3.5 cm
Çap: 18 cm

Yuvarlak formlu geniş gövdeli fincanın yüzeyi koyu pembe renklidir. Kıvrık kulplu fincanın ağız kenarı mor, sarı ve beyaz renkte papatyalar ve buğday başakları ile bordürlüdür. Bir tarafında Sultan Abdülaziz'in altın yaldızlı tuğrası yer alır. Ağzın iç kısmı altın yaldızlı tepelik motifleri ile çevrelenmiştir. Aynı motif tuğra ve bordürlerle tabak kısmında da tekrarlanır. Takımın tamamı 12 adettir. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Tea Cup

French Sèvres Porcelain Factory
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 35/584

Cup
Height: 54.5 cm
Rim Diameter: 12.5 cm
Plinth Diameter: 7 cm

Saucer
Height: 3.5 cm
Diameter: 18 cm

The round wide bodied cup is dark pink. The rim of the cup that has a scrolled handle is bordered with purple, yellow and white daisies and wheat ears. On one side is the gilt cipher of Sultan Abdülaziz. The inside of the rim is surrounded with gilt crested motifs. The cipher and border motifs are repeated on the saucer. The set consists of 12 pieces. Made with overglazing technique.

Kahve Takımı

Avrupa
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 47/199-208

Zarf
Yükseklik: 4 cm
Çap: 5 cm

Fincan
Yükseklik: 4 cm
Çap: 5.5 cm

Coffee Service

Europe
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 47/199-208

Cup Holder
Height: 4 cm
Diameter: 5 cm

Cup
Height: 4 cm
Diameter: 5.5 cm

Siyah renkte ahşaptan, köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen bir mahfaza içindedir. İçi mor kadife ile kaplı iki bölmeden oluşan mahfazanın üzerinde "Refia Sultan" yazmaktadır. Ön bölmesinde on adet fincan ve zarfı, arka bölmede ise dört adet fincan zarfı bulunmaktadır. Fincan ve zarfları turkuaz renkte çok ince porselenden yapılmış olup, üzerlerinde Osmanlıca Sultan Abdülmecid'in kızı Refia Sultan'ın ismi altın yaldız ile yazılmıştır. Bu dönemde Avrupa'dan özel sipariş sofra takımları ve dekoratif eserler getirtmek dönemin modası haline gelmiştir. Özellikle sultanlar ve padişah kadınları Paris modasının etkisinde kalarak lüks tüketim mallarını Galata ve Beyoğlu'nda yerleşmiş olan yerli ve yabancı gayri müslüm tüccarlar tarafından saraya getirtmişlerdir. Günümüzde saray yaşantısına ışık tutan bu eserler, porselen koleksiyonunun çok özel parçalarıdır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

The coffee service is stored in a black, rectangular wooden box whose corners are rounded. The top of the box carries the inscription Refia Sultan. It is lined with purple velvet and has two sections. The front section contains ten cups and cup holders and the posterior section four cups and cup holders. The cups and cup holders have been made out of very delicate turquoise porcelain, and bear the name of the Ottoman Sultan Abdülmecid's daughter, Refia Sultan in gilt. At this period it had become the fashion to commission tableware and decorative objects from Europe. Especially the sultans and the sultan's women were influenced by the Paris fashion and had luxury consumer goods brought to the palace from local and foreign non-Muslim merchants in Galata and Beyoğlu. These objects that today hold a light to life at the palace are the collection's very special pieces. Made with overglazing technique.

فنجان
فنجان

Çay ve Kahve Takımı

İngiliz/Coalport Porselen Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 38/105-106

Çay Fincanı Tabağı
Çapı: 11.1 cm **Yükseklik:** 1.1 cm

Kahve Fincanı Tabağı
Tabak Çapı: 8.6 cm **Yükseklik:** 1.8 cm

Bisküvi Kutusu
En: 9 cm **Boy:** 15 cm **Yükseklik:** 5.5 cm

	Yükseklik	Ağız Çapı
Demlik	12.4 cm	11 cm
Şekerlik	5.8 cm	7.8 cm
Sütlük	6.3 cm	7 cm
Çay Fincanı	7.2 cm	5 cm
Kahve Fincanı	4.8 cm	5.3 cm
Bisküvi Kutusu	15 cm	9 cm

Tea and Coffee Service

English/Coalport Porcelain Factory
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 38/105-106

Saucer
Diameter: 11.1 cm **Height:** 1.1 cm

Saucer
Diameter: 8.6 cm **Height:** 1.8 cm

Biscuit Box
Width: 9 cm **Lenght:** 15 cm **Height:** 5.5 cm

	Height	Rim Diameter
Teapot	12.4 cm	11 cm
Sugar Bowl	5.8 cm	7.8 cm
Creamer	6.3 cm	7 cm
Tea Cup	7.2 cm	5 cm
Coffee Cup	4.8 cm	5.3 cm
Biscuit Box	15 cm	9 cm

Tepsi, fincan, demlik, çaydanlık, şekerlik, bisküvi kutuları, sütlük, çay ve kahve fincanları, cezve, ispirtoluk gibi çeşitli parçalardan oluşan ve ahşap üzerine kırmızı kadife kaplı özel yapılmış mahfazalarda bulunan set, porselen koleksiyonunda sayıları çok az olan "H and H England Coalport A.D. 1750" damgalı, İngiliz porselenidir. Mahfazası ve altın yaldızlı metal aksamları Fransız yapımıdır. Bütün takım beyaz porselenden yapılmış olup, yüzeyi kabartmalıdır. Ananas formunda bir şekerliği bulunmaktadır.

The set that consists of various items like a tray, cup, teapot, hot water jug, sugar bowl, biscuit boxes, creamer, tea and coffee cups, coffeepot and spirit burner has its own specially made wooden red velvet clad case. It is one of the very few pieces of English porcelain stamped 'H and H England Coalport A.D. 1750' in the porcelain collection. The case and the gilt metal parts is French. The whole set is made in white porcelain and it has relief on the surface. The sugar bowl is in the shape of a pineapple.

İtalyan Yemek Takımından Parçalar

Ginori (Doccia) Porselen Fabrikası
19. yüzyıl
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 35/271-370

	Çap	Yükseklik
Yemek Tabağı	24 cm	2 cm
Çorba Tabağı	24 cm	4 cm
Meyve Tabağı	21 cm	2 cm
Meyve Kasesi	22.5 cm	13 cm
Salata Kasesi	27 cm	13.5 cm
Ekmeklik	25.5 cm	19 cm

	En	Boy	Yükseklik
Pay Tabağı	28 cm	44 cm	4 cm
Sosluk	15 cm	26 cm	15 cm
Hardallık	10 cm	17 cm	10 cm
Çorba Kâsesi	18.5 cm	34 cm	20 cm

Çeşitli servis tabaklarından oluşan yemek takımı, Avrupa'nın en eski fabrikalarından biri olan İtalyan Ginori Fabrikası'nın ürünüdür. Takımın bazı parçalarının arkasında "Ginori" yazmaktadır. Yemek takımının tabakları beyaz zeminli olup iç kısımları ve dilimli kenarları altın yaldızla konturlanmıştır. Kenarları kobalt mavisi üzerine beyaz renkte dantel görünümlü bitki motifleriyle bordürlenmiştir. Meyve tabakları ise kobalt mavisi zemini tümüyle kaplayan dantel görünümlü bitkisel bir desenle bezenmiştir. Bütün takımda, motiflerin arasında Sultan II. Abdülhamid'in baş harfleri olan "A.H" arması bulunmaktadır. Dip kısmında S. Salviati imzası ve kuyruklu yıldız damgası yer alır. Takımın bazı parçalarının üzerinde Venedik ve S. Salviati yazan bir pul bulunmaktadır bu puldan, takımın Venedik üzerinden Osmanlı Sarayına geldiği anlaşılır. Sultan II. Abdülhamid'e özel sipariş olarak yapıldığı için Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu'nda ayrı bir yere sahiptir. Bordürleri sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Italian Dinner Service Pieces

Ginori (Doccia) Porcelain Factory
19th century
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 35/271-370

	Diameter	Height
Dish Plate	24 cm	2 cm
Soup Plate	24 cm	4 cm
Fruit Plate	21 cm	2 cm
Fruit Bowl	22.5 cm	13 cm
Salad Bowl	27 cm	13.5 cm
Bread Basket	25.5 cm	19 cm

	Width	Length	Height
Pie Plate	28 cm	44 cm	4 cm
Sauce boat	15 cm	26 cm	15 cm
Mustard dish	10 cm	17 cm	10 cm
Soup Bowl	18.5 cm	34 cm	20 cm

The dinner service that has a variety of service dishes is produced in one of Europe's oldest factories, the Italian Doccia Factory. "Ginori" is cited on the reverse of some of the pieces. The centre of the dinner plates are white and they are surrounded with gilded contoured lobes. The edges are bordered with white lace-like floriate motifs on cobalt blue. The fruit plates are decked entirely with a lace-like floriate design on a cobalt blue ground. The cipher of Sultan Abdülhamid, A.H is set between the motifs on all the pieces of the service. Underneath is the signature S. Salviati and a stamp featuring a comet. The dinner service is made with hard porcelain. As it has been commissioned by Sultan Abdülhamid II, it has a special place in the National Palaces' porcelain collection. It's framing made with overglazing technique.

AH

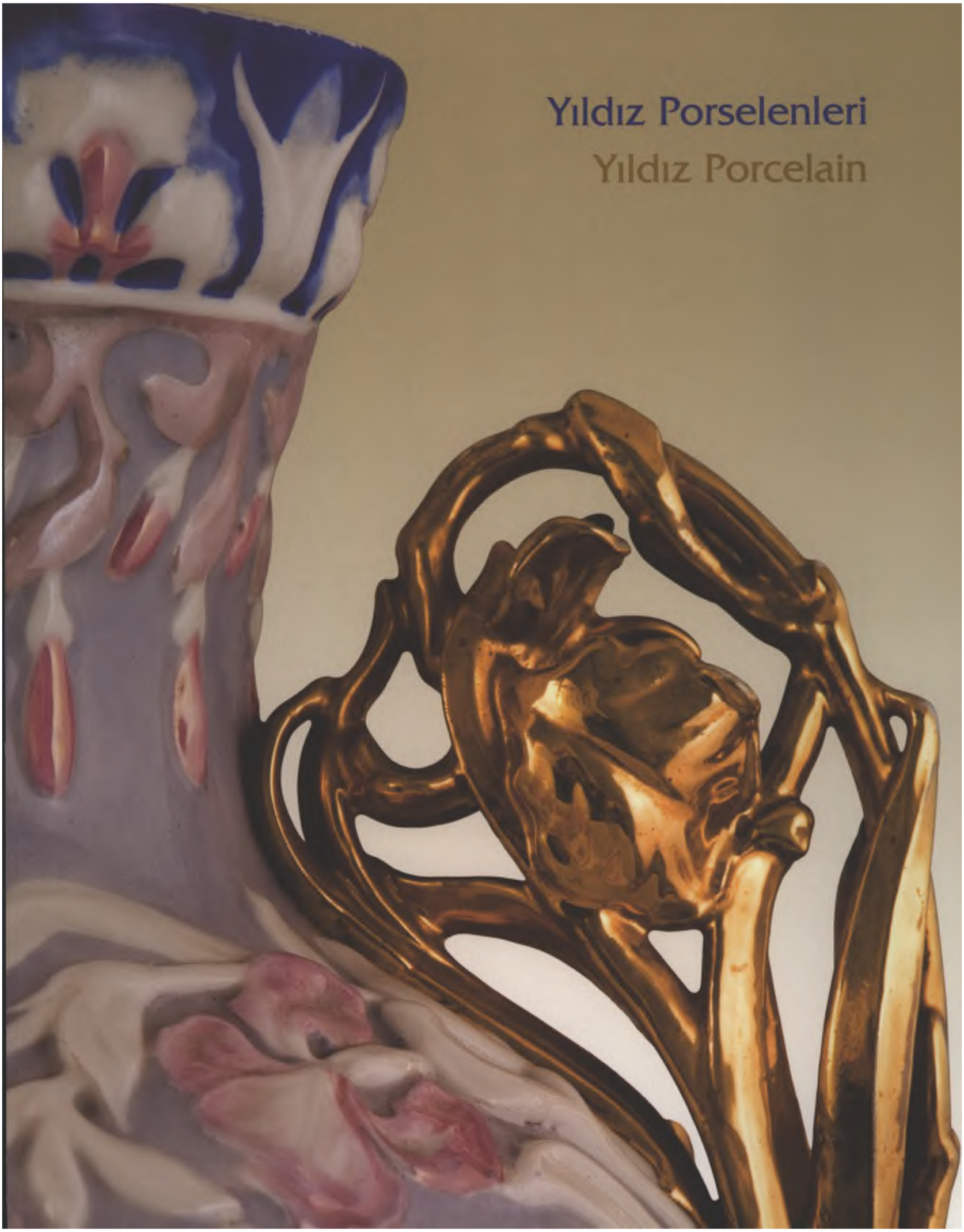

Yıldız Çini Fabrikası'nın 1890'lı yıllardaki kuruluşuna kadar Osmanlı İmparatorluğu'na ait saray ve köşklerde, çoğunlukla Avrupa ve Uzakdoğu porselenleri yer alırken fabrikanın kuruluşu ile Anadolu'nun çini ve seramik geleneğini devam ettirilmiş, aynı zamanda Avrupa etkisiyle üretilen yeni tasarımlar, porselen sanatına farklı bir boyut kazandırmıştır. Gelişen porselen sanayisi ile sayıları artan özgün örneklerden bazıları saray ve çevresi için üretilmiş bazıları da batılı ülkelere hediye olarak gönderilmiştir.

Fabrikanın ilk yıllarında Fransız Sèvres porselenlerinin etkisiyle üretilen sıraltı koyu mavi, koyu pembe, sarı ve turkuaz zeminli, altın yaldızlı panolar, zamanla Osmanlı sanatının ince zevkiyle karışmış, Osmanlı gelenek ve beğenilere uygun olarak yapılmıştır. Çeşitli boy ve formlardaki porselenler, üzerinde yer alan mimari tasvirler, pitoresk etkili doğa manzaraları, İstanbul'un değişik mekânlarından görüntüler, figüratif ve bitkisel süslemeler, ay yıldız damgaları, eserin üretildiği tarihler, sanatçı adlarıyla bir belge niteliğinde tarihe tanıklık ederler.

While the palaces and pavilions belonging to the Ottoman Empire bought European and Far Eastern porcelain, the establishment of Yıldız Porcelain Factory in the 1890s ensured the continuation of the Anatolian tile and ceramics tradition. The new designs that were produced under the influence of European style brought a new dimension to the art of porcelain. The increasing numbers of original examples of the developing porcelain industry that were produced for the palace and palace circles were also sent overseas to western countries as gifts.

In the factory's first years, the porcelain that was produced under the influence of the French Sèvres porcelain with gilt panels and underglazing in dark blue, dark pink, yellow and turquoise grounds, became in time influenced by the delicate Ottoman art and was produced according to Ottoman traditions and tastes. The porcelain that came in various sizes and shapes had architectural depictions, picturesque pastoral scenes, views of Istanbul's different landmarks, figurative and floriate decorations. As they were furnished with the crescent and star stamps, production dates and the names of the artists they represent a historical document.

Yıldız Porselenleri

Yıldız Porcelain

Vazo

1312 sene 9 (1903)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No.13/46
Yükseklik: 79 cm
Ağız Çapı: 13 cm
Kaide Çapı: 18 cm

Rokoko ve barok özellikler taşıyan bordo zeminli vazonun yanlarından çıkan akantus yaprakları, kulpları oluşturur. Gövdesi armudi formludur. Madalyonlara ayrılmış gövdesinin bir yüzünde Dolmabahçe Sarayı, diğer yüzünde Yıldız Camii, saat kulesi ve Büyük Mabeyn Köşkü fotoğraftan, realist üslupta resmedilmiştir. Vazonun kapak ve ayak kısımlarında da akantus yaprakları dışa doğru kıvrımlıdır. Kapağın üzerindeki dört yaprak tutamak kısmını oluşturur. Dolmabahçe Sarayı ve çevresini göstermesi bakımından bir belge niteliğinde olan eser, sarayın resmedildiği nadir vazolardan biri olması nedeniyle de ayrı bir önem taşır. Üzerinde herhangi bir sanatçı imzası yoktur. Ay yıldız damgalı olan eser sırüstü, aplike, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 9 (1903)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/46
Height: 79 cm
Rim Diameter: 13 cm
Plinth Diameter: 18 cm

The acanthus leaves springing from the sides of the rococo and baroque style vase with a burgundy-red ground, form the handles. On the one side of the pyriform body divided into medallions there is Dolmabahçe Palace and on the other Yıldız Mosque, the clock tower and Büyük Mabeyn Köşk depicted from a photograph in a realist style. The acanthus leaves on the vase's lid and foot curve outwards. The four leaves on the lid form the finial. This work is especially important because it acts as a document being one of the few vases depicting Dolmabahçe Palace and its surroundings. There is no artist's signature on it but it is marked with the star and crescent. It is made with the overglazing, appliqué and moulded relief techniques.

Vazo

1312 (1894), Halid imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 52/2636-2637
Yükseklik: 26 cm
Ağız Çapı: 10 cm
Kaide Çapı: 8 cm

Yuvarlak formlu olan vazoların boyun kısımları, rokoko etkisi taşır. Vazolardan birinde Dolmabahçe Sarayı ve Boğaziçi, diğerinde ise Boğaziçi tepeleri, natüralist üslupta resmedilmiştir. Halid imzalı ay yıldız damgalı vazolar, sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

1312 (1894), signed Halid
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 52/2636-2637
Height: 26 cm
Rim Diameter: 10 cm
Plinth Diameter: 8 cm

The necks of the globular shaped vases have the rococo influence. On one of the vases Dolmabahçe Palace and the Bosphorus and on the other the Bosphorus hills are depicted in a naturalistic style. The star and crescent marked vases signed by Halid are made with the overglazing technique.

Vazo

1312 sene 13 (1907), A. Nicot imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/41
Yükseklik: 85 cm
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 28 cm

Barok ve rokoko özellikler taşıyan bu eser oval gövdeli, dar boyunlu ve iki kulpludur. Gövdeyi altın yaldızlı iri yapraklar sarmaktadır. Boyun kısmı altın yaldızlı kabartma rozet ve akantus motifleri ile bezemelidir. Gövdesinin bir yüzünde, madalyonlar içinde Topkapı Sarayı "Bab-üs Selam Kapısı", diğer yüzünde "Fenerbahçe" görünümü yer alır. Ağız kenarındaki iki tane boğumlu bileziğin arasını stilize bitkisel motifler çevrelemektedir. Ay yıldız damgalı, Fransız ressam A. Nicot imzalıdır. Sırüstü, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 13 (1907), signed A. Nicot
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/41
Height: 85 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 28 cm

This piece in baroque and rococo style has an oval body, narrow neck and two handles. The body is covered with a large gilt foliate motif. The neck is adorned with gilt relief rosettes and acanthus. Represented in medallions on one side of the body is the Topkapı Palace's Gate of Salutation and on the other Fenerbahçe Lighthouse. Between the two knobbed bands surrounding the rim there is a stylised foliage design. It bears the star and crescent mark and is signed by the French painter A. Nicot. Overglazing and moulded relief techniques are used.

Vazo
1312 sene 9 (1903), Halid imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/40
Yükseklik: 85 cm
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 28 cm

Barok ve rokoko özellikler taşıyan bu eser oval gövdeli, dar boyunlu ve iki kulpludur. Gövdeyi altın yaldızlı iri yapraklar sarmaktadır. Boyun kısmı altın yaldızlı kabartma rozet ve akantus motifleri ile bezemelidir. Gövdesinin bir yüzünde madalyonlar içinde Göksu deresi diğer yüzünde, ağaçlıklı bir alan ve arka planda siluet halinde evler görülmektedir. Ay yıldız damgalı ve Halid imzalıdır. Sırüstü, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 9 (1903), signed Halid
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/40
Height: 85 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 28 cm

This vase in baroque and rococo style has an oval body, narrow neck and two handles. The body is covered with a large gilt foliate motif. The neck is ornamented with gilt relief rosette and acanthus motifs. Represented in medallions on one side of the body is the Göksu stream and on the other a wooded area with houses in silhouette in the background. It bears the star and crescent mark and is signed Halid. Overglazing and moulded relief techniques are used.

Vazo

1312 sene 4 (1898), Halid imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/241-242
Yükseklik: 58 cm
Ağız Çapı: 13 cm
Kaide Çapı: 18 cm

Yuvarlak formlu, kapaklı ve kozalak biçimli tutamağı bulunan vazoların, ayak ve bilezik kısımları altın yaldızlı geometrik bir bordürle çevrilidir. Boyun kapak ve ayak kısımları yeşil zemin üzerine altın yaldızlı asma yaprakları ile bezenmiştir. Her iki vazoda görülen İstanbul manzaraları natüralist üsluptadır. Kız Kulesi ve tarihi yarımadanın resmedildiği vazo, Halid imzalıdır. Diğerinde yine Kız Kulesi, arka planda ise Sarayburnu resmedilmiştir. Ay yıldız damgalı vazolar, sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 4 (1898), signed Halid
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/241-242
Height: 58 cm
Rim Diameter: 13 cm
Plinth Diameter: 18 cm

The foot and ring moulding of the globular vases, with lids and pine cone finials is encircled with a gilt geometric border. The neck, lid and foot are decorated with gilded vine leaves on a green ground. The İstanbul views seen on both vases are in a naturalistic style. The vase depicting Leander's Tower and the historical peninsula is signed by Halid. On the other vase, Leander's Tower is depicted with the Seraglio Point in the background. The star and crescent marked vases are made with the overglazing technique.

Vazo

1312 sene 5 (1899), A. Nicot imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/236-237
Yükseklik: 58 cm
Ağız Çapı: 13 cm
Kaide Çapı: 18 cm

Oval formlu, kapaklı, tutamak kısmı kozalak şeklindeki açık yeşil zeminli vazolardan birinin gövdesinde bir geyiği, diğerinde ise bir yaban tavşanını kovalayan av köpekleri resmedilmiştir. Boyun kısımlarındaki altın yaldızlı spiral geçmeler rokoko özellikler taşır. Vazoların ayak ve kapak kısımları altın yaldızlı asma yapraklarıyla bordürlenmiştir. Fransız ressam A. Nicot imzalı, ay yıldız damgalıdır. Sır üstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 5 (1899), signed A. Nicot
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/236-237
Height: 58 cm
Rim Diameter: 13 cm
Plinth Diameter: 18 cm

The vases are oval, have lids and their finials are pine cone shaped. On a light green ground the body of one vase displays a deer and the other a hare being chased by hunting dogs. The neck has gilt interlacing volutes in rococo style. The foot and lid of the vases have borders of gilt vine leaves. They are signed by the artist A. Nicot and bear the star and crescent mark. Overglazing and appliqué techniques are used.

Vazo

1312 sene 14 (1908), Ömer imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 13/140-141
Yükseklik: 54 cm
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 19 cm

Oval formlu, barok özellikler taşıyan vazoların altın yaldızlı kulpları, akantus yaprakları arasından çıkmaktadır. Vazoların madalyonlu gövdelerinden birinde Alman Çeşmesi ve Aksaray Valide Camii, diğerinde Ayasofya ve Yavuz Sultan Selim Camii realist üslupta resmedilmiştir. Ay yıldız damgalı vazolar sırüstü, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 14 (1908), signed Ömer
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/140-141
Height: 54 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 19 cm

The gilt handles of the baroque style ovoid vases emerge from among acanthus leaves. On the medallion of one of the vases the German Fountain and Aksaray Valide Mosque appear and on the other Hagia Sophia and Yavuz Sultan Selim Mosque are depicted in a realistic style. The star and crescent marked vases are made with overglazing and moulded relief techniques.

Vazo

1312 sene 5 (1899), Halid imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 13/269-270
Yükseklik: 32 cm
Ağız Çapı: 7 cm
Kaide Çapı: 9 cm

Silindir formlu vazoların kulpları, ağzı, altlığı ve bilezik kısımları altın yaldızlıdır. Vazolardan birinin gövdesinde, ormanlık bir alan, köprü ve geri planda bir cami bulunmaktadır. Diğer vazonun gövdesinde ise ormanlık bir alanda evler ve Hamidiye Camii yer alır. Vazoların ağız ve dip kısımları pembe zemin üzerine, natüralist üslupta yapılmış gül ve çiçek resimleriyle süslenmiştir. Ay yıldız damgalı, Halid imzalı vazoların benzerleri Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunmakta ve alt kısımlarında "Kaolin de Turquie par Tharet" (Osmanlı Toprağı Tharet) damgası yer almaktadır. Her iki vazo da sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

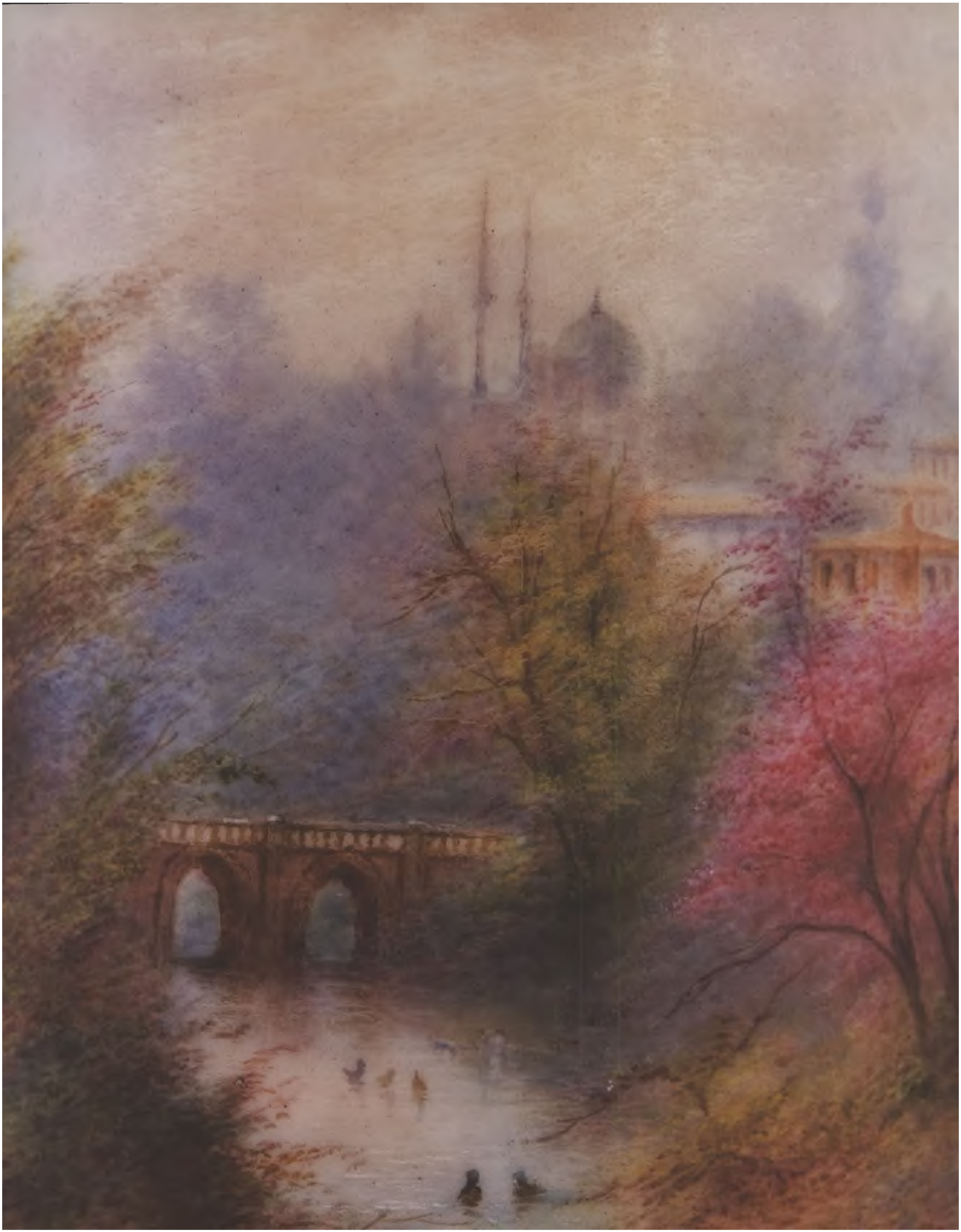
Vase

1312 year 5 (1899), signed Halid
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/269-270
Height: 32 cm
Rim Diameter: 7 cm
Plinth Diameter: 9 cm

The handles, rim, stand and ring moulding of the cylindrical vases are gilded. On the body of one of the vases there is a forest area and bridge with a mosque in the background. On the body of the other vase there are houses and Hamidiye Mosque in a forest area. The top and bottom parts of the vases are adorned with naturalistic depictions of roses and flowers on a pink ground. They are marked with the star and crescent and signed Halid. A similar pair of vases at Topkapı Palace Museum bear the mark "Kaolin de Turquie par Tharet" underneath. Both vases are made with the overglazin and appliqué technique.

Vazo

1312 sene 2 (1896)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 13/134
Yükseklik: 95 cm
Ağız Çapı: 25 cm
Kaide Çapı: 30 cm

Geniş gövdeli, yukarı doğru daralan vazo silindir boyunludur. Mavi zeminli gövde üzerinde yer alan boğaz manzarası, gerçekçi olmakla birlikte pitoresk etkiler taşır. Gövdenin etrafı ve ağız kısmında klasik Osmanlı motifleri yer alır. Boynun ortasında son dönem Osmanlı devlet arması bulunmaktadır. Bu kısımda Arapça "Allah'ın yardımıyla ayakta duran Osmanlı Devleti'nin hükümdarı Abdülhamid Han" yazmaktadır. Ay yıldız damgalı olan vazo sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 2 (1896)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/134
Height: 95 cm
Rim Diameter: 25 cm
Plinth Diameter: 30 cm

The vase has a wide body tapering to a cylindrical neck. The Bosphorus scene on a blue ground is realistic and at the same time has a picturesque air. There are classical Ottoman motifs around the body and on the rim. There is a last period Ottoman armorial device in the middle of the neck. Here, inscribed in Arabic it says, "Abdülhamid Khan, ruler of the Ottoman State who is preserved by the help of God". The vase marked with the star and crescent is made with the overglazing technique.

Vazo

1312 sene 6 (1900),
Enderuni Abdurrahman imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 52/1163
Yükseklik: 87 cm
Ağız Çapı: 20 cm

Dört ayak üzerine oturan vazo, yukarı doğru genişleyen silindir şeklinde bir gövdeye sahiptir. Barok ve rokoko özellikler taşıyan eserin yüzeyinde, Sultan II. Abdülhamid tuğralı 19. yüzyıl Osmanlı devlet arması yer alır. Sayıları son derece az olan bu armalı vazolar, koleksiyonun nadide parçalarındandır. Osmanlı armasını çevreleyen bordürün ağız kısmında altın yaldız kullanılmıştır. Ay yıldız damgalı olan vazo, Enderuni Abdurrahman imzalıdır. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 6 (1900),
Signed Enderuni Abdurrahman
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 52/1163
Height: 87 cm
Rim Diameter: 20 cm

The vase is raised on four scrolled feet with a cylindrical body broadening upwards. This piece that displays baroque and rococo influences, has a 19th century Ottoman armorial device with the imperial monogram of Sultan Abdülhamid. There are very few of these vases with armorial devices, and it belongs to the collection's rare and precious pieces. Gilt has been used on the rim of the border encircling the Ottoman armorial device. The vase marked with the star and crescent is signed by Enderuni Abdurrahman. Overglazing and appliqué techniques are used.

Vazo

1312 sene 15 (1909)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/825-826
Yükseklik: 67 cm
Ağız Çapı: 17 cm
Kaide Çapı: 17 cm

Yıldız Fabrikası'nın kadın tasvirli porselenler grubuna girmektedir. Rokoko özellikler taşıyan oval gövdeli ve kapaklı olan vazoların birinin gövdesi üzerinde antik Yunan etkili bir çeşme başında üç kadın, diğerinde havuz başında, bahar dalları altında kadın tasvirleri resmedilmiştir. Kulplar zambak çiçeği formunda ve altın yaldızlıdır. Üzerinde herhangi bir imza yoktur. Ay yıldız damgalı vazolar, sırüstü, aplike, kalıpla kabartma tekniklerinde, yapılmıştır.

Vase

1312 year 15 (1909)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/825-826
Height: 67 cm
Rim Diameter: 17 cm
Plinth Diameter: 17 cm

Part of the Yıldız Factory's group of porcelain depicting women. Rococo in style with oval bodies and lid, the representation on one of the vases is influenced by the ancient Greek style and displays three women by a fountain, and the other vase shows women under blossoming branches next to a pool. The handles are shaped like lilies and are gilt. There is no signature. The overglazing, appliqué, moulded relief technique is used on both vases.

Vazo

1312 sene 7 (1901),
A. Nicot imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/273-274
Yükseklik: 51 cm
Ağız Çapı: 15 cm
Kaide Çapı: 16 cm

Yıldız Fabrikası'nın kadın tasvirli porselenler grubuna girmektedir. Rokoko özellikler taşıyan kupa formlu, kapaklı vazolar, Fransız sanatçı A. Nicot imzalı, ay yıldız damgalıdır. Gövde kısımlarında görülen kırlık alanlarda, koyunlarını otlatan genç kız tasvirleriyle pastoral bir hava yansıtan vazolar, sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 7 (1901), signed A. Nicot
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/273-274
Height: 51 cm
Rim Diameter: 15 cm
Plinth Diameter: 16 cm

Part of the Yıldız Factory's group of porcelain depicting women. Rococo in style both the vases bear the star and crescent mark they are formed like cups and have lids, and are signed by the French artist A. Nicot. The vases depict a pastoral scene with young girls tending sheep. The overglazing technique is used for both vases.

Vazo

1312 sene 4 (1898)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/275-276
Yükseklik: 44 cm
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 15 cm

Kupa formlu, kapaklı, kulplu ve kozalak şeklinde tutamaklı vazoların tüm yüzeyi, açık yeşil ve eflatun zemin üzerine altın yaldızlı rokoko özellikler taşıyan bitkisel motiflerle bezenmiştir. Üzerlerinde herhangi bir sanatçı imzası yoktur. Ay yıldız damgalı her iki vazo da sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 4 (1898)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/275-276
Height: 44 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 15 cm

The vases in the shape of cups have lids, handles and pine cone shaped finials and the light green and light purple ground is covered with gilt rococo style floriated designs. They are not signed. They bear the star and crescent mark. Both vases have been made with the overglazing technique.

Vazo

1312 sene 5 (1899),
E. Narcice imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1233-1234
Yükseklik: 43 cm
Ağız Çapı: 11 cm

Yuvarlak formlu, kulplu ve kapaklı vazoların tutamak kısımları kozalak şeklindedir. Gövdenin üst bölümlerinde, kıvrık formlu kulpları bulunmaktadır. Tüm gövde mavi, yeşil ve altın yaldızlı stilize bitki motifleriyle bezemelidir. Gövdenin ortasında, turkuaz, yeşil, sarı ve beyaz renklerde, natüralist üslupta yapılmış kuş figürleri bulunmaktadır. Gövdelerin bilezik kısımları ve kulpları altın yaldızlıdır. Vazoların ayakları barok, kulpları ise rokoko özellikler taşır. Ay yıldız damgalı, Fransız ressam E. Narcice imzalıdır. Vazolar sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 5 (1899),
signed E. Narcice
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1233-1234
Height: 43 cm
Rim Diameter: 11 cm

The knobs of the globular vases that have handles and lids are pine cone shaped. They have scroll-work handles at the top of the body. The whole body is blue and has green and gilt stylized floral designs. At the centre of the body are naturalistic pictures of birds in turquoise, green, yellow and white. The ring mouldings on the body and the handles are gilded. The style of the feet is baroque, and the handles rococo. They bear the star and crescent mark, and are signed by the French artist E. Narcice. The technique used on the vases is overglazing and appliqué.

Vazo

1312 sene 5 (1899),
E. Narcice imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 13/267-268
Yükseklik: 55 cm
Ağız Çapı: 8.5 cm

Barok üslupta kabartma kıvrık yapraklı, altın yaldızlı, dört ayaklı bir kaide üzerinde duran vazoların dip kısmı yuvarlak, gövdeleri geniştir. Her iki vazonun yüzeyi, pembe ve eflatun zemin üzerine altın yaldızlı çeşitli renklerde çiçekler ve kırlangıç motifleriyle bezenmiştir. Ay yıldız damgalı vazolar Fransız ressam E. Narcice imzalıdır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 5 (1899), signed E. Narcice
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/267-268
Height: 55 cm
Rim Diameter: 8.5 cm

The baroque style vases have relief scrollwork and are foliated and gilded. They stand on a plinth with four feet; the lower parts are round and the bodies broad.he surfaces of both vases have polychrome floriate and swallow motifs and gilding on a ground of pink and light purple. The star and crescent marked vases are signed by the French painter E. Narcice. They are made with the overglazing technique.

Vazo

1312 sene 14 (1908)
A. Nicot imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1559
Yükseklik: 83 cm
Ağız Çapı: 18 cm
Kaide Çapı: 24x19 cm

Oval bir taban üzerinde yukarı doğru genişleyen vazonun bir yüzünde natüralist üslupta yapılmış tavuskuşu, diğer yüzünde göl kenarında yüzen ördekler yer alır. Boyun kısmını, klasik Osmanlı tarzında, stilize bitkisel motifli bir bordür süslemektedir. Ay yıldız damgalı olan eser, Fransız ressam A. Nicot imzalıdır. Altın yaldızlı, kıvrık dallı kulpları bulunan vazo, barok, rokoko ve doğu sanatı etkileri taşır. Sırüstü, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 14 (1908)
Signed A. Nicot
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1559
Height: 83 cm
Rim Diameter: 18 cm
Plinth Diameter: 24x19 cm

On one face of the vase that is on an oval base broadening upwards there is a naturalistic peacock and on the other ducks swimming at the edge of a lake. The neck is decorated in classical Ottoman style with a border of stylized foliate motif. This work that is marked with the star and crescent is signed by the painter A. Nicot. The vase has scrolled gilt handles and displays the influence of baroque, rococo and eastern art. Overglazing and moulded relief techniques are used.

Vazo

1312 sene 2 (1896)
L'Avergne imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/410-411
Yükseklik: 70 cm
Ağız Çapı: 16.5 cm

Armudi formlu vazoların gövdesindeki madalyonların bir yüzünde, natüralist üslupta yapılmış çiçek ve kelebek motifleri, diğer yüzünde natürmort deseni bulunmaktadır. Kapaklarında görülen ajurlu rumi motifleri, ayak kısımlarında da tekrarlanır. Barok ve rokoko karakteri yanı sıra doğu etkisi de taşıyan vazolar, eklektik üsluptadır. Her iki vazo da Fransız sanatçı L'Avergne imzalı, ay yıldız damgalıdır. Sırüstü, kalıpla kabartma, aplike, ajur tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 2 (1896)
Signed L'Avergne
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/410-411
Height: 70 cm
Rim Diameter: 16.5 cm

On one face of the medallions on the body of the pyriform vases are flower and butterfly motifs in naturalistic style. The other face has a still life design. The lids have openwork and rumî motifs. The same motif is repeated on the feet. The eclectic vases features baroque and rococo styles as well as eastern influences. The vases signed by the French artist L'Avergne are marked with the star and crescent. It is made with overglazing, moulded relief, appliqué and openwork techniques.

Vazo

1312 sene 3 (1897),
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1526
Yükseklik: 127 cm
Ağız Çapı: 18.5 cm
Kaide Çapı: 25 cm

Vazo ayak, gövde ve boyun olmak üzere üç parçadan oluşur. Tirşe zemin üzerine, altın yaldızlı stilize bitki motifleriyle ve pastel renklerde çiçeklerle bezemeli eser, rokoko etkiler taşır. Ağız kısmı ile ayak ve gövdeyi bağlayan bordürlerde altın yaldız kullanılmıştır. Ay yıldız damgalı olan vazo, sırüstü tekniğinde yapılmıştır. Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu'nun özel parçalarından olan bu eser, 1897 yılında Sultan II. Abdülhamid tarafından Yunan savaşında dul ve yetim kalanların yararına düzenlenen "İane Sergisi" ne ve asker ailelerine yardım için Sultan Mehmed Reşad döneminde düzenlenen kermese[28] armağan edilmiştir.

Vase

1312 year 3 (1897),
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1526
Height: 127 cm
Rim Diameter: 18.5 cm
Plinth Diameter: 25 cm

The vase is in three sections consisting of foot, body and neck. On an aquamarine ground, with gilded stylized foliate motifs and decorated with flowers in pastel colours, this piece displays rococo influences. Gilt has been used on the borders that link the rim with the body and foot. The vase marked with the star and crescent is made using the overglazing technique. This work that is one of the special pieces of the National Palaces' Porcelain Collection was donated by Sultan Abdülhamid II in 1897 to the "Iane Exhibition" in aid of widows and orphans from the war with Greece and also the vase took place in the aid bazaar during the reing of Sultan Mehmed Reşad.[28]

Kermes Kataloğundan,
Demet Coşansel
Koleksiyonu
From Album of Aid Bazaar,
Demet Coşansel Collection

Vazo

1312 sene 3 (1897)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/474
Yükseklik: 61 cm
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 16 cm

Rokoko etkiler taşıyan vazonun gövdesi armudi formludur. Panolara ayrılan eserin boyun kısmında, natüralist üslupta yapılmış çeşitli çiçek, kuş, kelebek ve arı resimleri yer almaktadır. Kulpları, ağız kenarları, ara geçmeler, altın yaldızlıdır. Boynun iki tarafında altın yaldızlı, akantus yaprağı şeklinde kıvrık kulpları bulunan vazonun, ayaktaki bilezik kısmı altın yaldızlı inci dizisiyle çevrilidir. Üzerinde herhangi bir imza olmayan eser, ay yıldız damgalıdır. Sırüstü, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 year 3 (1897)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/474
Height: 61 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 16 cm

The body of the vase bearing rococo influence is pyriform. On the neck of the work that is divided into panels, there are pictures in a naturalistic style of various flowers, birds, butterflies and bees. The handles, the rim and edges of the panels are gilded. On both sides of the neck of the vase there are gilded scrolled handles in the shape of acanthus leaves and the ring moulding on the foot is encircled by gilt pearl beading. This piece that has no signature is marked with the star and crescent. Overglazing, moulded relief and appliqué techniques are used.

Vazo

1312 sene 3 (1897)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 13/800
Yükseklik: 61
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 18 cm

Rokoko etkiler taşıyan vazonun gövdesi armudi formludur. Panolara ayrılan eserin boyun kısmında, natüralist üslupta yapılmış çeşitli çiçek resimleri yer almaktadır. Boynun iki tarafında altın yaldızlı, akantus yaprağı şeklinde kıvrık kulpları bulunan vazonun, ayaktaki bilezik kısmı altın yaldızlı inci dizisi ile çevrilidir. Üzerinde herhangi bir imza olmayan eser, ay yıldız damgalıdır. Sırüstü, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır. Milli Saraylar Porselen Koleksiyonu'nun özel parçalarından olan bu eser, 1897 yılında Sultan II. Abdülhamid tarafından Yunan savaşında dul ve yetim kalanların yararına düzenlenen "İane Sergisi" ne armağan edilmiştir.

Vase

1312 year 3 (1897)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/800
Height: 61 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 18 cm

The body of the vase bearing rococo influence is pyriform. On the neck of the work that is divided into panels, there are pictures in a naturalistic style of various flowers, birds, butterflies and bees. The handles, the rim and the edges of the panels are gilded. On both sides of the neck of the vase there are gilded scrolled handles in the shape of acanthus leaves and the ring moulding on the foot is encircled by gilt pearl beading. This piece that has no signature is marked with the star and crescent. Overglazing, moulded relief and appliqué techniques are used.This work that is one of the special pieces of the National Palaces' Porcelain Collection was donated by Sultan Abdülhamid II in 1897 to the "Iane Exhibition" in aid of widows and orphans from the war with Greece.

Vazo

1312 (1894)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/1306-1307
Yükseklik: 65 cm
Ağız Çapı: 24 cm
Kaide Çapı: 21 cm

Yıldız Porselen Fabrikası'nın ilk ürünlerindendir. Vazoların gövdeleri, yukarı doğru genişleyen armudi formludur. Bütün yüzey natüralist üslupta yapılmış çeşitli renklerdeki iri güllerle bezenmiştir. Yeşil zeminli ayak kısımları üzerinde, altın yaldızlı ay yıldız motifleri, stilize geometrik geçmeler, klasik Osmanlı sanatı etkileri taşır. Ay yıldız damgalı vazolar, sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Vase

1312 (1894)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/1306-1307
Height: 65 cm
Rim Diameter: 24 cm
Plinth Diameter: 21 cm

One of the first products of the Yıldız Porcelain Factory. The bodies of the vases are pyriform broadening towards the top. The whole surface is decorated in a naturalistic style with large polychrome roses. The gilded star and crescent motifs on the foot with the green ground and the stylized geometric interlacing features the influence of classical Ottoman art. The star and crescent marked vases are made with the overglazing technique.

Vazo

1312 (1894)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 13/135-136
Yükseklik: 60.5 cm
Ağız Çapı: 14 cm
Kaide Çapı: 17 cm

Yıldız Porselen Fabrikası'nın ilk ürünlerinden olan vazoların armudi formlu gövdeleri, panolara ayrılmıştır. Bu panoların altın yaldızlı zeminleri üzerine, natüralist üslupta yapılmış kabartma görünümlü boru çiçekleri ve kelebekler resmedilmiştir. Boyun kısımlarında, rokoko etkiler taşıyan akantus yaprağı biçiminde kulpları bulunan vazoların, ayaklarındaki bilezik kısımlarında altın yaldızlı bir inci dizisi yer almaktadır. Her iki vazo da ay yıldız damgalıdır. Sırüstü, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Vase

1312 (1894)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 13/135-136
Height: 60.5 cm
Rim Diameter: 14 cm
Plinth Diameter: 17 cm

The vases are from the factory's first products with a pyriform body divided in panels. Daffodils in relief and butterflies are depicted in a naturalistic style on these panels with a gilded ground. On the neck of the vases in roccoco style there are handles in the shape of acanthus flowers and gilt pearl beading on the ring moulding at the feet. They are marked with the star and crescent. They are made with the overglazing, moulded relief and appliqué techniques.

Kahve Fincanı
1312 sene 3 (1897)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/955

Fincan
Yükseklik: 4 cm
Ağız Çapı: 5.5 cm
Kaide Çapı: 3 cm

Tabak
Çap: 9.5 cm

Yıldız Porselen Fabrikası'nın ilk dönem ürünlerindendir. Fincan ve tabağı beyaz üzerine altın yaldızlı rokoko etkiler taşıyan bordürlerle çevrelenmiştir. Çok ince porselenden yapılmıştır. Ortasındaki madalyona, Sultan II. Abdülhamid'in baş harfleri olan A.H harfleri işlenmiştir. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Coffee Cup
1312 year 3 (1897)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/955

Cup
Height: 4 cm
Rim Diameter: 5.5 cm
Plinth Diameter: 3 cm

Plate
Diameter: 9.5 cm

Among the factory's first products. The cup and saucer are encircled with gilded rococo style borders on white. Made of very delicate porcelain. Sultan Abdülhamid's initials A.H. have been inscribed on the medallion in the centre. Overglazing and appliqué techniques are used.

Kahve Fincanı
1312 sene 11 (1905)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/671

Fincan
Ağız Çapı: 6 cm
Yükseklik: 4 cm

Tabak
Çap: 9.5 cm

Düz beyaz porselenden yapılan fincan, ay yıldız damgalıdır. Sultan II. Abdülhamid'in kızı Ayşe Sultan, "Babam Abdülhamid" adlı eserinde, babasının bu fincanlardan kahve içtiğinden bahseder. Ay yıldız damgalı fincan tabağının kenarında ve fincanın tam ortasında altın yaldızlı A.H arması yer alır. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Coffee Cup
1312 year 11 (1905)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/671

Cup
Rim Diameter: 6 cm
Height: 4 cm

Plate
Diameter: 9.5 cm

The cup made of plain white porcelain is marked with the star and crescent. Abdülhamid II's daughter Ayşe Sultan mentions in her book "My father Abdülhamid" that her father drank coffee from these cups. On the side of the saucer and right in the centre of the cup is the gilded monogram A.H. It is made with the overglazing and appliqué technique.

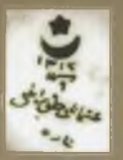
Çay Fincanı
1312 sene 9 (1903)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/961-967

Fincan
Yükseklik: 5.3 cm
Ağız Çapı: 8.6 cm

Tabak
Yükseklik: 2.5 cm
Çap: 14.3 cm

Turkuaz zeminli fincanların üzerlerinde mor ve sarı renklerde natüralist üslupta yapılmış çiçek motifleri yer almaktadır. Fincanların arkasında "Osmanlı Toprağı, Tharet" yazmaktadır. Ay yıldız damgalı, sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Tea Cup
1312 year 9 (1903)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/961-967

Cup
Height: 5.3 cm
Rim Diameter 8.6 cm

Saucer
Height: 2.5 cm
Diameter: 14.3 cm

On a turquoise ground are naturalistic floral motifs in purple and yellow. Underneath the cups is written "Ottoman Clay, Tharet". It has the crescent and star mark, and is made with overglazing and applique techniques.

Kapaklı Kupa
1312 sene 8 (1902)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/943

Kupa
Yükseklik: 12.5 cm
Ağız Çapı: 12.5 cm
Kaide Çapı: 7 cm

Tabak
1312 sene 9 (1903)
Çap: 12.5 cm

Yıldız Porselen Fabrikası'nın geç dönem örneklerindendir. Kapaklı kupalar ve tabaklardan oluşan eserin, fincan ve kapağının ağız bordürlerinde, altın yaldızlı rokoko tarzı, stilize motiflerin arasında yer yer natüralist üslupta yapılmış bitkisel bezemeler bulunmaktadır. Ay yıldız damgalıdır. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Covered Cup
1312 year 8 (1902)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/943

Cup
Height: 12.5 cm
Rim Diameter: 12.5 cm
Plinth Diameter: 7 cm

Plate
1312 year 9 (1903)
Diameter: 12.5 cm

An example from the late period of the Yıldız Porcelain Factory. Including covered cups and plates this piece displays on the borders of the cups and the lids gilded rococo style as well as naturalistic foliate decorations among the stylised motifs. It is marked with the star and crescent. Made with overglazing and appliqué techniques.

Kupa Takımı

1312 sene 9 (1903)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/943

Kupa
Yükseklik: 14 cm
Ağız Çapı: 7.5 cm
Tabak Çapı: 13 cm

Sürahi
Yükseklik: 26 cm

Bir tepsi içinde iki kapaklı kupa ve bir sürahiden oluşan takımın yüzeyinde, yer yer kabartma bitkisel bezemeler görülmektedir. Ay yıldız damgalı takımın kenarlarında ve yüzeyin bazı kısımlarında altın yaldız kullanılmıştır. Kupa takımı sırüstü, kalıpla kabartma, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Set of Cups

1312 year 9 (1903)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/943

Cup
Height: 14 cm
Rim Diameter: 7.5 cm
Saucer Diameter: 13 cm

Jug
Height: 26 cm

Foliate decorations in relief can be seen here and there on the surface of the set comprising two cups with lids and a jug on a tray. Gilt is used on the edges and on some parts of the surface of the set that is marked with the star and crescent. The set of cups is made with the overglazing, moulded relief and appliqué techniques.

Su Şişesi

1312 sene 6 (1900), Halid imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 37/957-958
Yükseklik: 32.5 cm
Ağız Çapı: 6 cm
Kaide Çapı: 14 cm

Yuvarlak dipli, ince uzun boyunlu ve silindir gövdelidir. Dip ve ağız kısmının etrafi altın yaldızlı zemin üzerine, yıldız motifleriyle bezenmiştir. Ay yıldız damgalı ve Halid imzalıdır. Şişelerden biri, köy manzarası ve koyun tasvirleriyle pastoral bir hava yansıtır. Diğer şişe üzerinde, Küçüksu Valide Sultan Çeşme'si resmedilmiştir. Her ikisi de sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Water Bottle

1312 year 6 (1900), signed Halid
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 37/957-958
Height: 32.5 cm
Rim Diameter: 6 cm
Plinth Diameter: 14 cm

A circular base with a long thin neck and cylindrical body. The base and the rim are decorated with a border of star motifs on a gilded ground. Marked with the star and crescent and signed by Halid. On one of the bottles a village scene and drawings of sheep reflect a pastoral air. Küçüksu Valide Sultan Fountain is depicted on the other bottle. Both bottles are made using the overglazing technique.

Çiçeklik
1312 sene 5 (1899)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 11/278
Boyut: 67x22 cm

Kaide
1312 sene 10 (1904)

Dört ayaklı barok üslupta yapılmış kaidenin üzerinde, oval formlu çiçeklik kısmı yer almaktadır. Çiçekliğin üzerinde bulunan çeşitli renklerdeki bitkisel motifler, natüralist özellikler gösterir. Kabartma görünümlü dallar ve kulpları barok etkilidir. Çiçekliğin dip ve ağız kısmı altın yaldızla bordürlenmiştir. Üzerinde herhangi bir imza taşımayan eser, ay yıldız damgalıdır. Sırüstü, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Jardinière
1312 year 5 (1899)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 11/278
Dimension: 67x 22 cm

Plinth
1312 year 10 (1904)

The oval jardinière stands on a baroque style plinth with four feet. The polychrome foliage motif on the jardinière is naturalistic. The apparently moulded boughs and handles are baroque in style. The jardinière's base and rim are bordered with gilt. This piece that bears no signature is marked with the star and crescent. It is made in the overglazing and moulded relief technique.

Yazı Takımı

1312 sene 2 (1896), A. Nicot imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 62/6740
Boyut: 30x33 cm

Bir tabla içinde kapaklı iki hokka ve rıhdandan oluşan yazı takımı, rokoko etkiler taşımaktadır. Tablanın ortasında, natüralist üslupta yapılmış ormanlık bir alan resmedilmiştir. Altın yaldızlı bir adedi II. Abdülhamid tuğralı iki kalem sapı ve fildişinden bir maktaı vardır. Tabla ve rıhdanlıklar altın yaldızlıdır. Ay yıldız damgalı ve Fransız ressam A. Nicot imzalıdır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Writing Set

1312 year 2 (1896), signed A. Nicot
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 62/6740
Dimension: 30x33 cm

The writing set consists of a tray with two covered inkwells and a container in the rococo style. A forest scene in the naturalistic style is depicted in the centre of the tray. There are two pen handles one of which bears Abdülhamid II's gilded imperial monogram and an ivory maktaı. The tray and boxes are gilded. The set is marked with the star and crescent and signed by A. Nicot. It is made using the overglazing technique.

Tabak

Ser Mücellid Hazret-i Şehriyarı Ali Ragıp imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 35/3069
Çap: 24 cm

Yuvarlak formlu tabağın etrafı, altın yaldızlı rumi motiflerle bezenmiştir. Ortada yıldız motifi içinde altın yaldızlı Sultan II. Abdülhamid'in tuğrası bulunmaktadır. Ser Mücellit Hazret-i Şehriyarı Ali Ragıp imzalı ve ay yıldız damgalıdır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Plate

Signed Chief Imperial Binder Ali Ragıp
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 35/3069
Diameter: 24 cm

Circular plate decorated with a gilded edge of rumî motifs. Sultan Abdülhamid II's gilt imperial monogram set inside the central star motif. It is signed by the Chief Imperial Binder Ali Ragip and is marked with the star and crescent. It is made with the overglazing technique.

Pay Tabağı

1312 sene11 (1905), Ömer imzalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 62/2667
Boyut: 28.5x39.5 cm

Oval formlu ve kenarı dilimli olan tabağın üzerinde, bir kır manzarası yer almaktadır. Ay yıldız damgalı ve Ömer imzalıdır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Service Plate

1312 year 11 (1905), signed Ömer
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 62/2667
Dimension: 28.5x39.5 cm

There is a pastoral scene on this oval shaped plate with the lobed edge. It is marked with the star and crescent and signed Ömer. The overglazing technique is used.

Pay Tabağı
1312 sene 11 (1905)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 62/2668
Boyut: 28.5x39.5 cm

Oval formlu kenarı dilimli olan tabağın üzerinde, natüralist üslupta yapılmış kırsal bir alan resmedilmiştir. Ay yıldız damgalıdır. Üzerinde herhangi bir imza bulunmamaktadır. Sırüstü tekniğinde yapılmıştır.

Service Plate
1312 year 11 (1905)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 62/2668
Dimension: 28.5x39.5 cm

A pastoral scene in the naturalistic style is depicted on this oval plate with a lobed edge. It is marked with the star and crescent and is not signed. The overglazing technique is used.

Kapaklı Sahan

1312 sene 15 (1909)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 62/1404
Çap: 24.5 cm

Yuvarlak formlu, kapaklıdır. Sahan ve kapağın yüzeyi düz beyaz porselenden yapılmıştır. Kubbe biçimli kapağının üzeri, natüralist üslupta yapılmış çilek motifleriyle süslenmiştir. Kapak ve sahanın kenarları dilimlidir. Ay yıldız damgalı olan eserin kapağının üzerinde altın yaldızlı gül formunda tutamak kısmı bulunmaktadır. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Covered Dish

1312 year 15 (1909)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 62/1404
Diameter: 24.5 cm

Circular with a cover. The surface of the dish and cover are made of plain white porcelain. The dome-shaped cover is decorated with strawberry motifs in a naturalistic style. The edges of the cover and dish are lobed. The knob on the cover of this piece that is marked with the star and crescent is in the shape of a gilded rose. It is made with overglazing and appliqué techniques.

Kapaklı Sahan

1312 sene 14 (1908)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 62/1237
Çap: 24.5 cm

Yuvarlak formlu, kapaklıdır. Sahan ve kapağın yüzeyi sarı renklidir. Kubbe biçimli kapağın üzeri natüralist üslupta yapılmış asma yaprakları ve üzüm salkımları ile süslenmiştir. Kapak ve sahanın kenarları, altın yaldızlı ve dilimlidir. Ay yıldız damgalı olan eserin kapağının üzerinde, altın yaldızlı gül formunda tutamak kısmı bulunmaktadır. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Covered Dish

1312 year 14 (1908)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 62/1237
Diameter: 24.5 cm

Circular with a cover. The surfaces of the dish and cover are yellow. The dome-shaped cover is decorated with vine leaves and bunches of grapes in a naturalistic style. The edges of the cover and the dish are gilded and lobed. The knob of the cover is in the form of a gilded rose and the piece is marked with the star and crescent. Made with overglazing and appliqué techniques.

Kapaklı Sahan

1312 sene 12 (1906)
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 62/1379
Çap: 25 cm

Yuvarlak formlu, kapaklıdır. Sahan ve kapağın yüzeyi pembe renklidir. Kubbe biçimli kapağın üzeri natüralist üslupta yapılmış papatyalarla süslenmiştir. Kapak ve sahanın kenarları altın yaldızlı ve dilimlidir. Ay yıldız damgalı olan eserin kapağının üzerinde, altın yaldızlı gül formunda tutamak kısmı bulunmaktadır. Sırüstü, aplike tekniklerinde yapılmıştır.

Covered Dish

1312 year 12 (1906)
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 62/1379
Diameter: 25 cm

Circular with a cover. The surfaces of the dish and cover are pink. The dome-shaped cover is decorated with daisies in a naturalistic style. The edges of the cover and dish are gilded and lobed. The knob on the cover is in the form of a gilded rose and the work is marked with the star and crescent. Made with overglazing and appliqué techniques.

Sofra Takımı

1312 (1894), Bende-i Ali damgalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 47/35

	Yükseklik	Çap
Yemek Tabağı	3 cm	24 cm
Yemişlik	12 cm	29 cm
	En	**Boy**
Servis Tabağı	33 cm	48 cm
Sosluk	14 cm	24.5 cm

Fabrikanın ilk ürünlerindendir. Bütün takımın yüzeyi beyaz zeminli, kenarları pembe renkli ve uç kısımları altın yaldızlı bir bordürle çevrilidir. Tabakların ortasında, natüralist üslupta yapılmış bitkisel bezemeler yer alır. Pembe bordürün iç bölümünde kabartma bir inci dizisi bulunur. Arkalarında soğuk damgayla kalıpçı ustası Bende-i Ali imzası görülmektedir. Ay yıldız damgalı olan takım sırüstü, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Dinner Service

1312 (1894), stamped Bende-i Ali
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 47/35

	Height	Diameter
Dish Plate	3 cm	24 cm
Fruitstand	12 cm	29 cm
	Width	**Length**
Service Plate	33 cm	48 cm
Sauce boat	14 cm	24.5 cm

Among the factory's first products. The surface of the whole set is white ground, pink border and the outer edges are encircled with a gilded border. The centre of the dishes displays foliate decorations in a naturalistic style. On the inner edge of the pink border is a moulded pearl beading. The stamp of the mould maker with the signature Bende-i Ali can be seen on the underside. The set that is marked with the star and crescent is made with overglazing and moulded relief techniques.

Sofra Takımı

1312 (1894), Bende-i Ali damgalı
Dolmabahçe Sarayı
Env. No. 47/12

	Yükseklik	Çap
Yemek Tabağı	3 cm	24 cm
Yemişlik	12 cm	29 cm
Hardallık	7 cm	4 cm

	En	Boy	Yükseklik
Servis Tabağı	33 cm	48 cm	-
Sosluk	24.5 cm	14 cm	12 cm

Fabrikanın ilk ürünlerindendir. Bütün takım beyaz zeminlidir. Kenarları bordo renkli bir bordür ile çevrilmiştir. Bordürün hemen altında altın yaldızlı bir sıra inci dizisi yer almaktadır. Tabakların iç yüzeyleri, natüralist üslupta yapılmış ve çiçek motifleriyle süslenmiştir. Takımın parçalarının karşılıklı iki tarafında, Arap alfabesi harfleriyle Sultan II. Abdülhamid'in baş harfleri olan "A.H" arması yer almaktadır. Arkalarında soğuk damgayla kalıpçı ustası Bende-i Ali imzası görülmektedir. Ay yıldız damgalı olan takım, sırüstü, kalıpla kabartma tekniklerinde yapılmıştır.

Dinner Service

1312 (1894), stamped Bende-i Ali
Dolmabahçe Palace
Inv. No. 47/12

	Height	Diameter
Dish Plate	3 cm	24 cm
Fruitstand	12 cm	29 cm
Mustard dish	7 cm	4 cm

	Width	Length	Height
Service Plate	33 cm	48 cm	-
Sauce boat	24.5 cm	14 cm	12 cm

Among the factory's first products. The whole set is on white ground. The edges are encircled with a burgundy-red border. Immediately under the border is a gilded beading. The plates are decorated with flowers in a naturalistic style. Sultan Abdülhamid II's armorial divice with his initials "A.H" in Arabic letters appears on two opposing sides on the service's pieces. On the undersides the impressed stamp and signature of mould maker Bende-i Ali can be seen. The set marked with the star and the crescent is made with overglazing and moulded relief techniques.

NOTLAR / NOTES

1. Garo Kürkman, *Toprak Ateş Sır, Tarihsel Gelişimi Atölyeleri ve Ustalarıyla, Kütahya Çini ve Seramikleri,* İstanbul: Suna ve İnan Kıraç Vakfi, 2005, s. 365.
2. Richard Leakey, *İnsanın Kökeni,* İstanbul: Varlık Yayınları, 1998, s. 114, 115.
3. Garo Kürkman, *agm*, s. 360
4. Sezer Tansuğ, "Türk Porselen Sanayii'nde Müstesna Bir Olay", *I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu,* İzmir: 1984, s. 27
5. Göksen Sonat, "Avrupa Porselenleri", *Topkapı Sarayı*, İstanbul: Akbank, 2000, s. 421.
6. Ayşe Erdoğdu, "Çin ve Japon Porselenleri", *Topkapı Sarayı*, İstanbul: Akbank, 2000, s. 380.
7. Göksen Sonat, *agm*, s. 420.
8. MSHHA E1, 1368, Lef 139.
9. Cengiz Göncü, "Belge V: II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Saray Mutfağında Pişen Yemekler ve Saray Teşkilatı", *Dolmabahçe Sarayı, Belgeler-Araştırmalar-Uygulamalar-Haberler,* 2-3 (2000), s. 83.
10. Zarif Orgun, "Osmanlı Sarayı'nda Yemek Yeme Adabı", *Türk Mutfağı Sempozyumu Bildirileri,* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1981, s. 39-51.
11. Abdülkadir Özcan, "Fatih'in Teşkilat Kanunnamesi ve Kardeş Katli Meselesi", *İÜEF Tarih Dergisi,* 33 (1982), s. 12-13.
12. Zarif Orgun, *agm*, s. 57
13. Cengiz Göncü, "Belgeler Işığında 19. yy. Osmanlı Saray Mutfağı Üzerine Tespitler" / "Tanzimat ve Sonrası Dönemde Matbah-ı Amire", Milli Saraylar Daire Başkanlığına Sunulan Yayınlanmamış Rapor (12 Aralık 2006).
14. MSHHA E-1 /75.
15. Aynı belge.
16. Halid Ziya Uşaklıgil, *Saray ve Ötesi,* İstanbul: 1941, s. 84.
17. Özge Samancı, "Fransız Üslubunda Osmanlı Ziyafetleri", *Yemek ve Kültür,* 8 (2007), s. 48-55.
18. BOA HH. D. 13540 27 Za. 1270 (22 Ağustos 1854).
19. BOA İML. MSF. 14310 (R 1286/1870).
20. Zarif Orgun, "Osmanlı Sarayında Kilercibaşılık ve Kilerbaşı Defterinden Saray Tatlıları", *Geleneksel Türk Tatlıları Sempozyumu Bildirileri,* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1984, s. 57-70.
21. Özge Samancı, *agm,* s. 49
22. MSHH A. D. 4680 (1920-1921).
23. Nesrin Aydoğan, 1892-1920 *Yılları Arasında Üretilmiş Bazı Yıldız Porselenlerinin Biçim ve Bezeme Özellikleri,* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 19
24. MSHH D. 4715.
25. Buket Baykal, Osmanlı Porselen Sanatı, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul: İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, s. 85.
26. Önder Küçükerman, *agm,* s.120.
27. Ömer Faruk Şerifoğlu (Haz.), *Hisseli Harikalar Kumpanyası,* İstanbul: YKY, 2002, s. 45.
28. "II. Abdülhamid'in Kermes'i", *Tarih ve Toplum,* 5 (Mayıs 1984), s. 28-29; Şerifoğlu, age, s. 45.

KAYNAKÇA / BIBLIOGRAPHY

BOA HH. D. 13540 27 Za 1270 (22 Ağustos 1854).

BOA İML. MSF 14310 (R 1286/1870).

MSHH A.D 4680 (1920-1921).

MSHH D. 4715.

MSHHA E-1 /75.

MSHHA E1,1368, Lef 139.

"II. Abdülhamid'in Kermes'i", *Tarih ve Toplum,* 5 (Mayıs 1984), s. 28-29.

19. Yüzyıl İstanbul'unda Sanat Ortamı, İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları, 1996.

Akçaylı, İlgen, *Porselenin Dekoratif Değeri,* Ankara: 1985.

Akyıldız, Ali, *Mümin ve Müsrif Bir Padişah Kızı Refia Sultan,* İstanbul: Tarih Vakfi Yurt Yayınları,1998.

Arcasoy, Ateş, "Sèvres ve Paris Porselenleri", *Antik Dekor,* 59 (2000), s. 72-91.

Arcasoy, Ateş, "Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Yıldız Porselen Fabrikası", *Antik Dekor,* 49 (1998), s. 90-95

Arsel, Semahat (haz.), *Eskimeyen Tatlar - Türk Mutfak Kültürü,* İstanbul: Vehbi Koç Vakfi, 1996.

Bayraktar, Nedret, "Çini Fabrika-ı Hümayunu Mamulâtı Ay Yıldız Damgalı Porselenler Yıldız Porselenleri", *Antik Dekor,* 6 (1900), s. 52-56

Bayraktar, Nedret, "Kadın Tasvirli Yıldız Porselenleri" *Sanat Dünyamız,* 23 (1981), s. 2-6

Buket Baykal, *Osmanlı Porselen Sanatı,* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul: İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Carswell, John, *Çin Seramikleri Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu,* İstanbul, 1995.

Childe, V.Gordon, *Man Makes Himself,* London: Watts & Co., 1951.

Çelik, Zeynep, *Şarkın Sergilenişi,* İstanbul: Tarih Vakfi Yurt Yayınları, 2005.

Danckert, Ludwig, *Handbuch Des Europaischen Porzellans,* Münih: Prestel Verlag, 1984.

Erdoğdu, Ayşe, "Çin ve Japon Porselenleri", *Topkapı Sarayı,* İstanbul: Akbank, 2000.

Göncü, Cengiz, "Belge V: II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Saray Mutfağında Pişen Yemekler ve Saray Teşkilatı", *Dolmabahçe Sarayı, Belgeler-Araştırmalar-Uygulamalar-Haberler,* 2-3 (2000), s. 74-85.

Göncü, Cengiz, "Belgeler Işığında 19. yy. Osmanlı Saray Mutfağı Üzerine Tespitler" / "Tanzimat ve Sonrası Dönemde Matbah-ı Amire", Milli Saraylar Daire Başkanlığına Sunulan Yayınlanmamış Rapor (12 Aralık 2006).

Kayalı, Filiz, "Zirvedeki Porselen Sèvres", *Antik Dekor,* 29 (1995), s. 70-78.

Kocabaş, Hüseyin, *Porselencilik Tarihi,* Bursa, 1941.

Küçükerman, Önder - Nedret Bayraktar - Semra Karakaşlı, *Milli Saraylar Koleksiyonu'nda Yıldız Porselenleri,* İstanbul:1998.

Küçükerman, Önder, "1855 Paris Güzel Sanatlar Sergisi ve Osmanlı İmparatorluğundaki Yansımaları" *Antik Dekor,* 69 (2002), s. 74-82.

Küçükerman, Önder, "Saray Bahçesindeki Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu ve 110 Yıllık Porselen Koleksiyonu", *Antik Dekor,* 70 (2002), s. 78-90.

Küçükerman, Önder, *Dünya Sarayları'nın Prestij Teknolojisi, Porselen Sanatı ve Yıldız Çini Fabrikası,* İstanbul: Sümerbank, 1987.

Kürkman, Garo, Toprak Ateş Sır, *Tarihsel Gelişimi Atölyeleri ve Ustalarıyla, Kütahya Çini ve Seramikleri,* İstanbul: Suna ve İnan Kıraç Vakfi, 2005.

Leakey, Richard, *İnsanın Kökeni,* İstanbul: Varlık Yayınları, 1998.

Nesrin Aydoğan, *1892-1920 Yılları Arasında Üretilmiş Bazı Yıldız Porselenlerinin Biçim ve Bezeme Özellikleri,* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Orgun, Zarif, "Osmanlı Sarayında Kilercibaşılık ve Kilerbaşı Defterinden Saray Tatlıları", *Geleneksel Türk Tatlıları Sempozyumu Bildirileri,* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1984, s. 57-70.

Orgun, Zarif, "Osmanlı Sarayı'nda Yemek Yeme Adabı", *Türk Mutfağı Sempozyumu Bildirileri,* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1981, s. 39-51.

Orgun, Zarif, *Osmanlı Mutfak Kültürü üzerine arşiv belgeleri* (Güller Karahüseyin'in katkılarıyla)

Osmanoğlu, Ayşe, *Babam Sultan Abdülhamid Hatıralarım,* İstanbul: 1971.

Öz, Tahsin, "Yıldız Çini Fabrikası", *Arkitekt,* 161-162 (1945), s.107-110.

Özcan, Abdülkadir, "Fatih'in Teşkilat Kanunnamesi ve Kardeş Katli Meselesi", *İÜEF Tarih Dergisi,* 33 (1982).

Samancı, Özge, "Fransız Üslubunda Osmanlı Ziyafetleri", *Yemek ve Kültür,* 8 (2007), s. 48-55.

Savage, George, Harold Newman, *An Illustrated Dictionary Of Ceramics,* Londra: 2000.

Saz, Leyla, *Anılar - 19. Yüzyılda Saray Haremi,* İstanbul: Cumhuriyet Kitap, 2000.

Sonat, Göksen, "Avrupa Porselenleri", *Topkapı Sarayı,* İstanbul: Akbank, 2000.

Sonat, Göksen, Ömür Tufan, *Osmanlı Sarayı'nda Avrupa Porselenleri,* İstanbul: Sabancı Müzesi, 2005.

Şehsuvaroğlu, Haluk, *Boğaziçine Dair,* İstanbul: 1986

Şerifoğlu, Ömer Faruk (haz.), *Hisseli Harikalar Kumpanyası,* İstanbul: YKY, 2002.

Tansuğ, Sezer. "Türk Porselen Sanayinde Müstesna Bir Olay", *I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu,* İzmir: 1984.

Uşaklıgil, Halid Ziya, *Saray ve Ötesi,* İstanbul: 1941.

Yıldız, Netice, *İngiliz Osmanlı Sanat Eseri Alış-Verişi (1583-1914),* (yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul: İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.

The History of Porcelain, www.rauantiques.com

Gura, Judith B., "The Sevres Porcelain Manufactory Brongriart And Triumph of Art", www.antiquesandthearts.com

Osmanlı Döneminde Mutfak Kültürü, www.kultur.gov.tr

Wahliss, Ernst, www.collectorscircle.com/bohemian

Haviland, www.antique-china-porcelain-collectibles.com/haviland

Copeland, www.spode.go.uk

www.studioporcelain.com/history

Rus Porselenleri, www.rus-sell.com

Röstrand porcelain, www.royalpottery.com

ISBN 978-975-6226-32-2